

Riaona

Bwaeoniiia: Maiua
Aika Ninikoria,
Katein ara Onimaki,
iteraniba 20, 28

**Abotoro Ake Tengaun ma Uoman: Te Wewete ae
Taabangaki ao te Mwakuri ae Onoti,
iteraniba 12**

Te Tokanikai iaon te
Aki Koaua, Teuana te
Mwakuri n Ibuobuoki n
te Taina, iteraniba 22

E A ROKO
IKAI TE
EKARETIA

Bengaluru **Inria**

Aikai tabeua bwaai aika a koaua n taekan te Ekaretia i Inria:

Te tembora e na kateaki i Bengaluru

Membwa n te Ekaretia

Uoote ao mwaanga
(ni kawain te Convent
te autinbootaki n
te Uoote e kaotaki
inano i nuka n te
tamnei)

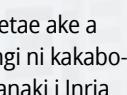

Mition

2

E a tauraoi iteran ke
ni kabane ana Boki
Moomon n te taetae
n Inria

22

1851

Tabeman aomata a bwabeti-toaki ao e a tei te mwaanga
ae uarereke i Kolkata.

1993

E kateaki te Bangalore Inria
Mition, ma 1,150 membwa inanon 13 mwaanga.

2007

E kateaki te India New Delhi
Mition.

2012

Te moan titeiki e kateaki, i
Hyderabad, ioun Beretitenti
Dallin H. Oaks.

Ti na Kanga ni
Karika te Katei n
aki Katinanikuaki
n te Ekaretia?

8

Man ana Ibuobuoki Karawa

Bon te tibwanga ae onoti te kona n intawiunia ni kabane kaain te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman ni koroboki iaon te nakoa n abotoro ae tabu (taraa "Ngaira bon Taan Kakoaua," iteraniba 12).

Imwiin kaitibouu ma Beretitenti M. Russell Ballard, te Bonomwi ni Beretitenti aia Kooram te Tengaun ma Uoman, I tanrikaaki n taraa nanon ana aobiti. E tekateka irarikin ana taibora, ni korea ana taetae ibukin te maungatabu ni kabuta. Boni ngaia te kabanea ni maan ni beku bwa te mataniwi ni Kabuta n te Ekaretia—e kamatoaki nakon te Moan Kooram n te Ittingaun n 1976. E taraa ni kua ao ni korakora naba n te tai anne. "Ko uara?" e a tibwa titirakinai naba, n rimwiaki ma te reirei ae akoi ae: "Tai mwakuri korakora n te aro are ko a rangi ni kua iai." E roko mairoun temanna ae e a tia ni kariaia te wewete bwa e na mwakuri inanon maiuna ni kabanea n ana mwakuri te Uea. te marooro ae kimototo aio e rangi ni kakaawaki nakoui.

Naake Tengaun ma Uoman a weteaki bwa a na "kairi aron wakanan [te Ekaretia] n aba ni kabane" (Reirei ao Berita aika Tabu 107:33). Ma ngkana ko mena irarikiia, aia taratara e bitaki man te Ekaretia ni kabuta nakon te aomata are i mena i mataia. A roko nakon tabeia man nakoa aika a taraaki bwa a rianako kakaawakiia iroun te aonabba, ma ngke l kitana aia aobiti, taeka ni kabwarabwaraia a titebo n taainako—a nanorinano man akoi.

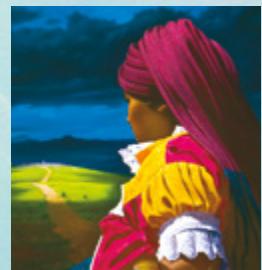
"N tabetai l bon titirakinai, 'I a kanga naba ni mena i buakoia mwaane aika a korakora aikai?'" E tuangai Beretitenti Ballard. Imwiina e kakoaua, "Man ana Ibuobuoki Karawa." Au kaantaninga bwa ko kimwareirei n te kabwarabwara nakon nakoan te Abotoro.

Sarah Jane Weaver
Rongorongan te Ekaretia Eteta

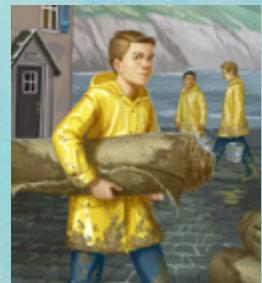
Ngaira Taan Kakoaua:
Abotoro aika Tengaun ma
Uoman n te Bong Aei
*Sarah Jane Weaver ao
Jason Swensen*

12

Reitinakon Ara Onimaki
ni Bwaeoniaia

20

Te Banna n
Ibuobuoki ae Tabu
*Unimwaane
Patrick Kearon*

22

Kanoana

5 Te Aro: Te Kakabwaiā nakon Maiura ao Taian Kaomiuniti ☺

Te aro e aki tii roota tamneira ma e roota naba ara kaomiuniti, marurungia, ao ara reitaki.

6 Bannan te Onimaki: Iona Wikaira—Kaikohe, Nu Tiran ☺

E a tia Iona n noora kakawakin kateima-

toakin ana kainibaire. E kona ni karaoi rinerine aika a raraoi ngke e katurua ana taratara iaon te Tia Kamaiu.

8 Reirein te Mwakuri n Ibuobuoki:

Ti na Kanga ni Karika te Katei n aki Katinanikuaki n te Ekaretia? Ngkai ti ribanaa te anua n aki katinanikuaki, ti kona ni bitii maluua naa-ke a taraa ni maroaa.

12 Ngaira Taan Kakoaua: Abotoro aika Tengaun ma Uoman n te Bong Aei

Iroun Sarah Jane Weaver ao Jason Swensen

Abotoro n Taai aikai a tibwauai aia iango iaon weteaia ae tabu.

20 Reitinakon Aia Onimaki Ara Bwaeoniaia ☺

Ko na kanga ni karinea ao n tibwaua am onimaki ni bwaeoniaia?

22 Te Banna n Ibuobuoki ae Tabu

Iroun Unimwaane Patrick Kearon

Te mwakuri n ibuobuoki bon teuana kabwarabwaraakin kateia kaain te Ekaretia. Taraia bwa ko na kanga ni kakorakorai am konabwai n ibuo- buoki nakoia tabeman.

28 Ikotaki inanon te Kurubu

Ni moan otinakon te rongorongo mairouia *Aika Itiaki waorium 2*, kaain te Ekaretia n taai ake ngkoa a katauraoi ni mwaing nako Maeao.

32 Bwanaaia Aika Itiaki ni Boong Aika Kaitira ☺

Ana berita neienne nakon te teei e riki bwa te kakabwai; te tataro e uota te rau n tain kataakin te utu; te tai ae aki karaunano e oneaki mwiina nakon te nimamannei; ana motinnano e kairia nakon te oota.

36 Kakabwaiā n te Riki n Toronibwai

Onoua te Mwaneka nakon Karekean te Mwakuri

Iroun Bruno Vassel III

Aikai tabeua mwaneka aika a bebete ni kuneakin ao karekean te mwakuri are e booraoi ma am konabwai.

Wareware ni Kawaekoa ☺

Iaon te Moaniba
Kristo e Katahuia
Abotoro ake Tengaun
ma Uoman,
iroun Harry Anderson.

Mwakoro

Kairake n Ikawai

42

Aika taneiai aika onoti te koraki ake a **a moantaa** **n okiri mweengai** man aia mition a kaotia bwa ko kona ni karaoa te bitaki aei **ma ana ibuobuoki te Tia Kamaiu**.

Kairake

50

E kainnanoa ana ibuobuoki te Uea n nako n reirei n te kuura; **te mwakuri bon te kimwareirei**, tiaki te kara- wawata; ko kona **n riki bwa ana tia kakoaua Kristo**; te rereua e riki bwa te nne ni motirawa n te maiu n tamnei; te reta bon te batia ae tamaroa; ao **te bwai ae ko na kunea n ana Boki Moomon**.

Ataei

Te Rao

Reiakinna bwa ko na kanga n **tibwaua te euangkerio** ma te tangira. Wareka rongorongoia kaain te aro ake a maeka i Cambodia. Baireia **teran nanon te riki ni Kiritian** nakoim.

RONGORONGO AIKA A TII KONA N NOORAKI NI BWAAI AIKA A MAIU MAN TE ITI

Te Tokanikai man te Bwarannano

Man te Bootaki n Waaki n Ibuobuoki n te Riki n Toronibwai
E onrake te maiu aei ma taian kakaewenako. Ma bon iai riki
te kawai ni kakaean te kimwareire ao te kaantaninga.

Boutokakia Mitinare ake a Moantai n Okira Mweengaiā

Iroun Kevin Theriot PhD

Mitinare ake a moantai n oki a kainanoa ara tangira ao mataatara.

KAKAEA RIKI

N te Gospel Library App ao n te liahona.lds.org,
ko kona:

- Kakaea te Riaona ae ngkai.
- Karekei rongorongo aika a tii kona n noraki ni bwaai aika a maiu man te iti.
- Ukeri maekatin ake ngkao.
- Karini ami karaki ao ami kukune.
- Kabooa kakarokoan te maekatiin nakoim ni katoa otinakona ke kabooa kakarokoan te maekatin nakon temanna.
- Kanakoraoa am kamatebwai ma bwaai ni mwakuri n te kaombiuta.
- Tibwauai rongorongo ao witeo aika mamaten nanom.
- Anai man te intanete ke karaoi kaobin rongorongo.
- Ongora nakon rongorongo ake bon mamaten nanom.

REITAKI MA NGAIRA

Imeeringa am titiraki ao am katamaroa nakon
liahona@ldschurch.org.

Kanakoa am karaki aika a karikirakea te onimaki
liahona.lds.org ke meerī nakon:

Liahona, flr. 23

50 E. North Temple Street
Salt Lake City, UT 84150-0023, USA

TURAI 2019 UAORIUM 22 NAMBWA 4
RIAONA 18607 859

Ana Maekatin ibukin te Aonaaba Ana
Ekareti lesu Kristo ibukia Aika Itaki ni
Boong Aika Kaitira a eoreki n te taetae
ni Kiribati

Te Moan Beretitenti: Russell M.
Nelson, Dallin H. Oaks, Henry B. Eyring

**Te Kooram n Abotoro n te Tengaun
ma Uoman:** M. Russell Ballard,
Jeffrey R. Holland, Dieter F. Uchtdorf,
David A. Bednar, Quentin L. Cook,
D. Todd Christofferson, Neil L. Andersen,
Ronald A. Rasband, Gary E. Stevenson,
Dale G. Renlund, Gerrit W. Gong, Ulisses
Soares

Eteta: Randy D. Funk

Taan Ibuobuoki: Brian K. Ashton,
Randall K. Bennett, Becky Craven, Sharon
Eubank, Cristina B. Franco, Donald L.
Hallstrom, Larry S. Kacher, Erich W.
Kopischke, Lynn G. Robbins

Manatia n Tarekita: Richard I. Heaton

Tarekita n Ware: Allan R. Loyborg

Manatia ni Bitiniti: Garff Cannon

Manatia n Eteta: Adam C. Olson

Kauoman ni Manatia n Eteta: Ryan Carr

Kauoman n Tia Ibuobuoki ni Boreeti:
Camila Castrillon

Koroboki aoe te Tiim n Tiriquire:
Maryssa Dennis, David Dickson,
David A. Edwards, Matthew D. Flinton,
Garrett H. Garff, Jon Ryan Jensen, Aaron
Johnston, Charlotte Larcabal, Michael R.
Morris, Eric B. Murdock, Joshua J. Perkey,
Jan Pinborough, Richard M. Romney,
Mindy Selu, Lori Fuller Sosa, Chakell
Wardleigh, Marissa Widdison

Manatia n Tarekita ni Korobanna:
J. Scott Knudsen

Tarekita ni Korobanna: Tadd R.
Peterson

Tiim ni Korobanna: Jeanette Andrews,
Fay P. Andrus, Mandie Bentley, C. Kimball
Bott, Thomas Child, Joshua Dennis, David
Green, Colleen Hinckley, Eric P. Johnsen,
Susan Lofgren, Scott M. Mooy, Emily
Cheiko Remington, Mark W. Robison,
K. Nicole Walkenhorst

Intellectual Property Coordinator:

Collette Nebeker Aune

Manatia ni Karaobwai: Jane Ann Peters

Tiim ni Karaobwai: Ira Glen Adair, Julie
Burgett, Thomas G. Cronin, Bryan W. Gygi,
Ginny J. Nilson, Marrissa M. Smith

Imwaain te Marooro: Joshua Dennis,
Ammon Harris

Tarekita ni Boreeti: Steven T. Lewis

Tarekita ni Tibwatibwa: Troy R. Barker
Ibukin kabwakwanwe ao boon taian
Maekatiin i tinanikun Amerika an Kanata,
taraa te kabanea ni iteraniba n ana tabo n
te rongorongo ke kawara ana tabo n
tibwatibwa am Ekatetia i aon abam. Ma
tiaki ti ngaiā ma ibukin titiraki ni kaei
ma Boon te Maekatin i aon Kiribati,
kawara, tarboon ke koroboki nakon
Biromina Toromon Tareboon (Tarawa)
(686) 21-602 Baekit (Fax): (686) 22-462,
Atureeti: P.O. Box 278 Bikenibeu, Tarawa,
Kiribati. Te mwane a e na kakabwakaaki
ibukin boon te maekatiin bon 50 te tianti
n (teuana te kaboil).

Kanakoi bwaii aika a na boretiaki ao
titiraki nakon aonrain n te liahona.lds.
org; ni meeringa nakon te *Liahona*, Rm.
24/20, 50 E. North Temple St., Salt Lake
City, UT 84150-0024, USA; ke i-meeri
nakon: liahona@ldschurch.org.

Te *Liahona* (nanon te taeka aei n ana Boki
Moomon iai "kambwati" ke te "ta kota
te kawai") ke boretiaki te Maeketiin n te
Aonaaba n te taetae n Aitian, Alitrantika,
Angkare, Armenia, Arobania, Baorokaeria,

**For Readers in the United States
and Canada:** July 2019 Vol. 22 No. 4

liahona (USPS 311-480) Kiribati (ISSN
1096-5130), is published six times a
year (January, April, May, July, October
and November) by The Church of Jesus
Christ of Latter-day Saints, 50 East North
Temple, Salt Lake City, UT 84150. USA
subscription price is \$4.00 per year;
Canada, \$4.80 plus applicable taxes.
Periodicals Postage Paid at Salt Lake
City, Utah. Sixty days' notice required
for change of address. Include address
label from a recent issue; old and new
address must be included. Send USA
and Canadian subscriptions to Salt Lake
Distribution Center at address below.
Subscription help line: 1-800-537-5971.

Credit card orders (Visa, MasterCard,
American Express) may be taken by
phone. (Canada Post Information:
Publication Agreement #40017431)

POSTMASTER: Send all UAA to CFS
(see DMM 507.15.2). NONPOSTAL AND
MILITARY FACILITIES: Send address
changes to Distribution Services, Church
Magazines, P.O. Box 26368, Salt Lake City,
UT 84126-0368, USA.

TAEKAN TE ARO:

Te Kakabwaia nakon Maiura ao Taian Kaomiuniti

Te onimaki ao taekan te aro bon mwakoron kinaakira ae kakawaki. Ara onimaki, ao taekan te aro ni kabuta, e rooti maiura ni katoa bong. Kamatebwai aika a mwaiti ibukin bootaki n taromauri ao tabeua aro a kunea bwa taan kakoaua a marurung ao taraan ae e mwaiti riki ae a anga nakon aia kaomiuniti. Te kakaae iaon kukune ake a oti ikai bon tii katooto ni mwaitin ana anga te aro are a kanakoraoaki iai maiura:

AOMATA AIKA A TAUA TE ARO:

► A KAN ANGAANGA NANO RIKI,¹ A ANGA N TE TANGIRA AE ITIAKI,² AO A KAAINI KIRABU AO TAIAN KURUBU.³

► KAREKEI "REITAKI N IRAORAO AO MAARE AIKA A [TEIMATOA]" NI KARABABAI NABA REITAKI IAON TE INTANETE.⁴

► "TARAAN AE A BON MARE AO E KAANGANGA BWA A NA RAURE [AO A] KAOTA KORA-KORAN KUKUREIA AE BATI MA BUUIA."⁵

► "TAO TARAAN AE 33 % ... A TAKU BWA A RANGI NI KUKUREI."⁶

► E KARAKO RAWA-WATAIA AO KAKAIN NANOIA.⁷

► IAI NANOIA NI MAIU N TE MAAN AE ITIUA TE RIRIKI NAKOIA AOMATA AKE AKI TAUAT E ARO.⁸ ■

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. Taraa Arthur C. Brooks, *Gross National Happiness: Why Happiness Matters for America—and How We Can Get More of It* (2008), 52.
2. Taraa Rodney Stark, *America's Blessings: How Religion Benefits Everyone, Including Atheists* (2012), 4.
3. Taraa Robert D. Putnam, *Bowling Alone* (2000), 66–67.
4. Tyler J. VanderWeele, "Does Religious Participation Contribute to Human Flourishing?" *Big Questions Online*, Tianuare. 14, 2017, bigquestionsonline.com.
5. Stark, *How Religion Benefits Everyone*, 4.
6. Brooks, *Gross National Happiness*, 48.
7. Taraa Andrew Sims, *Is Faith Delusion? Why Religion is Good For Your Health* (2009), 220.
8. Taraa Stark, *How Religion Benefits Everyone*, 4, 106–107, 111.

Kaomiuniti

AOMATA AIKA A TAUA TE ARO:

Kaomiuniti

Marurung

Iona Wikaira

Kaikohe, Nu Tiran

E ngae ngke e kaitarai kakaewenako ngkai te tia tararuua bure ngaia, e karekea korakorana Iona ao n teimatoa n rau rinanon onimakinan Iesu Kristo.

CHRISTINA SMITH, TIA RAWETAMNEI

I kunea bwa ngkana a ataia aomata ake n am tabo ni mwakuri ae kaain te Ekarekia ngkoe, e na reke karineam irouia ao te Ekarekia ngkana a noria ae ko aki kakerikaka katein maium ibukina ngkai e kaokoro te tabo are ko mena iai. Ngaia anne bukina ae e kakawaki irou bwa N na keiaki ni kaota te banna ae tamaroa ngkai ngai temanna mairouia aika a Itiaki ni Boong aika Kaitira.

N aron taai aika a kakaokoro, I iango, "Tera te bwai ae e tangiria te Tia Kamaiu bwa N a karaoia?" ke "Tera aron ae e tangiria bwa N na karaoia ngkai I rinanon aei?" Inanon au tataneiai, I kataia n tarai a bwa te bwai are I karaoia e katotonga aron are e na karaoia te Tia Kamaiu. Aio are e buokai n rangi n etieti ao ni iango ma te karaurau e nage ngke I mena ibuakon te kamangao-niao n te tabo ni mwakuri ae matoatoa.

REIAKINA AE MWAITI RIKI

Beretitenti Thomas S. Monson (1927–2018) e reiakina kakawakin te riki bwa te banna ni katooto nakoia ni kabane aomata ake irarikim n lds.org/go/7197.

Kakaei riki rongorongo inanon "Bannan te Onimaki" n lds.org/go/18.

Reirein te Mwakuri n Ibuobuoki

Ti na Kanga ni Karika te Katei n aki Katinanikuaki n te Ekaretia?

Ngkana ti taratarai nako ara uoote ao mwaanga, ti noriia aomata ake a taraa n nakoraoi ma tabeman n ae bebeti. Te bwai ae ti aki ataia bwa e ngae ngke iai ibu-akoia ake a taraa n nakoraoi ma tabeman, iai naba aika a mwaiti ake a namakina te maroaa. Teuana te kamatebwai, te kukune ae ai tibwa ngkai naba bwa e kaniia iteraia kairake n ikawai n te United States ni ribootinna bwa, a maroaa, a mwanuokinaki, ke a kaokoroaki ma tabeman.¹

E kakawaki bwa ko na namakina te kairaki. Bon aan kainnanon te aomata, ao ngkana ti namakinna ae ti katinanikuaki, e bon kammaraki. Te katinanikuaki e karekea te namakin ae kananokawaki ke te un.² Ngkana ti namakina te maroaa, ti kataia ni kakaea te tabo are ti na mweengaraoi iai. Ti riai ni buokia aomata nako n namakinna bwa bon ngaiia kaain te Ekaretia.

Anganakia Tabeman Namakinan te Kairaki n aron are E Karaoia te Tia Kamaiu

Iesu bon te katoto ae tamaroa ni kakawakin ao kairakiia aomata. Ngke E rineia Ana Abotoro, E aki bane nanona iaon te nakoa, kaubwai, ke mwaitin te mwaatai. E ataa kakawakin ainan Tamaria ae e mena n te mwaniba, ni kaota nakon neienne Rikina n aki tabe ma aroia Iutaia ni kamwinibaaia I-Tamaria (taraa Ioane 4). E taraa te nano ao e aki inanonano (taraa 1 Tamuera 16:7; Reirei ao Berita aika Tabu 38:16, 26).

E taku te Tia Kamaiu:

“I anganikingami te tua nabangkai, bwa kam na itangitangiri; n ai arou ngke I tangiringkami, bwa kam na itangitangiri naba.

“Ane a na ataingkami aomata ni kabaneia bwa au reirei ngkami n aei, ngkana kam itangitangiri” (Ioane 13:34-35).

Tera Ae Ti kona ni Karaoia?

N tabeti e kaangaanga ae kona ataia ngkana e namakinna temanna bwa e katinanikuaki. Angii aomata a aki tataekinna—a aki taekinna ae a katinanikuaki. Ma te nano ae tatangira, ana kairiiri te Tamnei ae Rairoi, ao te konabwai n atatai, ti kona n ataia

ngkana e namakinna temanna bwa e aki kairaki ni bobootakin te Ekaretia ao waaki ni kakukurei.

Tabeua Kanikinaa aika a Riki n Namakinan te Katinanikuaki:

- Inin te rabwata n teina, kakooa baim n rukum ke te mata ae noubaraaki.
- N tekateka n te ruu mai ibuki ke n tekateka ni maroaa.
- Aki nanako n taromauri ke aki bat n roroko.
- Ni moantai ni kitana te boowi ke waaki ni kakukurei.
- N aki ira buakon te marooro ke te reirei.

Aikai bon kanikinaean naba tabeua namakin, n aron te maamaa, kakain te nano ke te aki mweengaraoi. Kaain te aro a kona n namakina “te kaokoro” ngkana kaain te aro aika a boou, kaain te aba ke te katei teuana, ke bitakin te anua ni maiu ae karawata, n aron te raure, maten temanna kaain te utu, ke te moantai n oki ni mitinare.

N aki tabe ma aikai, ti na riai n nako ni kawariia ni buokiia ma te tangira. Te bwai are ti taekinna ao are ti karaoia a karika te namakin are a bane ni butimwaeaki ao ni kainnanoaki.

N taai nako e aki bebete namakinan te mweengaraoi ibuakoia aomata ake a kao-koro ma ngaira. Ma te kataneiai, ti kona n

TIBWAUA AM TANEIAI

Kanakoa nakoira ae ko karaioa ngkai ko buokiia tabeman ke ngkai ko a tia n ibuobuoki nakoia. Nakon te liahona.lids.org ao kotea “Kanakoa te Rongorongo ke te Kukune.”

Tabeua Kawai ni Kairaki ao ni Butimwaeaki

- N taai nako a kakaokoro aomata ae ko tekateka mangaiia n tain te taromauri.
- Kairia tabeman n tain te marooro.
- Karaua iangoia bwa tera nanona ae ngkana ti taekinna bwa te Ekaretia bon ibukia aomata ni kabane, n aki tabe ma kabwakaia. Ti na kanga ni karaoa aei bwa e na koaua?

Kakabwaiaki man te Aki Katinanikuaki

E mwaing Christl Fechter nakon te kaawa teuana imwiin urubekean abana n te buaka. E tuai raoi bwaati te taetae aei ao akea temanna kaain rarikina ae kinaa, ngaia are n te moan tai, e namakina te tionako ao te maroaa.

Ngkai kaain te Ekaretia, e uota nimikoriana ao ni moanna n nanako n taromauri n ana uuote ae boou. E raraoma ngkai e rangi ni korakora ana ee are e na tuuka aia kan taetae aomata ma ngaia ke tao e na tibilereaki ngkai te aine ae tuai n iein.

- Kaoia tabeman ni bootakin te Ekaretia ke itinanikun bootakin te Ekaretia. Ko kona ni kairia ni waaki ni kakukurei ake ko a tia ni bairei.

- Kaota te tangira ao anga am taeka ae koaua.

- Tai katoka am iraorao tii ibukina ngke e aki booraoi katein te aomata ma am kaantaninga.

- Ngkana iai te bwai ae onoti ae ko nooria iroun te aomata, kukurei n anne nakon ae ko na baka n aki nooria ke n totokoia.

- Kakaea ao mwakuri iaon baika a tatangira ae taneiai te aba iai.

- Tai katabea nanom n tarai tinanikuia aomata n nooria bwa aekakira raoi te aomata. (Ibukin rongorongan riki atuun te maroro aei, taraa “Ministering Is Seeing Others as the Savior Does,” *Riaona*, Tuun 2019, 8–11.)

Ma e kaitibo ma tabeman ake a aki taraa kabwakana ao ni butimwaeia nakoia raoraoia n aia kaomiuniti. A roko ma te tangira, ao n te tai ae e waekoa ni kunea bwa e a tabe n ibuobuoki n reireiniia kaain te Moanrinan. Ataei bon banna ni katooto n te butimwaeaki, ao te namakin n tangiraki ao ni kainnanoaki e kakorakora ana onimaki ao ni buokia ni kateimatoaa ana anganano nakon te Uea.

nakoraoi ni kunea te kakawaki n taian kabwaka ao ni kukurei n anganano aika a onoti are e uotia temanna. N aron ae taku Unimwaane Dieter F. Uchtdorf man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, a kona kabwakara ni buokiira n riki bwa aomata aika a nakoraoi man kukurei: “Nakomai, buokiira ni mwakuri ao ni kakorakora te katei ni kamarurung, n akoi, ao n nanoanga nakoia natin te Atua ni kabane.”³ ■

BWAAI AIKA A NA TAAKI

1. Taraa Alexa Lardieri, “Study: Many Americans Report Feeling Lonely, Younger Generations More So,” *U.S. News*, Meci 1, 2018, usnews.com.
2. Taraa Carly K. Peterson, Laura C. Gravens, and Eddie Harmon-Jones, “Asymmetric Frontal Cortical Activity and Negative Affective Responses to Ostracism,” *Social Cognitive and Affective Neuroscience*, waorium. 6, nambwa. 3 (Tuun 2011), 277–85.
3. Dieter F. Uchtdorf, “Believe, Love, Do,” *Riaona*, Nob. 2018, 48.

UKOUKORI AIKA MWAITI RIKI

Ibukin iango riki tabeua, wareka “We Can Do Better: Welcoming Others into the Fold,” *Riaona*, Tebetembwa. 2017.

KARAOAN NANON BWAAI AKE KO REIAKINI

Titita Linda K. Burton, te Beretitenti ni Kabuta n te Bootaki n Aine ngko, e taku, “First observe, then serve” (*Riaona*, Nob. 2012, 78). Iriiran te reirei aei e kona ni buokiira ni karaoi taian uoote ao mwaanga ike a bane ni kairaki iai aomata ni kabane ao ni kainnanoaki. Aikai tabeua titiraki aika ko na iangoi:

- Ngke ti a rin n ana kateitei ara aro, ti kona n **taratara nako ao n taraia** naake e kairia nakoira bwa kaain ara mronron n iraorao n te bong anne.
- N tabetai ao ti tukiia naake a kaokoro ma ngaira ke naake a rinanon te tai ae kaangaanga ibukina bwa ti maaku n taekina te bwai ae kairua. Aio e na karekea aia namakin bwa a kationakoaki, ni miimi bwa bukin tera ngkai akea ae taetae nakoia. **Ntekateka irari-kiia, ni kaota te tangira, ao n titiraki te titiraki ae koaua.** N titirakinia aia taneiai ma aia kaangaanga ao ko na kanga ni buokiia.
- N ara maroro ao n ara reirei n Tabati, ti kona n rinea ni **kabonganai katooto ni kaotia bwa aomata n tatabemaniia ao utu n taabo aika a kakaokoro** a kona ni maiuakina te euangkerio ao ni kukurei n ana kakabwai.
- A kona kaain te kiraati ni kakabwaiaki n ae mwaiti ngkana taan reirei **a kairia kaain te aro n rinanin nako rooro, te aba, ao ana kaangaanga te utu.** E mwaiti ae ti reiakinna mairouia kaain te Ekaretia aika a kakaonimaki ake a kaokoro aia taneiai ma ngaira.
- A kona taan reirei ni karekea te tabo ae mano ibukiia ni kabane bwa a na tibwauai aia taneiai ni maiuakinan te euangkerio. Ngkana iai te taeka ae tibwauaki, e kona te tia reirei ni **kaeka n te bwai are e a tia n taekinaki.** Kaain te kiraati taraan ae kanga a namakinna bwa a bon onimakinia ao ni mweengaraoi n tibwaua aia iango.

Ngaira bon Taan Kakoaua: Abotoro ake Tengaun ma Uoman Ngkai

Abotoro n taai aikai a tibwaua aia iango iaon weteaia ae tabu.

Iroun Sarah Jane Weaver ao Jason Swensen

Rongorongan te Ekaretia

Tnanon 189 te ririki imwin kateakin ana Ekaretia Iesu Kristo ibukiia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira, 102 mwaane a tia n weteaki bwa a na beku bwa kaain te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman. E ngae ngke te Uea e a tia n kaoti bitaki aika mwaiti n te Ekaretia, oin taben te Abotoro a aki bitaki.

Man ana aobiti irarikin te Tembora Tikuea, Beretitenti M. Russell Ballard, Beretitenti ni Bonomwi n te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, e taetae iaon tabeia ae tabu are anganaki Abotoro n kakoaua te Tia Kamaiu ni kabuta te aonaaba, n te reitaki ae onoti are a titebo iai ma mitinare, ao tabeua koaua aika kairua man kabuta iaon taekan te “abotoro, tia mamata, ao te tia kaotioti.” Ngkana e titirakinaki bwa iai riki membwa n te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoma ae irouna e riai n marooro iaon weteaia ae tabu aei bwa mwakoron te rongorongo aci, E wekoa ni kaacka Beretitenti Ballard, “Eng. Ngaia ni kabane.”

Te Ongora ao Karekean te Kamatata

Kakaewenako aika korakora a kaitaraia Abotoro n taai aikai. A ibuobuoki nakoia kaain te aro ni kabuta te aonaa-ba ake a rinanon te aki rau n te tautaeka, uruakin te utu, kangaanga man bwai n reitaki n te intanete aika reitinako, ao aki nakoraoin kaubwain te aba. E kakaawaki irouia Abotoro bwa a na oota ni kakaewenako ao ao kangaanga ake a kaitara ma ngaii taian membwa.

Ngkai taan Kairirii n te Ekaretia, a riai Abotoro ni kinaiia aomata ao aia kangaanga bwa aonga n kona riki ni buokiia.

“Ti kainnanoa reiakinan bwaai aika a roota maiuia aoma-ta,” e taekinna Unimwaane Ulisses Soares. “Abotoro a riai reitinako n te aro ni kamatebwai, ongora, ao ni karekei kairiri mairoun te tamnei ao te kaotioti.”

N aron kakaawakin te oota bwa tera ae a rinanona membwa, e kakaawaki riki irouia Abotoro bwa a na kaka-uongo raoi nakon bwanaan te Atua ni kairiiri ao n boraoi ma nanon te Uea, e taekinna Beretitenti Ballard. “Aio ana Ekaretia te Uea, ao kakaewenakoara ae korakora bon te ataia raoi bwa ti boraoi ma arora are E tangirira bwa ti na mwakuri iai n abanueana ikai n te aonaaba,” e taekinna Beretitenti Ballard.

Taan Kakoaua aika Onoti

Ngke a taetae Abotoro n tatabeman iaon weteaia, e waekoa n oti bwa tabeia ni babaire bon tiaki tabeaiangai a ae moan te kakaawaki. Tabeia ae moan te kakaawaki e tiku n arona n aki bitaki mangkoa—a na riki bwa “taan kakoaua aika a onoti ibukin aran Kristo n te aonaaba ni kabane” (Reirei ao Berita aika Tabu 107:23).

Ana kabanea ni kaetieti te Tia Kamaiu nakoia Ana Abotoro (taraa Mataio 28:19–20) bwa a na nako n “reirei, ni kakoaua, ni bwabetito, ao ni katea ma ni kakorakora Ana Ekaretia,” e taekinna Beretitenti Ballard.

Ni boong aikai ao e aki bitaki tabeia Abotoro. “Te kabanea ni kakaawaki, n taainako, ngaira taan kakoaua koauan maiun te Uea Iesu Kristo,” e taekinna Unimwaane David A. Bednar. “Ti ngaira taan babaire; ngaira bon taan ibuobuoki n ana euangkerio Iesu Kristo.”

Abotoro a katabeaki bwa “taan kakoaua aika mwamwanga” aika a nakon “te aonaaba ni kabane,” e taekinna Unimwaane Jeffrey R. Holland. “Ti tangirira bwa ana unite te Ekaretia aio are te kabanea n raroa, n taetae n nnen taaboo, n namakinna bwa iai te reitaki ae kaan imarenaia ma ana burabeti te Uea,” e taekinna. “N taai aika mwaiti ao e taekinaki bwa, ‘Te Ekaretia e kauarerekea te aonaaba.’ N

ikotaki ma aia reitaki Abotoro, ara kantaninga bwa e riki aio n taainako.”

Tabeakinaia Titeiki ni Kabane

Unimwaane Quentin L. Cook e kabwarabwara bwa inanon ua te ririki, titeiki ao uoote ni kabane, mwakoro ao mwaanga, n te Ekaretia a kawaraki iroun temanna kaain te Tengaun ma Uoman ao ni bowi ma taan kairiiri—ao n angania te reirei iaon aia moanibwai irouia burabeti.

“Aia maungatabu taan kairiiri e a tia ni anganira te kona n kakoroa nanon tabera are koreaki bwa ti na ‘[katea] te ekaretia ao ni [kairi] aron wakina n aba ni kabane’ [Reirei ao Berita aika Tabu 107:34] i aan ana kairiiri te Moan Beretitentii,” e taekinna.

N ikotaki, aia taneiai membwa n te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman ae kakanoa, korakora man matata e ibuobuoki n kairia taan kairiiri aikai n aia tai n karaoi rinerine n kaungaia man boutokai membwa ni kakaewenakoaia, e taekinna Unimwaane Bednar.

“N ara tai ni kawari taabo aika a kaokoro, ti namakina tamaroaia membwa,” e taekinna Unimwaane Gerrit W. Gong.

“Ti ongo baika a riki ao ti reiakin baika a buokira n oota n ara tai ni bootaki ni marooro n te kooram bwa tera ae riki ni mwakoron te aonaaba aika a kakaokoro ao ni kurubu aika a kaokoro n te Ekaretia.”

Mwanangara nakon maungatabu ibukia taan kairiri “e anganiira te tai n reitaki ma aomata aika tamaroa man akoi.” e taekinna Unimwaane Cook. “Ti nakon mweengaia, ao e reke ara tai n ibuobuoki nakoia. . . Bon te mwakuri n ibuobuoki nakoia Aomata aika Itiaki ae riangi nanora. Ti karaoia ma ana kairiiri te Tamnei ae Raioroi ao te Tia Kamaiu ao ma te ataibwai ae reke man te taneiai, tabeua a rang tabu bwa a na tibwauki,” e taekinna.

Te mwakuri n ibuobuoki nakon temanna ma temanna

Imwin 43 te ririki n riki bwa te Tia Kairiiri ni Kabuta ao ngkai n ana kaabwi n ririki ni beku n te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, taben Beretitenti Ballard e a tia n uotia nakon angin te aba n te aonaaba, n anganna te tai ni ibuobuoki nakoia membwa ao mitinare aika a mwaiti. Mirion

a tia n ongora nakon ana taetae n te maungatabu ni kabuta ao n taian taromauri. Ma e ngae ngke iai tabena ibukin te aonaaba ni kabuta, te Tamnei ae Raori e anganna te kona n reitaki ma ao ni kakabwaiaia aomata temanna ma temanna. Te bwai ae uoua nanona aio bon ana kawai te Tia Kamaiu, e taekinna. “N tabetai ao I karekea te reta mairoun temanna te aomata ae taeckinna, ‘I kaea te bwabwaro teuana, ao ko taekina te bwai ae e bita maiu.’ Anne mwaakan te Tamnei ae Raori. Te Uea e taben nanoi baika a uarereke n Ana Ekaretia.”

E “rawata taneiai aika tamaroa man bebete ma kaain te Ekaretia ni kabuta te aonaaba,” ae kabwarabwara aia mwakuri abotoro, e taekinna Unimwaane Bednar. “Te Uea e kanakoa temanna kaain te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman nakon taabo aika a onoti n taai aika onoti ike ti kaitara ma Aomata aika Itiaki aika a kakaonimaki ao tabeman ake n taai aika a mwaiti ake iai aia kangaanga ke a kainnanoa te karaunano ao te kakovoraki. Te Atua e barongai reitaki akanne,” e taekinna Unimwaane Bednar.

Unimwaane Ronald A. Rasband e taekinna bwa imwin weteana nakon te nakoa n abotoro, e reiakinna bwa e

Té taeka ae abotoro e roko man te taeka n Erene ae nanona “te kanakoaki.” N aroia Abotoro ake ngkoa, e teimatoa te Tia Kamaiu ni kanakoia Ana abotoro “nakon te aonaaba ni kabane” (Mareko 16:15–16).

kainnanoia bwa e na anga ana tai ae raka nakon mwakuri nako ake i nanon maiuna bwa e aonga ni kona n kamauria kaain te Ekaretia ao tabeman. “Tiaki ibukiu,” e taekinna. “Aio ibukin te karinerine ao te kakannato are membwa n te Ekaretia aei a taraa ana aobiti te nakoa n abotoro.”

E taekinna Unimwaane Rasband bwa n tain katabuana nakon te nakoa n abotoro, e tuangaki, “Ti anganiko te tai bwa ko na riki bwa te tia kakoaua aran Kristo n te aonaaba ni kabane . . . n taai nako ao ni waaki ni kabane.” Taeka akanne a mwaneweaki n au katabu: ‘n taai nako ao ni waaki ni kabane.’”

Te Reitaki ae Kakawaki

Abotoro ao ana mitinare te ekaretia ae raka iaon 70,000 mwaiti iai naba irouia te reitaki ae tabu ae aekakin aei.

Te taeka ae *abotoro* e roko man te taeka n Erene ae nanona “te kanakoaki,” e kabwarabwara Unimwaane Dale G. Renlund. Iangoa ana kaetieti ae mataata te Tia Kamaiu are e tua te Uea nakoia ana reirei ake ngkoa, “nako n aba ni kabane, n tataekina te euangkerio nakoia kaain aonaaba ni kabaneia. Ane e kakoaua ma ni bwabetitoaki e na kamaiuaki (Mareko 16:15–16).

N ira te tua anne, naake Tengaun ma Uoman a “waaki inanon te raoiroi” n te mwakuri ni mitinare ao tatakinan rongorongon te euangkerio, e taekinna Beretitenti Ballard.

N aron Bwauro are ngkoa, Abotoro aika ngkai a anga tabeia ibukin tibwaua te euangkerio ma tabeman. Ao, n ai aron te abotoro, mitinare a kanakoaki ni kabuta te aonaaba n reirei ana euangkeiro Kristo. “Bon naake Tengaun ma Uoman, ni kammwakura aia kiing are irouia, aika a rinei aia tabo ni mitinare,” e taekinna Unimwaane Bednar. “Ngaia are ti kanakoia.”

Te Uea e teimatoa n tiku bwa te tia kaira te mwakuri ni mitinare. E anga te kariaia nakoia Ana Abotoro aika a maiu, ake a kamenaaki n taabo aika a kakaokoro ni beku n te Kauntira ibukin Kakoroan moti ibukiia Mitinare , n kaota Nanona nakoia mitinare ake a bwanin aia tai aika a beku n aia tabo ni mitinare. Mwakuri ni babaire e raka riki nakon ae ti “kammwakuran te bootaki teuana,” e taekinna Unimwaane Bednar. Abotoro a taui kiingin te nakoanibonga ibukin ikotakiia Iteraera. “Ti katauraoa te kairi n te

Beretitenti Ballard i Spain

Unimwaane Holland i Engiran

Unimwaane Uchtdorf i Russia

tamnei ao te kaetieti bwa e aonga ni karaaoaki te mwakuri n te kawai are e tangiria te Uea,” e taekinna.

Unimwaane Dieter F. Uchtdorf e kaira ana Kauntira ibukin Kakoroan moti ibukiia Mitinare n te Ekaretia. N tekateka iaon ana tetike n ana aobiti bon te katoto ae buraonti n tamneia uoman mitinare ae kaotaki n tatan te toutou iaon bwatika, tao a ienikuri nakon aia reirei. N te tai are e kamatebwai iai te bwai are buraonti, e kauringaki te reitaki ae aki kona n uruaki imarenaia Abotoro ao mitinare. “Ni kabane 70,000 te mitinare aikai a karaoa te mwakuri ae tabu ao a weteaki iroun te uea n te reta mairoun ana burabeti te Atua bwa a tei ibukin te Tia Kamaiu. Bon bwaai ni mwakuri ibukin buokan te mwakuri irouia naake Tengaun ma Uoman.”

“Ngkana iai ara tai, ti kaitibo ma ngaiia,” e taku Beretitenti Ballard. “Ti kariaia bwa a na titiraki. Ti kataia ni buokiia ni kakaei, reirei, bwabetito, ao ni kakorakoraia natin Tamara are i Karawa.”

Ni bootaki ni mwakuri, kurubu aika uoua aikai a kanakaki bwa a na tibwaua rongorongan te euangkerio ae tamaroa ni kabuta te aonaaba. “Ti taraiia mitinare ake a bwanin aia tai bwa toara,” e taekinna Unimwaane D. Todd Christofferson.

Koaua aika kairua

E ngae ngke taan iango mai tinaniku a taraa te Ekaretia bwa kanga te tabo ni mwakuri, te nakoa n abotoro “tiaki aekakia taan babaire n te bitineti, e bon rang kaokoro,” e taekinna Unimwaane Gary E. Stevenson. “Taben ana Abotoro te Uea Iesu Kristo bon te tabe ni buokaa ao tabeakinia aomata.” Tabera ngkai ngaira taan kakoaua iroun Iesu Kristo nakon te aonaaba e “reireira man kabwarabwaraira.”

E taekinna Unimwaane Neil L. Andersen bwa n te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, akea te itabaraara ae reke man te bobuaka ni iango, anaan nanon temanna bwa

e na ira are irouum, ke aomata aika a kakabubura te mwaaka irouia. Iai “iango aika a kakaokoro,” ma “akea te riribai.”

Te Uea e iktio aomata aika mwaiti aika a roko man rabakau ao reirei aika kaokoro, e taekinna Unimwaane Andersen. Ma “ti teuana ngaiia n aia koaua iroun te Tia Kamaiu ao aia nanorinano. A aki ukora te nakoa, a aki kataia n riki bwa te kabanea n wanawana n aomata n te ruu. Te Uea e kona ni mwakuri ma anne. I tuai man noora temanna [man te Tengaun ma Uoman] ni kaota unna, ao I tuai man noora temanna ni kataorikaaka temanna.”

Te nanorinano e kabwarabwara te nakoa n abotoro, e taekinna Unimwaane Uchtdorf. Weteaia e anganlia te kinaaki n angin te tabo are a mwananga nako iai, “ma ti ataia tiaki ibukira—ma bon IbukIna. Ti tei IbukIna. . . Bon ibukin korakorana.”

Ti Bane ni Weteaki bwa Ti na Mwakuri

Imwin maten te Tia Kamaiu ao Mangautina, E reireiia Ana reirei inanon 40 te bong ao imwina e waerake nako karawa. Ibukina bwa iai te maawa n te Kooram n Abotoro

Unimwaane Christofferson i Mexico

Unimwaane Bednar i Peru

Unimwaane Cook i Argentina

n te Tengaun ma Uoman—are e riki man ana kamwane ma maten Iuta te Ikariota—membwa n te kooram a ikotaki man tataro nakon te Uea.

Uoman mwaane, Matia ao Baretaba, a katebenakoaki, ao a tataro Abotoro bwa e na kaotia te Uea “antai ma uaka uoman ae ko rinea, . . . ao e uia te kaewa nakni Matia; ao e wareka-ki bwa raoia taan tuatua ake tengaun ma temanna” (taraa Mwakuri 1:23–26).

N aron are ngko, ni boong aikai “te weteaki bwa te Abotoro tiaki te tokanikai ke te bwai ae ko karekea,” e kabwarbura Unimwaane Renlund. “Tiaki te wewete ae e kareke-aki. Matia, n mwakuri mwakoro 1 e rinea iroun te Atua ao e aki rinea Baretaba. E aki kaotia te Atua bwa bukin tera. Bwa te bwai ae ti riai n ataia bwa ana koaua Barabwati ni karinea te Tia Kamaiu ao Maungautina e titebo ma ana koaua Matia.”

E rinerine te Atua, e kabwarabwara Unimwaane Renlund. “Ngkana Batiabwati e kakoroa nanon te wewete are e reke iro-una, kanuangana e na aki kaokoro ma are e na karekea Matia, ngkana e kakaonimaki ni weteana.”

Unimwaane Andersen i Brazil

N ai aron ana koaua Batiabati ma ana koaua Matia, ni kabane kaain te Ekaretia iai aia kona ao a kona ni “karikirakea te reitaki are kanga aia reitaki abotoro ma te Uea,” e taekinna Beretitenti Ballard.

Te beku iroun te Uea ao ana Ekaretia bon te “kona ae onoti ao te kakabwaia. Bon te waaki ae tamaraoa,” e taekinna Unimwaane Uchtdorf. “Te Uea e kaota Ana Tangira ibukira, ao ti kona ni kaota ara tangira nakon te Uea man karaoon bwaai nako ake E tua bwa ti na karaoi.”

Te Tibwanga ae Tabu

Te riki bwa kaain te kauntira ae mwamwananga bon te tibwanga ae tabu, e taekinna Unimwaane Andersen. “Ngkana ti kaota ara koaua, te koaua anne e rootia aomata n ae korakora, ibukina bwa, ti a tia ni katabuaki.”

E taekinna Unimwaane Christofferson bwa ni moan ana mwakuri bwa te abotoro ngaia, e namakina te rawawata ni bwaai aika a kantaningaaki mai irouna. Ma ngkanne e karekea te rongorongo ae bebete mairoun te Uea: “Mwaninga ngkoe ao tera a iangoa aomata ibukim, tao a nanoraoi iai ke a aki ke tao tera riki. Ti katabea nanom ni baike I tangiria n anganiai rinanom. Katabea nanom ni baike I tangiriia bwa a ongo rinanom.”

Tabeua te ririki n nako, Unimwaane Christofferson e kawara Mérida, Venezuela, ike te ataeinimwaane ae uarereke, tao 7 ana ririki, e nooria man te wintoo ao e waaki n tatakarua, “*El Apostol, el Apostol!*” (“Te Abotoro, te Abotoro!”).

“Aio te bwai ae riki ae rang bebete, ma e kaota nakoiu nanon te karinerine are iai naba irouwia ataei ibukin te wewete aei,” e taekinna. “Tiaki ibukin te aomata are e taua te nakoa. Te ataei arei e a tia n reikina te karinerine ae bat iibukin te nakoa ao tera ae tei ibukina.” ■

Ti Na Kanga ni Kamatoaia Ara Taan Kairiiri?

Iroun Sarah Jane Weaver ao Jason Swensen

Rongorongan te Ekaretia

*Ma te rinerine ni
kamatoai naake
Tengaun ma Uoman,
kaain te Ekaretia a
kaota aia onimaki n
aia berita Abotoro
ni kabane bwa a na
ongotaeka nakon
te Tia Kamaiu.*

Nte bong ae kananokawaki imwiin te urarake n te buakonikai ae e urua aon te kawa i Sonoma County California n Okitobwa 2017, Unimwaane Ronald A. Rasband man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e mwananga nakon tabo ake a rootaki n te kaomwuniti n raoniia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira.

E mwananga ni karaoa te mwakuri n ibuobuoki. Ngaia ma Titita Melanie Rasband ni karau nanoia membwa ake a rangi ni kainnano mai imwiin te bue inanon taboo ni bootaki ao irarikin mweengaia are e a maenako mai imwiin te urarake.

Ao n te tabo are e nako iai, a bane ni kawaria membwa ao ni kamauria. Bon kaotakin ae a rangi ni karabwarabwa. A kaitaua te Abotoro ibukin ana boutoka. Ma ni kabane ake a iobai a kaota te namakin ae taabangaki: “I boutokaiko.”

Te Mwakuri n Onimaki

Te kamatoa bon te mwakuri ae tabu are e reitiia kaain te Ekaretia ma aia tia kairiiri n te Ekaretia, e taku Unimwaane Gary E. Stevenson. Ngkai e a riaon 16 te mirion kaain Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira, ni bon arona a karako kaain te Ekaretia ae e na reke aia tai n taetae temanna nakon temanna ma te Abotoro ke ni kamauri ma te Abotoro. Ma ni kabane kaain te aro e reke aia tai n reitaki i bon imarenaia ma tekoraki aikai ao taan Kairiiri n te Ekaretia riki tabeman rinanon aia kamatoa ni kateibai teuanne ke neiene ao n aia mwakuri ni boutoka, e taku Beretitenti M. Russell Ballard, te Bonomwi ni Beretitenti nakon te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman.

“Ti kamatoa ni baira ake ti katei ma ti kamatoa naba ma nanora ao ara mwakuri,” e taku Elder Gerrit W. Gong. “Ti kamatoaia taan kairiiri n te Ekaretia n aron naba are ti karaoia ni kamatoaira i bon imarenara. Ti ataia bwa ti kamatoaki inanon te berita.”

Te tataro ibukiia Abotoro e tiku bwa waakin te kamatoa ae akea boona, e taku Unimwaane Ulisses Soares. “Bon aomata ngaira ni kangai, ao e a tia ni weteira te Uea nakon te bwai ae e riaon ara konabwai. Ma ti namakina bwa ti kona n roota are iaona ibukina bwa a tataro aomata ibukira.”

Te onimaki e roko imwain ao e rimwi imwiin te kamatoa, e reitia Unimwaane Soares. “Man kamatoaia Abotoro, ko buoka te tia Kamaiu ni kakoroa bukin Ana mwakuri. Am onimaki e buoka te Uea ni katiai baike E tua rinanoia Ana burabeti ao taan kaotioti.”

“I tangira tamnein te kateibai nakon te tikuea ao tera are e nanonaki iai,” e taku Unimwaane Jeffrey R. Holland. Irouia Abotoro, karaoan te kateibai ibukiia irouia kaain te Ekaretia bon ackakin raoi karekean te amwarake n te maiu, e reitia. “Nanoia aomata e warekaki ao naake a kan anga baia n ibuobuoki ana butimwaeaki. Akea ae e na ti beku n tii ngaia n te Ekaretia, bwa tao tera nakoara.”

Unimwaane Rasband i India; Unimwaane Stevenson i Hong Kong; Unimwaane Renlund i Brazil; Unimwaane Gong i Shanghai, Tiaina; Unimwaane Soares n te Brigham Young University

Te Waaki ae e a Kaman Kabonganaaki

Kamatoakiia Abotoro bon te waaki ni bong aikai are e karaoaki mai imwaina n tain kaokan Ana euangkerio Iesu Kristo. Ni moan tein te Ekaretia, kaain te Aro rimoa a kaoaki bwa ana anga aia kariaia ibukin wetean te tia kairiiri n te Ekaretia ao ni kamatoaia ni weteaia.

N Eberi 6, 1830, Iotebwa Timiti ao taan iriria ake a tibwa bwabetitoaki a bootaki inanon te auti ae uarereke ae ana auti Peter Whitmer, Teikawai, i Fayette, Seneca County, New York.

E tei Iotebwa ao n titirakinia nake a ira buakon te waaki ngkana a tangira katean Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira.

Ni ira nanon te reirei iaon te boutoka ae taabangaki, kaain te aro ake a boou a katei baia ao n anga aia boutoka ae bwanin. Imwiina a bane ni bonanoia bwa ana butimwaea Iotebwa Timiti ao Oriwa Kautere bwa aia tia reirei ao taan kairiri nakon maiun tamneia.

“Kainakin te Ekaretia e bon nakon ana rinerine te aomata,” e taku Unimwaane Holland. “Ni kabane aomata n tata-bemaniia a warekaki. Anne bukina ae ti ira nanon te reirei iaon te boutoka ae taabangaki. Ti tangiriia ni kabane bwa a na iai aia iango, ni kaota nanon teuane ke neiene, ao n nano teuana inanon wakira.”

Te Mwakuri ae E Karietaira Ni Kabane

Ngkana a butimwaea te wewete nakon te riki bwa ana abotoro te Atua, kaain te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman “a kabaeaki” bwa a na ira nanon te Uea, e taku Unimwaane Dale G. Renlund. Ngkai ko rinceia bwa ko na kamatoaia Abotoro n te Tengaun ma Uoman, kaain te aro a kaota aia onimaki irouwia ni kabane Abotoro n aia berita bwa ana ongotaeka nakon te tia Kamaiu.

Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira ake a anga aia kamatoa ni boutoka nakon temanna te Abotoro a bon karaoa naba aia boutoka nakoia ni kabane kaain te Kooram, e taku Unimwaane Quentin L. Cook.

Te kamatoa are e tabu anne e tabekiiia ao ni kakabwaiaia Abotoro—ma e bon tabekarake naba te tia boutoka, e reitia Unimwaane Cook. “E angania te korakora ao ni kakakabwaiia ao e anganiiia te kawakinaki.”

Aio are e nanonaki bwa membwa ake a rootaki n te ura-rake are i Santa Rosa a anga aia kamatoa ni boutoka nakon Unimwaane Rasband, membwa n tabo nako a kona n tabekirake ngkana a tabekiiia rake Abotoro n te Tengaun ma Uoman. ■

Reitinakon Ara Onimaki ni Bwaeoniia

NTurai 1847, te moan kambwana ni bwaeniiia a roko i Salt Lake Valley imwiin mwanangaia ae abwabwaki n rinanon Amerika Maeao ni kakaeen mweengaia ae boou ike a kona Aika Itiaki n taromauriia te Uea ni kainaomataaki man te bwainikirinaki. Angiina kaain te Ekaretia i Amerika Meang a kona n tanrikaaki n ririmwiin aia onimaki bakatibu ni bwaeniiia aikai. Ma angiina kaain te Ekaretia ni kabuta te aonaaba, aia onimaki aia bwaeniiia e moanaki n taabo nako, ma tao bakatibu aika ai bon tibwa ngkai ake kaain te Ekaretia ke tao bon mairouia ngkai a riki bwa moan aomata inanon aia utu, kaomiuniti, ke n te aba ni butimwaea te euangkerio.

Te namwakaina aei, ngkai ti bukamarua ara bakatibu ni bwaeniiia, ko kona ni bon titrakiniko: E moanaki mai iaa au bwaibwai n te onimaki? Tera anga karea ake a karaoi au bakatibu ni bwaeniiia n anga maiuia nakon te Ekaretia? N na kanga ni karinea ao n tibwaua aia bwaibwai n te onimaki? Tera ae I kona ni karaoia ni buokiia tabeman n oota ao ni karinea kateia ni bwaeniiia? ■

TE BWAIBWAI N TE ONIMAKI

"Ti riai ni kakoaua raoi bwa te bwai-bwai n te onimaki e reke mairouia [bwaeniiia] e bon aki kona ni bua. Kariaia bwa maiuia n ninikoria a riingaki iai nanora, ao ai moarariki nanoia ara rorонrikirake, ngaia are te kakoaua ae koaua ara tangira ae nanomatoa ibukin te Uea ma Ana Ekaretia e na uramwaaka inanora n tatabemaniira ngkai e riki naba nakoia ara bwaeniiia."

Beretitenti M. Russell Ballard, te Beretitenti ni Bonomwi n te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman, "Faith in Every Footstep," *Ensign*, Nob. 1996, 25.

Man te angamaing mai ieta:

Te Aine ae E Taua ana Boki Moomon ao te Bwaene ni Uee, iroun Jubal Aviles Saenz

Karikirakeko Ngkai ibukin te Maiu ae Akea Tokina, iroun Sylvia Huege de Serville

Uti, Utii, Karini Kunnikaim aika Tamaraoa, iroun Natalie Ann Hunsaker

Te Kakawari, iroun Chu Chu

*Joseph William Billy Johnson:
Mimitongin te Uea,, iroun Emmalee Rose Glauer Powell

Te Utu ae a Wareware, iroun Jose Manuel Valencia Arellano

Te Motirawa n Tain te Mwananga, iroun Carmelo Juan Cuyutupa Cannares

Uaan te Kimwareirei, iroun Nanako Hayashi

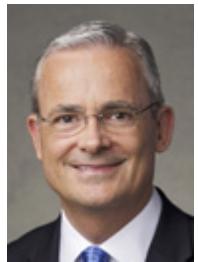
Ma tii n aron ae ataaki, * tamnei aikai ao ake tabeua man taian kaboo ni korobanna n te aba n te Miutiem ibukin Rongorongan te Ekaretia a kona n nooraki n te onraain n lds.org/go/71921.

REIAKINA RIKI AE MWAITI N RONGORO- NGOIA BWAENIIIA

N reiakina rongorongoia bwaeniiia i abam, kawara [history.lds.org/
GlobalHistories](https://history.lds.org/GlobalHistories).

**Iroun
Unimwaane
Patrick Kearon**
Man te Beretitentii
n te Itingaun

Te Banna ae Tabu Riki n te **IBUOBUOKI**

Tī bia iriira te Kristo ae maiu ma nanora ae korakora, n ae batī riki, ngkai ti kataia n riki bwa Ana reirei aika a koaua rinanon te ibuobuoki n aron ae E na karaoia.

Ngke 15 ke 16 au ririki, I kabanea au iango bon tii ibukiu ao, n aroia ataei n te roro ae tebwi tabun te ririki, n aki ataia bwa antai ngai ao tera ae N na karaoia, aki koaua, ao ni kai rootaki. I namakinna bwa I bua, ni bon tii tabe ma arou, ao n aki bomaongina. E aki ibuobuoki bwa au karō a maeaka n te tabo ae rangi n raroa i Saudi Arabia inanon are ngke I maeka n te reirei ae iai ana tabo ni matu ni mwakoron Engiran ae tionako. Ni waakin te reirei, I namakina te aki butimwaeaki.

E taneiā te aba ni buakan kanoan te bong i mataniwiin te aba anne, ma n tain te kamwaitoro teuana e kaoti te angibuaka ae korakora n taona nako aon Marawan Irish ma te ang ae korakora. E kaniia 5,000 mweenga aika a taonaki n te ieka, akea te amwārake, ao aomata a tiku n akea aia iti ke bwaai ni kaabuee ao ni kaotaa iai mweengaia.

Ngke e nang toki te ieka, ti kamwanangaaki man te reirei bwa ti na buoka te kaitiaki. I bon tounako ngke I noora kainakin taabo ibukin buakan te aba n aron aei. Te ran ao te bokaboka a nooraki n taabo nako. A mairake ubuia te koraki ake a iekaki mweengaia ao a taonaki n te aoraki. A tuai mani matu inanon boong aika mwaiti. Ngai ma au ataeinimwaane aika ataein te reirei ti nako ni mwakuri, ti kamwaingi bwaai ake a mara n te ran nakon burooa ake ieta ao ni kamwaingi kaabete ake a rootaki.

Ma te bwai ae rangi ni kamiimi nakoiu bon namakinan te katiteuanaaki are e rikirake. Bon iai te namakin ae kamiimi, ae tamāroa irouwia aomata ake a katiteuanaaki inanon te mwakuri ae kororaoi n taabo ake a riki kaangaanga iai. Imwiina ao I iangoia bwa aekakin namakin akanne n aki mano are a katukai n au iango inanon rorou n ataei e toki ngke I ira waakin te mwakuri ae korakora ni buokia kaain rarikiu.

Te kukune are e buokiia tabeman bon katokan anuau are e rootongitong n tii tabeakinan arou e bita maiu ni kawai aika moan te nakoraoi. Ma bon tiaki ngaia, ibukina ngkai bon akea nanon aei irou, ao I kabwaka n iango riki ma te karaurau iaon bwaai ake a kaman tia n riki. E roko te iango anne imwiina.

Te Kakao nakon te Ibuobuoki

I iangoa aei n tain te maungatabu ni kabuta n Eberi 2018 ngke I ongo te wewete ae kaokiokaki n ibuobuoki n te kawai are e ibuobuoki iai te Tia Kamaiu—ao e karaoaki ibukin te tangira, ni kinaakira bwa ngaira ni kabane bon natin Tamara are i Karawa.

Ti beku tiaki ibukina bwa a warekaki ara mwakuri n ibuobuoki ao n nooraki mwaitia ma ibukina bwa ti tangira Tamara are i Karawa ao ni kaungaaki man te kukune ae korakora man mimitong—ni buokiia raorama ni kunea ao n tiku iaon te kawai nakon mweengana. Ti tangirria ao ni beku ibukia kaain rarikira n te kawai ae e na karaoia Iesu ngke arona bwa E mena n ara tabo, n te koaua ni kataia ni kanakoraoi maiua aomata ao ni kabebetei rawawataia. Aio te tabo ike e roko mai iai te kimwareirei ao kakoroan nanona ae e reitinako, ibukin te tia angaanga ao te tia karekea, ngkai ti ibuokanbwai ni uaan ao ataakin kakawakira ae akea tokina ao ana tangira te Atua ae akea tokina ibukira ni kabane.

“Ana Kanikina te Uea n ana Ekaretia ae koaua ae maiu e na barongaaki n tainako, e kairii mwakuri n ibuobuoki nakoia Natin te Atua n tatabemaniia ao aia utu,” e taku Beretitenti Russell M. Nelson. Ibukina bwa bon Ana Ekaretia, ngaira aika Ana toro ti na buoka temanna, n aron ae E karaoia. Ti na ibuobuoki n Arana, ma Mwaakana ao ana kariaia, ao ma Ana tangira n akoi.”¹

I ataia bwa ngkana ti butimwaea te wewete aei n ibuobuoki, ti kona n tarai riki bwaai tabeua nakon are bon ngaira, n rikirake inanon te onimaki, onimakinaki, ao te kukurei, ao n tokanikai iaon ae bon tii tabeakinan arora ao namakina ae akea bongam ao te nanokawaki are e airi ma ngaiā.

Te Mwakuri n Ibuobuoki e Bitiira

Tamaroan te aekaki n ibuobuoki aei bon buokakiia aomata, ma e bitiira naba ni kararoaira man te raraoma, te maaku, te kakai n nano, ao te

nanououa. N te moan, te beku ibukiia tabeman e bon katabetabeira man ara kaangaanga, ma anne e karaurau n rikirake nakon te bwai ae korakora ao ni kabanea riki n tamara. Ti moanna n namakina ana kairi te tamnei ao te rau, ti kuri n aki ataia. Ti rau, mweengaraoi, ao ni kabebeteaki nanora. Ao ti namakina te kimwareirei are e kaoti n akea riki te kawai.

Ngkai e kamataata Beretitenti Spencer W. Kimball (1895–1985): “Te maiu ae nakoraoi e tae-kinaki ni booki aika tabu bon mwaitin te tamnei are e roko man kamwaitan ara ibuobuoki nakoia tabeman ao man anga ara tarena n ara mwakuri n ibuobuoki nakon te Atua ao aomata.” E reitia, “A kamatoaaki riki aara ngkai ti beku ibukiia tabeman—ni koauana, e bebete ae ti na ‘kuneira’ ibukina bwa e mwaiti riki ae ti na kunea!”²

Te Wewete mairoun te Mwaatita

Te Tia Kamaiu ngke e wetea Betero, Anterea, Iakobo bwa a na Iria, bitakin aia kouru ma aia taratara boni ngkainaba: “Ao a kitau naba aia karaun, ao a iria” (Mataio 4:20).

Ma imwiin uotakinakoan te Tia Kamaiu n te kawai ae rangi n ribuaka, a manga oliri aia bwai n akawa, are a namakinna bwa a ataia. N te tai teuana ae riki, te Tia Kamaiu ae e a mangauti e roko irouwia ngkai a akawa n akea uaana.

“Ao e taku nakoia, Kabwaka te karaun mai angatain te boti, ao kam a kona iai. Ao a kabwaka, ao a aki kona ni katikia iai ba a uanao ika” (Ioane 21:6).

Aio tiaki tii kaotan ae E aki bua mwaakana ma bon te tamnei ae ninikoria bwa a taraa te tabo ac kairua ao ni kabanei nanoia iaon te bwai

ae kairua. Ngke a uaia ni kang ika iaon te bike, te Tia Kamaiu e titirakina Betero teniua te tai ngkana arona bwa e tangiria. Ni katoa te tai ma rikiraken te kakai n nano, n ana kaeka Betero e taku bwa e tangiria. N ririmwin ana kaeka Betero, Iesu e tuanga Betero bwa e na kakamwarkeria Ana tiibu. (Taraa Ioane 21:15–17.)

Bukin tera ngkai te Tia Kamaiu e titirakina Betero teniua te tai ngkana arona bwa e tangiria? E a kaman weteaki Betero bwa e na ira Iesu mai imwaaina, ao e kaeka ngkainaba, e kitana ana bwai n akawa. Ma ngke e a kairakinako Iesu mairouia, e tang Betero; e bua. E a okira te bwai ae e tii namakinna ao n ataia—te akawa. Ngkai Iesu e tangira Betero bwa e na ongo raoi Bwanaana ao n oota n aron kakawakin te kakao n te tai aei. E kainnanao Betero bwa e na oota bwa tera nanon ae ko na riki bwa ana reirei te Kristo ae e a mangauti ngkai E nang aki manga mena rabwata n irarikiia.

Tera ae e tangiria te Tia Kamaiu mairoun Betero? E tangira Betero bwa e na kakamwarakeia Ana tiibu, Ana tiibu te teei. Aio te mwakuri ae riai ni karaoaki. Betero e kinaa te wewete ae nimamannei, ae roko mairoun Ana Mwaatita, ao e kaeka te mataniwi n Abotoro, n te kakaonimaki ao n aki mamaaku n anga nikiran maiuna nakon te mwakuri are e weteaki nako iai.

Moanna ma te Tatato

Iai ara mataniwi n Abotoro iaon te aba n te bong aio. E anga ana kakao Beretitenti Nelson nakoimi ao nakoui bwa ti na kakamwarakeia ana tiibu Iesu. Ma bwaai ni katabetabe ake a katobibira ao bwaai aika a mwaiti aika akea manenaia are a katikitiki ara iango, te kakaewenako bwa ti na kaeka te kakao aci ao *ni mwakuri*—ni karaoa te bwai, ae e na karekea te bitaki, ao ni maiuakina ae kaokoro.

E na bae ni kangai am titiraki, N na waaki mai iaara?”

Moanna ma te tatato. E a tia Beretitenti Nelson ni kakawenakoira bwa ti na “eutiira riki riaon [ara] konabwai n tamnei ae ngkai ni karekei oin ara kaotioti.”³ Butia Tamam are i Karawa

tera ae ko na karaoia ao ibukin antai. Kaekai namakin ake ko karekei, e ngae ngke e taraa n aki kakawaki. Mwakuriia. Aekan nako mwakuri n akoi aika a uarereke a karaoira bwa ti na tarai ake itinaniku ao ni uoti oin ana kakabwaia. E kona n ae te akoi, ana rongorongo temanna ae akea kantaningaakina. Tao e kona n ae te uee, tabeua taian kuuki, te taeka n akoi. Tao kaitiakan te onaroka ke tinaniku te auti, karaoan te uaati, kaitiakan te kaa, te korouteute, kanakoan taian buraoki n tinoo, ke tao tii te kakauongo.

N aron ae taku Titita Jean B. Bingham, te Beretitenti ni Kabuta n te Bootaki n Aine: “N tabetai ti taku bwa ti riai ni karaoa te bwai ae moan te bubura ao n ninikoria ni ‘warekaki’ bwa ti beku ibukiia tabeman. Ma mwakuri n ibuobuoki aika beebeete a kona ni karekea mwiina aika korakora iaoia tabeman—ao nakoira naba.”⁴

Ko na bae n rawa ni karaoa te moan mwaneka, ni kaotia bwa e aki reke am tai ke tao akea te bitaki ae ko kona ni karaoia, ma ko na bon miimi

ngkai a kona naba ni karaoi baika a uarereke. Beretitenti Nelson e katea te banna ae korakora man mimitong ibukin te mwakuri n ibuobuoki ibukim ao ibuki. Ngkana ti kaekaa, ti na kunea bwa e kakukurei, iai inaomatam, ao e rau ibukira ao arora n riki bwa taan kaunganano ao ni karaunano ni maiuia tabeman.

N taai tabetai, imwiin banen te mwakuri ni mitinare, ti na kariiriaki bwa ti na taekina, "Eng, I karaoia. Kariaia temanna bwa e na beku. I tangira te motirawa." Ma te mwakuri n ibuobuoki ae koaua e bon aki toki. Ma e aki toki te mwakuri n ibuobuoki ae koaua. Ti na bae n anai ara motirawa man ara waaki aika ti taneiai ni kakaraoi ao ara motirawa n rawei motirawara ao ni kamarurungiira, ma mwiokoara n ara berita n itangitangiri ngkai E tangiriira ao ni kakamwarakeia Ana tiibu bon akea te motirawa iai.

Ana Mwakuri te Ekaretia ni Kabutaa te Aonaaba

I rangi ni kakatonga n riki bwa kaain te Ekaretia are e kakaraoa te mwakuri n ibuobuoki. N 2017 n tii ngaia, kaain ara aro a anga 7 te mirion te aoa n anganano n ununiki, ni kiniki uanikai ao n tibwai amwarake nakoia ake a rootaki n te kainnano ao ake a kainnano. Te Ekaretia e katauraoa te ran ae itiaki ibukin iteran te mirion te aomata ao kain tekateka ake a kookokaki ibukiia 49,000 aomata inanon 41 aaba. Taan anganano a katauraoi te

mata te kiraati ao ibuobuoki nakoia ake a rootaki mataia, ao a kataneiaia 97,000 taan tararua ibukia koraki ake iai aia kaangaanga ni mataia inanon 40 aaba. Tenibwi ma teniua te ngaa taan tararua ake a kataneiaaki ibukin tararuakia tiina ao ataei ake a tibwa bungiaki inanon 38 te aba. N aki taekin Baai n Ibuobuoki, rinanon tebubua tengaa aomata ake a tia n anga mirion te aoa n aia anganano n ririki aika aki maan n nako. Kaain ana Ekaretia Iesu Kristo a kiba ni buokiia ake a rootaki n taian kaangaanga aika a karina aika a bubura ke a uarereke, n ai aron naba kankoraoan aia tabo ni maeka ao aia kaomiuniti.

Ana waaki ni kakamwakuri te Ekaretia ni beku, are e karinani kakabwaia n te ibuobuoki, e a tia ni karekeia 350,000 ke iaona riki taan anganano aika a kinaaki, ake a tia n anga te mirion aia aoa n ibuobuoki inanon aia kaomiuniti.⁵

Aei te Ekaretia ae kakamwakuri. Aei te bwai ae ti karaoia. Aei te bwai ae ko karaoia. Karaoa aei bwa kabwarabwaraakin anuam bwa antai ngkoei.

Teniua Aekakin te Mwakuri n Ibuobuoki

I kan kanikinaei teniua aekakin mwakuri n ibuobuoki ake ti bane ni karekei are ti kabaeaki iai.

1. Te mwakuri are ti mwiokoaki iai ke ni kaaaki bwa ti na karaoia bwa tabera n te taromauri. Ti na keiakina te aekaki ni mwakuri ae kakawaki, ae aki tauaki mwaitina, are ti iangoia, ti tataroakinna, ao ni buokiia naake ti mwiokoaki bwa ti na tararuaiia.

2. Te mwakuri n ibuobuoki are ti rineia ni karaoia bon man oin ara rinerine. Aei karababaan are te moan, are e na bwaro nako aon ara mwakuri ae katoa bong ao ara reitaki ngkai ti ukeuke n aki moanibwaira moa ao n rairaki ni buokiia ake temwaangina. Akea te mwioko ae kinaaki, ma ti kaungaaki mai nanora n irriira Kristo, ni waaki ma te akoi ao te tituaraoi riki nakoia ake irarikira.

3. Te Mwakuri n Ibuobuoki ibuakon te Botanaomata. Ngkana e angaraoi, karekerekeko ma te tua ni katurua am taratara iaon te ibuobuoki ao ni karikirakeia aomata ao taian kaomiuniti. Ko na tai karekerekeko ma kaain ana bwatei te

tautaeka ake taan kaitara ni kairi nanoia aomata bwa a na kakoauai iango aika a kaitara, te taumatoa ae aki kakukurei, ao te urubwai rinanon taian kaomiuniti, kaawa ao kaontenanti. Raoniia tabeman kaain te tautaeka are a mwakuri ma tabeman ni uota te kamaiu nakoia aika a rootaki n te kaangaanga n oin aia tua ma mwaakaia ao iaona riki. Ko kona n taetae ni boutokaa te baeranti ao iai bukina, ni kaunga te booraoi ni waakin nako te reitaki ma te botanaomata. Iai kainnanoam ae korakora n anga korakoram nakon te aekaki ni mwioko ac bubura man kororaoi aei.

Ti Kona ni Bitii Oin Ara Aonaaba

Ngkana ti wareka te rongorongo, ti bae n namakinna bwa e bibitaki te aonaaba ao ni kaokoro ana kainibaire ma ngkoe. Ngkana arona bwa ngaira n tatabemaniira ti mwakuri n aanga aika a bubura man uarereke ni katoa bong, ti kona ni bita oin ara aonaaba ao naake a mena irarikira. Ngkai ko beku ibukiia kaain rarikim ao ni beku *ma* kaain rarikim n am kaomiuniti, a na reke raoraom ake a tibwa nanom ni kan ibuobuoki. Aikai a na kamatoa am iraorao, ni karikirakei waaki rinanon taian katei ma koaua.

Ngkana ko kaekaa te kakao ni mwakuri n aron are e karaoia te Iesu, ko na bitaki, n rangi n tituaraoi riki nakoia aomata. Ko na kunea te kimwareirei are e roko man te ibuobuoki n ana kawai te Tia Kamaiu, ni kiton kakain nanom ma raraomam ao te roo are e roko man kabwakam aika a reke.

Tao aran te mwakuri ae roko n am iango. Aei bon titebo ma te kakao mairoun te Tamnei, ao tao ko a kaman tia ni karekea mai imwaaina. Nako ibuobuoki, taratara nako, ao boutoka. Rineia ni kaekaa te kakao aei, ao tataro n te bong aei n ataia bwa tera ae ko na karaoia. Ngkana ko noori ao namakin kakabwaia ake a roko nakoim ao nakoia naake ko buokiia, ko na tangiria ni karaoa aei bwa te anua ni katoa bong.

Ara kakatai ae moan te korakora man tamaroa bon tibwauaan te oota, kaantaninga, kimwareirei, ao oin te kaantaninga ibukin ana euangkerio Iesu Kristo ma natin te Atua ni kabane ao ni buokiia ni kunea te kawai nakon mweengaia. Te ibuobuoki, te beku, ao te mwakuri n ibuobuoki ibukiia bon kaotana bwa te euangkerio ae kakamwakuri. Ngkai ti karaoa aei bwa tein maiura, ti na kunea bwa e kakoroaki nanona, ao anne aron ae ti kona ni kunea te rau ao te kimwareirei ae ti tuai ni kunea mai imwaaina.

Aei aron maiun te Tia Kamaiu, ao aei bukina ngkai E maiu—ni katauraoa te bwaa ni kabiribiri ae kororaoi ao te kamaiu ae akea tokina rinanon Ana mwakuri ni kamaiu ae korakora, ao akea tiana, ibukim ao ibuki. Ti bia iriira te Kristo ae maiu ma nanora ae korakora, n ae batiriki, ngkai ti kataia n riki bwa Ana reirei aika a koaua rinanon te ibuobuoki n aron ae E na karaoia. ■

Man te taromauri ni kabuta te aonaaba ibukiia kairake n ikawai, “Ana Kanikina te Uea n ana Ekaretiia ae Koaua ae Maiu are e kanakoaki i Brigham Young University–Idaho ni Meei 6, 2018.

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Russell M. Nelson, “Mwakuri n Ibuobuoki ma Mwaakan ao ana Kariaia te Atua,” *Riaona*, Meei 2018, 69.
2. Spencer W. Kimball, “The Abundant Life,” *Ensign*, Turai 1978, 3.
3. Russell M. Nelson, “Te Kaotioti ibukin te Ekaretiia, Te Kaotioti ibukin Maiura,” *Riaona*, Meei 2018, 95.
4. Jean B. Bingham, “Mwakuri n Ibuobuoki n Aron ae Karaoia te Tia Kamaiu,” *Riaona*, Meei 2018, 104.
5. Taraa JustServe.org. E tauraoi i Amerika Meang ao e tuoaki i Mexico, te United Kingdom, Puerto Rico, and Australia.

Mwakoro 1

Ikoikotaki ni Katea te Kambwana

Ana rongorongo te eteta: Aio te rongorongo ae anaaki man mwakoro 1 mairouia Aika Itiaki, Akea te Bai ae Aki Tabu, waorium 2 ni karakinaia Aika Itiaki. Waorium 1, Te Kainibaire ibukin te Koaua, e otinako te rongorongo n te ririki ae nako, e toki ma moan Aika Itiaki ake a karekea aia entaumente i Nauvoo Tembora ao ni katauraoi ni kitana Nauvoo ni mwananga nako maeao.

Tengaa Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira a rau n aki karongooa ngkai e eekoo bwanaan Lucy Mack Smith rinanon te tabo ni bootaki n te moan burooa i Nauvoo tembora ae e a kan tia karaoana.

Bon moaningabongin Okitobwa 8, 1845 te kateniua ao kabanean bongin ana mangatabu ana Ekaretia Iesu Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira. Nataakina ae e nang aki manga reke ana tai n taetae nakoia Aika Itiaki—ai moarara riki ngkai a tia ni baireia bwa a na kitana Nauvoo ibukin mweengaia ae boou ae raroa nako maeao—e taetae Lucy ma te mwaaka ae taraan ae e na kaangaanga n rabwatana ae aki konamaki ae itibwi ana ririki.

“Ni uabwi ma uoua n Tebetembwa e kaotinakoi bwaatua mai iaantano,” e kaotioti, “ao bon te bwi ma waniua te ririki n te Moanibong ae nako ngke Iotebwa Timiti, ana burabeti te Uea—”¹

E toki, n ururinga Iotebwa, natina te mwaane ae tiringaki ibukin ana koaua. A kaman ataia Aika Itiaki ake a mena inanon te ruu bwa e kanga ana anera te Uea ni kai-ria nakon taian bwaatua koora ake a taunaki n te tabuki i Komora. A ataia bwa e a tia Iotebwa Timiti n rairi taian bwaatua man ana bwaintituaraoi ao mwaakan te Atua ao ni boretiia te rekooti ae ana Boki Moomon. Ma iraman Aika Itiaki ake inanon te tabo ni bootaki ae a tia raoi ni kinaa?

E teimatoa n uringnga Lucy ngke Iotebwa, are n te tai anne ai uabwi ma teuana ana ririki, e moan tuangnga bwa e a tia te Atua n onmakinna ibukin taian bwaatua. E tabetabe nanona n te ingabong anne, e maaku rimwi e na oki man te tabuki ao akea te bae e uotia, n aron are e karekea aua te ririki mai imwaaina. Ma ngke e a oki, e waekoa ni kamaraua nanona. Tai karawawata nanom,” e taku. “A nakoraoi bwaai ni kabane.” Ngkanne e a anganna bwa e na anganii taan raitaeka ake e a tia te Uea ni katauraoia ibukin rairan taian bwaatua, ae niniria inanon te kawere, bwa te bwai ni kakoaua ae e a tia n tokanikai ni karekean te rekooti.

Bon tii tabeman taan kakoaua, ma bon angiina kaain te utu ae te Smith. Ngkai e riaon riki te bwi ma teuana te ngaa Aika Itiaki mai Amerika Meang ao Eurobe aika a maeka i Nauvoo, Illinois, te tabo are e ikitaki iai te Ekaretia inanon onoua te ririki n nako. Tabeman ibuakoia a bon boou n te Ekaretia ao e tuai reke aia tai ni kaitibo ma Iotebwa ke tarina ae Hyrum imwaain ae a katiaki mwaane aika uoman aikai irioua taan iowawa n Tuun 1844.² Anne bukina ngkai e kan taekina bukin te mate Lucy. E kan kakoaua ibukin wetean Iotebwa n nakoana ni burabeti ao tabeia ana utu ni Kaokan te euangkerio imwaain mwaingia nako Aika Itiaki.

Ae riaon teuana namwakaina, taan karaoa te kakiriwe aika taan iowawa a tia ni kaurarakei mweengai ma aia bitineti Aika Itiaki n taabo ni kamaeka aika a uakaan. Ibukin maakuia ni maiuia, angiina utu a birinako ni kamanoia i Nauvoo. Ma a rikirake taan iowawa ni korakora ao ni barongai aroia inanon wiiki n nako, ao n te tai ae waekoa ao e a riki te un ni kakiriwe imarenaia ma Aika a itiaki. Te aba ma te tautaeka, n te tai ae uarereke, akea te bwai ae a karaoa ni kamanoi inaomataia Aika Itiaki.³

N tii kakoauana inanon te tai ae riki aei imwaain ae a kaki-riwea Nauvoo taan iowawa aikai, taan kairiiri n te Ekaretia a tia ni boraraoikina taekan te rau ni kariaia kamwaingakiia Aika Itiaki man te tabo n tain te tiburing.⁴

Ni kairaki man te kaotioti mai ieta, Brigham Young ao tabeman kaain te Kooram n te Tengaun ma Uoman a baireia bwa a na kamwaingiia Aika Itiaki n ae riaon teuana te ngaa onobubua te kiromiita nako maeao, nako aon Rocky Mountains, itinanikun tian te United States. Ngkai te kooram n tararu n te Ekaretia, a tia kaain te Kooram n Abotoro ake Tengaun ma Uoman ni katanoata te babaire aei nakoia Aika Itiaki ni moan bongin te maungatabu n tain te bwaka.

“Te Uea e bairea ana mwakuri ni kairiira nakon te tabo ae ti kona n inaomata riki ni mwakuri n ae rababa riki,” e kata-noata te abotoro ae Parley Pratt, “ike ti kona ni kakukureira n reirei aika a itiaki ibukin te inaomata ao te katitebooaki.”⁵

E ataia Lucy bwa Aika Itiaki a na buokia ni kakoroa nanon te mwananga ngkana e rineia bwa e na nako. N te kaotioti ao a tuangaki Aika Itiaki bwa a na bane n ikitaki n te tabo

teuana, ao a baireia te Tengaun ma Uoman bwa a na kakoroa nanon ana kantaninga te Uea. Ma e a kara Lucy ao e kakoaua bwa e na aki teimaan maiuna. Ngke e mate, e tangiria bwa e na taunaki i Nauvoo irarikin Iotebwa, Hyrum, ao tabeman kaain ana utu ake a kaman mate, n raonaki ma buuna, ae Joseph Smith Sr.

Irarikin aei, angia ana utu aika a maiu a maeka i Nauvoo. Tii nikiran natina te mwaane ae maiu, ae William, e a tia n riki bwa kaain te Kooram n te Tengaun ma Uoman, ma e aki butimwaea aia kairiiri ao n aki nako maeao. Natina teniman aika aine—aika Sophronia, Katharine, ao Lucy—a tiku naba imwiia. Ao ai aron naba ai natina te aine ae Emma, bun te burabeti ae e a mate buuna.

Ngkai e taetae Lucy nakoia kaain te taromauri, e kaumakiia taan ongora bwa a na aki raraoma ibukin te mwananga. “Tai bwarannano ao n taku bwa e aki kona n reke am wae-kon ao bwaai,” e taku. N aki tabe ma te maiu ni kainnano ao te bwainikirinaki, a tia oin ana utu ni kakoroa nanon ana tua te Atua ni boretia ana Boki Moomon. E kaungaiia bwa a na kakauongo nakoia aia tia kairiiri ao ni karinerine imarenaia.

“N aron ae taeku Brigham Young, kam riai ni bane ni kokoaua bwa rimwi ao kam na aki roko ikekei,” e taku. “Ngkana tao kam namakina te rawawata, kam na karekeka te kaangaanga.”

E kabatiaa angin ana maroro Lucy iaon taekan te utu, aron bwainikirinakiia ae moan te korakora i Missouri ao Illinois, ao kakatai ake a na roko ibukiia Aika Itiaki. “I tataro bwa e na kakabwaiaia ana taan kairiiri te Ekaretia te Uea, e taku te Tari Brigham ao ni kabane,” e taku. “Ngkana I a mate, I tangiria ni kaitibo ma ngkami ni kabane.”⁶

N Tianuare 1846, Brigham e kakaitibo n angin te tai ma kaain te Kooram n te Tengaun ma Uoman ao Kauntira aika Nimangaun, te bootaki are e tararuai taian tabeiaanga ibukin abanuean te Atua iaon te aba, n iangoa te kabanea n tamaraoa ao ni waekoa ni kitana Nauvoo ao ni katea te tabo n ikitaki ae boou ibukiia Aika Itiaki. Heber Kimball, raoraona ae te abotoro, e tua bwa a na kaira te kambwana ae uarereke ibukiia Aika Itiaki nako maeao n te tai ae wackoa.

“Ikoikotaki ni katea te kambwana ibukiia naake a kona n tauraoi,” e anga ana kaetieti “bwa a na tatauraoi n te tai naba are a weteaki bwa a na mwananga nako ao ni katauraoa te tabo ibukiia aia utu ao ibukiia aika a kainnano.”

“Ngkana iai te kambwana ae moantaii n nako ao n ununiki n te tiburing aei,” e anga ana ota Orson, “e riai ni waakinaki man moan Beberuare.” E iangoia ngkana tao e na tamaroa te maeka n taabo tabeua ae e uakaan riki, are e na kariaii a bwa a na ununiki n te tai ae waekoa.

E aki kukurei Brigham n te iango anne. E a kaman tia n anga ana kaetieti te Uea nakoia Aika Itiaki bwa a na maeka irarikin Great Salt Lake. Te nei bon mwakoron te Great

N ukoukora katokan te bwainikirinaki, Brigham Young (mai ieta) ao te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman a iriira ana kaetieti te Uea ni kamwaingia Aika Itiaki ae riaon 1,000 te maaire (1,600 kiromiita) maeao, riaon te Rocky Mountains.

Basin, te boora ae bubura ni mwakoron te aba ae katobi-biaki n taian maunga. Angiin te betin bon te aba ae mwauu man rereua ao bon te kakaewenako ibukin ribanaakina, are e a karika aki kukurein nanoia kaain Amerika ni mwaing nako maeao.

“Ngkana ti nako imarenan taian maunga nakon te tabo are e a tia ni baireaki,” e kamatata bukina Brigham, “a na bon akea te bakantang man aaba nako.” E ota Brigham bwa e a kaman mackanaki te mwakoro n aba irouia aika boon kain te a aba. Ma iai ana kantaninga bwa a na kona Aika Itiaki ni maeka ma te rau ibuakoia.⁷ ■

Ni wareka ni kabanea nikiran te mwakoro, taiaoka nakon saints.lds.org ke kato-tongan te kaongora aei ae maiu man te iti n te rongorongo n Turai ibukin te Riaona n te Gospel Library ke n liahona.lds.org.

Té taeka ae Atuun te reirei ni bwaai aika a na taraaki e kaoti rakan rongorongo n te aonraain n saints.lds.org.

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. Historian's Office, General Church Minutes, Okitobwa. 8, 1845; “Conference Minutes,” *Times and Seasons*, Nob. 1, 1845, 6:1013–14. Bwanimin ana ribooti Lucy n Okitobwa 1845 te kabwarabwara n te mauingatabu, ma reitan taeka ni marooro, e tauraoi n Reeder ao Holbrook, *Tabo n Taetae*, 21–26. **Atuun te marooro:** Lucy Mack Smith
2. Lucy Mack Smith, Rongorongan, 1844–45, book 5, [7]; *Aika Itiaki*, wao-rium 1, mwakoro 4 ao 44; Roroo, “Mwaitira te Botanaomata i Nauvoo?” 92–93. **Atuun te marooro:** Maten Iotebwa ao Hyrum Smith
3. Solomon Hancock ao Alanson Ripley nakon Brigham Young, Tebetembwa. 11, 1845, Brigham Young Office Files, CHL; “Mobbing Again in Hancock!” and “Proclamation,” *Nauvoo Neighbor*, Sept. 10, 1845, [2]; Gates, Journal, volume 2, Tebetembwa. 13, 1843; Glines, Reminiscences and Diary, Tebetembwa. 12, 1845; “The Crisis,” and “The War,” *Warsaw Signal*, Tebetembwa. 17, 1845, [2]; “The Mormon War,” *American Penny Magazine*, Okitobwa. 11, 1845, 570–71; Jacob B. Backenstos to Brigham Young, Tebetembwa. 18, 1845, Brigham Young Office Files, CHL; Orson Spencer to Thomas Ford, Okitobwa. 23, 1845; Thomas Ford to George Miller, Okitobwa. 30, 1845, Brigham Young History Documents, CHL; taraa naba Leonard, *Nauvoo*, 525–42.
4. *To the Anti-Mormon Citizens of Hancock and Surrounding Counties* (Warsaw, IL: Oct. 4, 1845), Chicago Historical Society, Collection of Manuscripts about Mormons, CHL; taraa naba Leonard, *Nauvoo*, 536–42.
5. Kauntira aika Nimangaun, “Rekooti,” Tebetembwa. 9, 1845, n *JSP*, CFM:471–72; “Conference Minutes,” *Times and Seasons*, Nob. 1, 1845, 6:1008–11.
6. Reirei ao Berita aika Tabu 29:8 (Te Kaotioti, Tebetembwa. 1830–A, at josephsmithpapers.org); Reirei ao Berita aika Tabu 125:2 (Revelation, circa Early Maati. 1841, at josephsmithpapers.org); Historian's Office, General Church Minutes, Okitobwa. 8, 1845; “Conference Minutes,” *Times and Seasons*, Nob. 1, 1845, 6:1013–14.
7. Kauntira aika Nimangaun, “Rekooti,” Tianuare. 11, 1846, n *JSP*, CFM:514, 515, 518. **Atuun te marooro:** Kauntira aika NImangaun

Te Berita nakon te Ataei

Tabeua te ririki n nako, I rangi n taonaki n te rawawata. Tii te bwai ae I kona ni kunea n te ungannano ae bon tau bon ibukin raoraou ae tamaroa ao natina. Ti nanako rianna n tain te wiikente, are I rangi n unga iai. N te tai ae okioki, e ngae n anne, e moanna ni karako nakonakora ao ni karako n ae ti tataneiai iai. I a moanna n ururinga raoraou ao ana utu. I ataia imwiina bwa e a moanna ni karako ara ririanna n ae ti tataneiai iai ibukina bwa raoraou ma ana utu a okira aroia are a tia ni katokia n ririki aika mwaiti mai imwaaina—te nanako n taromauri.

N te bong teuana ao a kaoai bwa N na katawanou ma ngaiia. Aron manga noorakiia e karika aron kukureiu. I tuangiia bwa I rangi n ururingia. Natin raoraou ae te aine e baireia bwa ti na uaia n taobaraa te kaangaanga anne ni uaaia n n nanako n taromauri. Ngaia are n akea manga iangoana riki te kauatai, e a kaoai bwa N na iria n nako.

“O akea ngaira! N na kanga ni kaotaia te utu aei ae te nanako n taroamuri

e bon eti ibukiia ma e rangi ni kabotu ibukiu? I bon tuai man tataromauri inanon ririki, ma N na kanga ni kangai I aki nakon te ataci? I kangai N na nako, ma ni bon te koaua akea au iango ni kawakina te berita anne.

N te Tabati anne, I nako ni kaingabong ma tamau. E tang au tareboon, ni kauringai bwa iai au berita ma te ataeinnaine ae uarereke ae N na nako n taromauri ma ngaia. I baka n aki ongo tangin au tareboon ni karokoa are e a tuangai tamau bwa bukin tera ngkai I aki kaekaa. I kaotia ae I kaoaki bwa N na nako ni kaea te bootaki n taromauri ma I aki kan nako. E moangare ao e taku, “Lluvia, tai manga oki ni karaoa am berita nakon te ataci ngkana ko aki kona ni kakrooa

bukina.” I baireia bwa N na kakoroa bukin au berita.

Ngke I roko n te taromauri, iai te bwai ae I namakinna ae kaokoro, te bwai ae I aki kona ni kabwarabwara. I aki kona ni kabwarabwara bwa e kanga n riki, ma n te Tabati are imwiina, I a manga kuneai naba ikekei, ao n te Tabati are imwiina ao are imwiina, ni karokoa are I a ataa te bwai are I namakinna: te Tamnei ae Raoiroi.

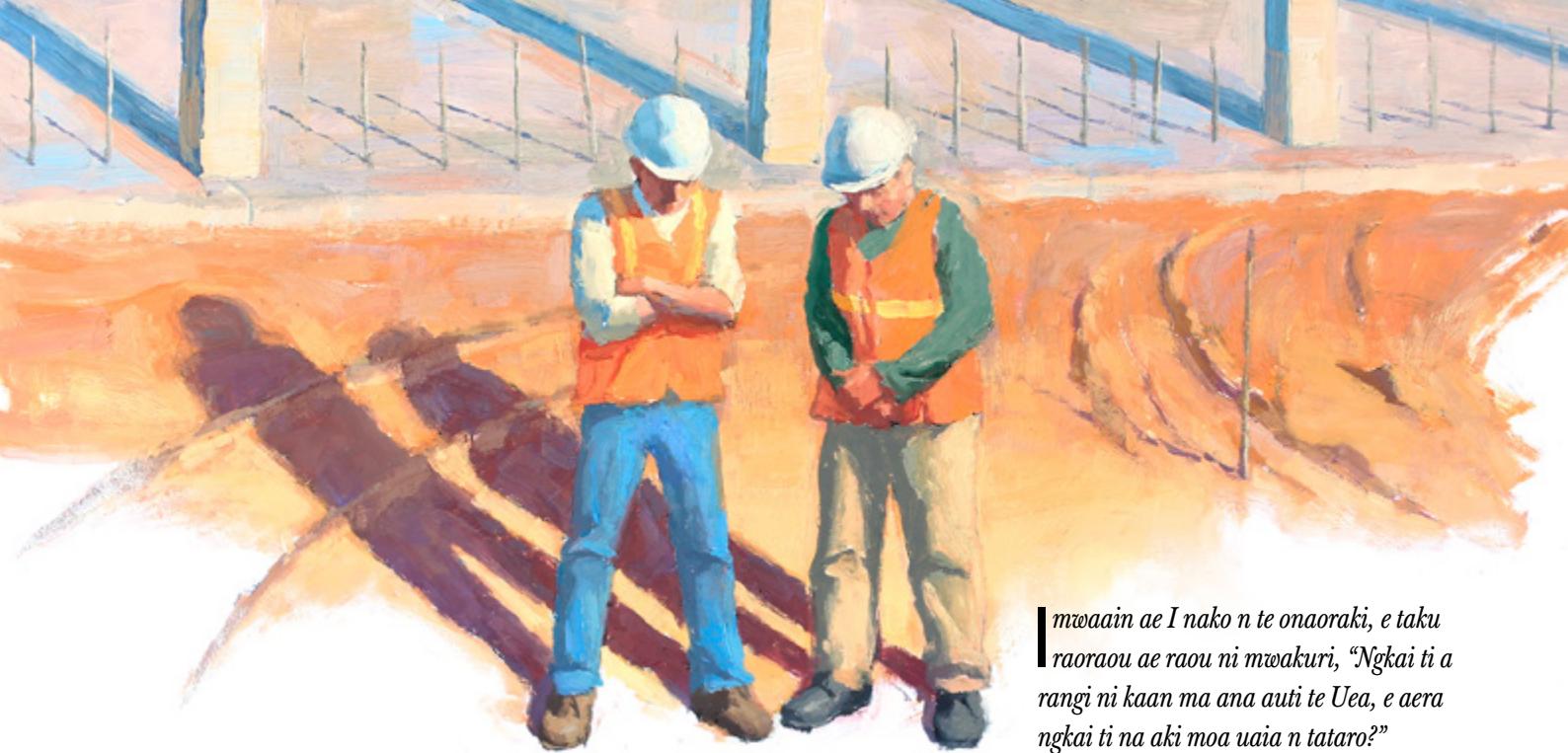
I moanna n namakina te mweengaraoi irouia kaain te Ekaretia. N akea te nanououa, I kan ataa rongorongan te Ekaretia. I a moanna ni kakaitibo ma mitinare, ao I a moanna naba ni karekea au koaua. E teimatoa rorokoia mitinare, ao e a moanna n rikirake au atatai n te euangkerio ni karokoa are I

a namakinna bwa e a korakora nanou ni kan bwabetitoaki. I a bwabetitoaki n te tai ae uarereke imwiina, ao ngkai I kukureiu ni kakareki kakabwaia man te euangkerio. Ibukin aei, I bon rangi ni kakaitau bwa I kawakina au berita nakon te ataeinnaine ae onoua ana ririki. ■

**Lluvia Paredes Cabrera,
Yucatán, Mexico**

Etang au tareboon, ni kauringai bwa iai au berita ma te ataeinnaine ae uarereke ae N na nako n taromauri ma ngaia.

| mwaain ae I nako n te onaoraki, e taku raoraou ae raou ni mwakuri, "Ngkai ti a rangi ni kaan ma ana auti te Uea, e aera ngkai ti na aki moa uaia n tataro?"

Ti a Tataro Irarikin te Tembora

Ngke ai teniua ana ririki natira te mwaane ae Marco, Ngai ma ngaia ti rootaki n te nganga man te amwarake are ti kanna. E a rangi ni mamaara are e matu n aki namakinaaba. Ngai, ma kainnabau, ae Marianela ti biriaitua ni uotia nakon te onoaraki. N te tai are ti roko ikekei, titebo ma e a mate. N tokin te tai, tao imwiin aua te aoa, e a manga namakinaaba.

Man te tai anne, e a roroko katikitika inanon nimaua te ririki. Ngkana ti nikiria iaon ana kainiwene ni katoa tairiki, ti miimi ngkana arona bwa inanon te nukanibong, ti na manga biriaitua naba ni uotia nakon te onaoraki. E bon kaangaanga rereken matuura n ririki ni karawawata akanne, ao ti katan iaon te tataro, te onimaki, te aki mamamatam, ao ai ana kakabwaia te nakoanibonga.

Ngke tao ai onoua ana ririki Marco, e tarebooniai Marianela n au tabo ni mwakuri ao n tuangai bwa ti riai ni waekoa n nakon te onaoraki. E rootaki Marco ni korakoran te kakatikitiki ao e matu n aki namakinaaba. Ngke

e tareboon, I mwakuri iaon manga kabouuan aia Tienta ni Katanei Mitinare i Argentina, ae e tei irarikin Temboran Buenos Aires Argentina.

Imwaain ae I nako n te onaoraki, e taku raoraou ae raou ni mwakuri, "Ngkai ti a rangi ni kaan ma ana auti te Uea, e aera ngkai ti na aki moa uaia n tataro?" E kainaki te tembora ibukin kabouuna ao karababaana, ma ti roko n ana auti te Uea, are I a tataro iai ibukin Marco.

N aki tabe ma bwaai ake ti rinanona ma Marco, I kakaitau nakon te Atua ibukin au tai ma Marianela are ti kona n tibwauia ma ngaia. Ngke I tataro, I tuanga Tamau are i Karawa bwa ti a tia ni kataia n riki bwa kaaro aika a raraoi ao n rangi n tararua raoi Marco n ara kabanea n tamaroa are ti kona. I tuangnga naba bwa ti na butimwaea Ana kaantninga ngkana arona bwa e na wetea Marco nakon mweengana.

Ngke I roko n te onaoraki, I aki ataia ngkana arona bwa e na kona n okira arona n namakinaaba, ngkana e tokanikai mai iai, e na kona ni manga

nakonako ke n taetae n aron are mai imwaina. Imwiin te uoua n aoa ae rangi ni kakorakai, e a uti. E kua, ma bon akea ana kaangaanga. Man te tai anne, n te aro ae kamiimi, e a oki marungina. N tokin te tai, e a toki ana bwinaoraki Marco ao e a otinako man te onaoraki.

Ngai ma Marianela ti tanrikaaki n taraa te tai ae rangi ni kaangaanga ma te kakaitau bwa e teimatoa ni mena irarikira Marco ao ni kakaitau ibukin bwaai ake ti reiakin. Ti katiteuanaaki ni kataakira ao ti kakorakoraaki n te aro n tamnei. Tao ngke akea aio, a na bon akea te bae ti na reiakinna n atai mwaitin ana kawai te Uea are e na kaoti ni Bainā inanon maiura.

Ngkai e taku Marianela, "Ti noori mwaitin kakoaua ao taneiai ake ti anganaki bwa te kakoaua bwa iai te Atua irarikira, bwa E bon raoniira ao E ongora ioura. Ngkana ti teimatoa ao ni karekea te taotaonaki n nano, a kona n roko kakabwaia ngkana ti kaantninga ae te kabanea ni uarereke." ■

Juan Beltrame, Buenos Aires, Argentina

E aera e aki Tuangai te Atua?

Kainnabau ao ngai ti maeka n autin te kaawa n reirei n te Texas State Technical Institute ngke ai aua ao uoua aia ririki moan natira ake uoman. Bon ara moan tai i Texas hill country, ao I rangi n tangiria! Ni katoa tain te tiburing, ao e rangi ni mwaiti te uee i Texas nuuka. N taian onaroka, marae aika a mwaawa, irarikin kawai, n taabo nako ake I tarai ao e mwaiti uee ake I kona n noori.

I ririanna ma ni kokokiia natiu iaon te tituroora ni kuri ni katoa bong. Ti ukori taabo aika boou n neweabai, ao I kariaia bwa natiu a kiniki uee ni kamwaiti nakon are a tangiria. Kabanean kawaira bon te tabo are angina te auti a kateimatoai aia onaroka n uee aika tamaroa.

N te bong teuana ao ti roko n te koona teuana ike ti a noori iai beebea aika mwaiti n raea n teuana te onaroka

n uee. E baiti te ang ni kamaenakoi beebea aikai n te onaroka. I motikia bwa n na bobotii maange aikai imwain are a na maenako riki. I anai tabeua beebea ao ni karini inanon au baeki ni kimbi.

Ngke I taraa nano, ao I nooria bwa ngaia I taui tamnei aika bubuaka. Ni maaku ni baika a bubuaka aikai, I tuangia natiu bwa a na tiku n aia stroller n au tai n rikoi nikiran beebea aikai. I un ngke I noori tamnein baika I bon aki naba kan tarai. I nanou, ao I a moanna ni ngurengure, "E aera e aki Tuangai te Atua bwa n na toua te kawai nakon mwengau ae kaokoro?"

Ngkanne I ongo tangin bureikin aia bwati ataein te reirei are e kanikina. Tao tengaun ma uoman ataei ake a ruo man te bwati. A mwananga rinanon te onaroka are e a tia ni kaonaki n tamnei aika bubuaka bon tabeua naba te tai n nako.

N te tai anne, e bitaki au taratara. I a

ataia ngkai bwa bukin tera I aki tuangai bwa n na toua te kawai ae kaokoro. I karabwarabwa bwa I mena ikekei n rikoi beebea akekei bwa aonga ataei akekei n aki tarai tamnei aika a urubwai. Ngke I a oki rikaki nakon mwengau, I iango, "Tao tera ae na riki ngke arona bwa e waeremwe n roko te bwati? Tera ae na riki ngke arona bwa I aki ataa bukin te bwai are I rinanona arei? E na maanra uniu iroun te Atua?"

Man te bong anne, te tai are e anganai te Uea n noora "bukin" te bwai are I rinanona e a tia ni buokai n onimakinna bwa Ana wanawana ao ana kaantaninga a rietata riki nakoiu.

N tabetai I ataa bukin te bwai ae riki; n tabetai I aki. Ma tao tera ae riki, I ataa bwa N na riai n onimaki bwa te Uea iai ana kaantininga ae abwabwaki are I aki nooria n tainako. ■

Lark Montgomery, Texas, USA

E baiti te ang ni karaeai beebea aikai n te onaroka. I motikia bwa n na bobotii maange imwain are ana maaenako riki.

E a korakora te Maraki Ngkai Ko Kamatoa

Nte bongina n tain te kabuehue ao te bong ae e rangi ni kamaono inanon Turai, I buoka ai tariu ni katea te o are e na tuka mwanakon te tano. Te mwakuri aei e a karika ae I a karibwabwaaki ma wakaan te aroka ae te tierii ae e a tibwa rikirake are e mena imwaiu.

“E bebete,” I iango.

I a booti au bwai ni mwakuri ao ni kena rarikin te wakaa ni katobibia ni kamwawa neu ni mwakuri. I a anaa te tao ao, n aki iangoia raoi, I a moana naba korokorean taian wakaa. A baiti korean wakaa ake a uarereke, ma ngke I a roko ni wakaa ake a bubura, I a ataia ae e na aki bebete aron koreaia. Teuana mai ibuakon te wakaa e rangi ni matoatoa.

I tenai wiu, I a kataua bwa N a koro ni kabwakaa te wakaa. E a bwaro maonou iaon roroau man kabuebuen taai are e tei iaou ngke I a kamatoa n

taua te tao. E a ruru te tao nikarokoa e a bane n ruru rabwatau. I a namakina baiu—are e taua ni kamaoa bwain kamaiuan te tao—bwa e a moana ni bue ma te maraki. I aki tabe ma te maraki ao I reitinako ni taua.

N tokina, te tao e a korea te wakaa ni kanakoa. I a kaki bwain kamaeuan te tao ao I namakina te kukurei ibukin tokanikaiu. Ngke I kanakoa otangani baiu, I a noora kunin baiu bwa e a mwakoro man baiu.

Ngke I tabe n iangoia te bwai ae I a tia n rinanona, I kunea bwa kamatoan tauakin te tao, kanga bon ackakin, tauan te kai te biti ni kamatoa. Ti tua ngaki bwa ti na kamatoa n taua te kai te biti inanon mwanangara n te maiu aei. Ma tao ibukina ae ti taua ni kamatoa e aki nanonaki ae ti na aki rinanon taai ni kamaraki. E ikuaki baiu ngke I taua ni kamatoa te tao. Ai bon

aekakina naba, ti na rinanon kakatai ao karawawata ngkai ti reitinako n taua te kai te biti ni kamatoa.

E ataia Tamara are i Karawa bwa okira rikaaki Nakoina e na kaonaki ma taian kaangaanga. Anne bukina ae E a tia n anganira booki aika tabu ao aia taeka burabeti bwa buokara. Ngkana ti taui baikai inanon tain katakira ao karawawata n te maiu aei, n te tai teuana ti na okiria ni maeka ma Ngai.

Ngkana ti a roko Irouna, ti na kona n tarai baira, ake a tia n taua ni kamatoa te kai te biti, inanon tain te maraki ke te kaangaanga. Ao ti na ataia bwa man ana ibuobuoki Tamara are i Karawa ao rinanom mwakan ana mwakuri ni kamaiu Iesu Kristo, ti kamatoa n taua, n aki tabe ma taian totoko ake ti kaitarai. ■

Jeff Borders, Washington, USA

Onoua Mwaneka ibukin Karekean te Mwakuri

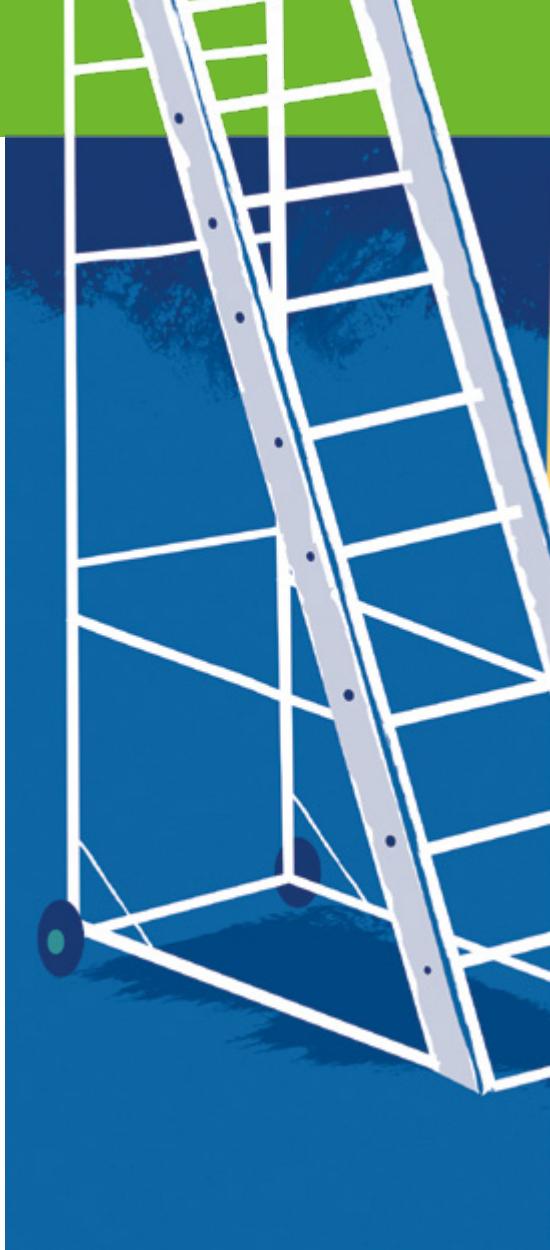
Iroun Bruno Vassel III

Tiaki kona n toronibwai n te maiu n rabwata ngkana ti kainnanoa te mwakuri ao akea ara mwakuri. Aikai bon onoua mwaneka nakon karekean te mwakuri.

Ko kainnanoa te mwakuri ke te mwakuri ae tamaroa riki? Iai ae ko kinaa ae tangira te mwakuri ae tamaroa riki? Te kakaewenako ngkai ibukiia aomata aika a mwaiti ake a rangi ni kainnanoa te mwakuri ke te mwakuri ae tamaroa riki bon te aki koaua bwa a na kanga ni kareka te mwakuri are a tangiria. A titiraki, “N na korea au retiume, na katoka rongorongou iaon te intanete, ke na karaoi ni kauoua, ao ni kanga?” “Tera te kawai ae eti ni kaekaan titiraki n ai aron, ‘Tera mamaaram?’ ao ‘Bukin tera N na ananganiko te mwakuri aei?’”

Te rongorongo aei e tibwauai onoua kawai aika a tia n noraki koauaia ake ko riai n atai ao ngkanne ni karaoi ni karekeia te mwakuri are ko tangiria. Mwaneka aika onoua aikai a boboto man mwiin te kakaae are I karaoia iaon aroia 760 taan kamwakuri ake a kakateirake n te Brigham Young University. Mwaneka aikai a reke naba man rongorongo ake I karekei mai irouia taan rabakau iaon te kammwakuri ao man au kataneiai ae raka iaon 30 te ririki maanna iaon te mwakuri ma te kammwakuri ake I anga nakoia ngaa n aomata n aaba aika e raka iaon 20 mwaitiia. Ngkanne, kainnabau ao ngai ti beku bwa mitinare aika a kara ake ti mwiokoaki bwa ti na kawaaka ana waaki te toronibwai iaon Europe. Bwaai ake ti rinanoi a kamatoa nakoia bwa naake a kakaei aia mwakuri a kainnanoa te ibuobuoki ae onoti aei. Man tabo are ko maeka iai n te aonaaba aei, ke tera rabakaum, ke tera te mwakuri ae ko tangiria ni karekeia, mwaneka aika onoua aikai a kona ni buokiko.

Te waaki aei ni karekean te mwakuri are ko tangiria e kona n anai tabeua boong ke tabeua te wiki ke tao tabeua namwakaina. Ma te rongorongo ae tamaroa bwa e ibuobuoki te kawai aei. Mwaneka aika onoua aikai e kona ni buokiia naake a kan mwakuri n rinan nako man teuana mai ibuakon teniu karinan: (1) naake a kakaei aia moan mwakuri, (2) naake a tangiria ni mwaing nakon te mwakuri ae boou ke ni karekeia te kakerakeaki n aia kambwana ke aia tabo ni mwakuri, ao (3) naake a tangiria ni mwaing nakon te mwakuri n te tabo ni mwakuri teuana.

Mwaneka 1. Rinea te mwakuri ae onoti are ko tangiria ngkai.

Ko riai n rinea te mwakuri ae tamaroa are ko tau nako iai ngkai, are e kaineti ma rabakaum, arom, am tokanikai, ke am reirei. N te tai are ko rinea iai, korea aran te mwakuri anne. Ngkana ko kainnanoa te ibuobuoki, e mwaiti taian webutiate ake a kaoti aran ao kabwarabwaraan mwakuri aika a kakaokoro. Ibukin mwaneka 1, ko aki kainnanoia ni kakaeia te mwaawa n te mwakuri, ti rinea te aekaki ni mwakuri are ko tau man nano iai.

Uoua mai ibuakon aia kairua kora-kora taani kan mwakuri ae a karaoi bon aki rinean te mwakuri ae onoti are a bon tangiria ke rinean te nakoa are aki tau

Ma tabeua kawai aika imatam aikai, tera mwaneka ake imwiina aika a na kairiko nakon te mwakuri are ko tangiria?

nako iai. Ngkana ko aki koaua bwa tera te mwakuri ae ko na kakaea man kare-keea, ngkanne te bwai ae na riki e na bon aki reke am mwakuri. Taekinan taeka n aron, "I ti kainnanoa te mwakuri, e aki akaaka" e aki ibuobuoki. Taekinan aei e aki anaa nanoia taan kammwakuri ao e uruana nakoraoin am kakaae. Ngaia are rinea te mwakuri ae onoti are ko kona ni karaoia ngkai, ao imwiina kabotoa am iango iaon karekean te mwakuri anne.

Mwaneka 2. Karekea kabwarabwa- raan te mwakuri are ko tangiria.

Te kakaae are I karaoia iaoia 760 taan kammwakuri ake a kateirake i Brigham Young University ao au taneiae inanon

te mwakuri n aaba aika a mwaiti e kao-tia bwa taan kateirake ao manatia ake taan kammwakuri e kuri n tainako ae a taraiia taan kan mwakuri ake iai irouia rabakau aika kainnanoaki, taneiae, tokanikai, ke aia reirei ibukin te mwakuri anne. Aio e koaua riki ni kaineti ma mwakuri ake i nuuka ao ake i eta. N aia tai n taraiia raoi taan kan mwakuri, taan kateirake aikai a kabongana te kabwarabwara ke te rinan are e aranaki bwa kabwarabwaraan te mwakuri n uring baike a rangi ni kakaawaki ibukin te mwakuri are e mwaawa. Te tia kammwakuri ngkanne e taraiia taani kan mwakuri ni kaineti ma kabwarabwaraan te mwakuri anne ae onoti.

E kona n reke iroum kabwarabwaraan te mwakuri are ko tangiria. E na buokiko ni motikia ngkana ko tau ibukin te mwakuri anne. E na buokiko naba ni taekini ke n aki taekina rongorongom iaon am retiume, n am reta, ao n te intawiu ma taan kammwakuri. Taan kammwakuri n angin te tai a katokai kabwarabwaraan mwakuri ake a mwaawa iaon aia webutiate, iaon te newspaper ads, ao iaon te webutiate ibukin kakaean te mwakuri. Taan mwakuri ake a ataa rongorongan te mwakuri a kona naba n tuangko kabwarabwaraan ao baike a kainnanoaki ibukin te mwaawa anne.

Tabem ni mwaneka 2 bon kakaean baika a kainnanoaki aika a onoti ake a

kaotaki ni kabwarabwaraan te mwakuri are ko tangiria. Ngkanne ko na kabonganai baike a kainnanoaki ni mwaneka 3-6.

Mwaneka 3. Kinai rabakaum, am taneiai, mwiin am mwakuri, ao am reirei are e kaineti ma te mwakuri are ko a tia n rineia.

Ikai are ko kona iai ni kinai oin rabakaum, am tokanikai ake a irekereke ma te mwakuri ake a kaota rongorongom bwa e kaineti ma baike a rangi ni kainnanoaki ibukin te mwakuri are ko tangiria ngkai, n aron are e kabwarabwaraaki ni kabwarabwaraan te mwakuri are ko kunea ni mwaneka 2.

N am tai ni korei rabakau aika irekereke ma te mwakuri ao am tokanikai, ko na kona ngkanne ni kabotaua am konabwai ni mwakuri ma baike a kainnanoaki ake a kaotaki ni kabwarabwaraan te mwakuri are ko kunea ni mwaneka 2. Ngkana baike ko korei a kaotia bwa rabakaum e

booraoi ma baike a kainnanoaki ibukin te mwakuri are ko rineia ni mwaneka 1, ngkanne mwaing nakon mwaneka 4-6. Ma, ngkana, rabakaum ao am tokanikai ake korei ni mwaneka 3 a aki booraoi ma kabwarabwaraan te mwakuri are ko kunea ni mwaneka 2, ngkanne ko riai ni manga kakaae riki te mwakuri teuana n tai aio, te mwakuri are e booraoi ma rabakaum ao am konabwai ae ngkai.

Mwaneka 4. Korea am retiume ni kaitarai baike a kainnanoaki ibukin te mwakuri.

Oin bukin raoi am ritium, arana naba teuana bon te karikirum vitae, bon kaekean te intawiu ma te tia kateirake ke te tia kammwakuri are e kakaae ibukin te mwaawa. Am retiume e karaoa aei man kaotan nakon te tia kammwakuri n ae kimototo rabakaum aika irekereke ma te mwakuri, am taneiai, am tokanikai, ke am reirei a booraoi ma ake a taekinaki ni kabwarabwaraan te mwakuri a bon rangi ni kakaawaki nakon rikim bwa temanna ae nakoraoi ibukin te mwakuri anne.

Am retiume ar ko koreia ibukin ana mwaawa te tia kammwakuri n tatabeua e riai ni bitaki ni kaboraoia ma baike a kainnanoaki ibukin te mwakuri. Ko aki kainnanoia bwa ko na biti rongorongo aika kakaawaki ake a titebo n am retiume nako, n aron rongorongan am mwakuri, am reirei, ao rongorongo ibukin te reitaki nakoim. Kabwarabwara aikai a na titebo iaon am retiume ni kabane. Ma ngkana ko apply nakon te mwakuri ae ti teuana n taabo aika kakaokoro, taan kammwakuri n tatabeman e na iai bitaki tabeua ke aika mwaiti nakon kabwarabwaraan aia mwakuri. Ngaia are, ko riai n rinei bwa tera maibuakon rabakaum ao am tokanikai aika a kaineti ma kabwarabwaraan te mwakuri. Korei aikai

*Karaoa am retiume ni kitarai baike a kainnanoaki ibukin te mwakuri teuana ma teuana.
Karinanini am konabwai ke am tokanikai aika a kaineti ma kabwarabwaraan te mwakuri.*

iaon am retiume bwa rongorongo aika a waaki man te mwakuri ni kabwara-bwara, n aron “karaoaki te kakaae iaona,” “rikirake man,” “reke man,” “baireaki man,” ao a mwaiti riki.

Te katooto, ngkana iai am atatai n te mwakuri n te bobwai ao te mwakete ao ko kanoai uoua mwaawa aika a kakaokoro—teuana e boboto iaon te bobwai ao are teuana iaon te mwakete—ngkanne ko na karaoi uoua am retiume, teuana ae kaota am mwakuri ao am tokanikai iaon te bobwai ao are teuana e kaota am tokanikai ma am mwakuri iaon te mwakete. (Ngkana e aki batii am atatai n te mwakuri ngkai, kawara lds.org/go/71939 n reirei bwa e kanga arom ni kabonganai am atatai man te Ekaretia iaon am retiume.)

Mwaneka 5. Kakaeia taan kammwakuri ake a kateirakeia ngkai aomata ibukin te mwakuri are ko tangiria.

Iai n tainako mwaawa aika a na kanoaaki, riki n taai ake e taraa ni karako iai te mwakuri. Taan mwakuri a ritaea, a biti aia mwakuri, a kakeerakeaki, a kakeerikaa-kaki, ke a mwaing nako. Ao iai n tainako bitineti aika a rikirake ao man kainnanoiki riki taan mwakuri. Baikai ni kabane a karekei taian mwaawa ake a kainnanoaki iai taan mwakuri ake a tau nako iai. N tabetai e uarereke mwaitin te mwaawa ao n tabetai e rangi ni mwaiti taian mwakuri aika a kainnanoaki iai taan mwakuri. Ngaia are tai bwarannano ngkana e tuai ngkai n reke am mwakuri. Reitinako kakaea te mwakuri are ko tangiria.

Kakaae iaia webutiate taan kamwakuri, taian webutiate ibukin te mwakuri, katanoata iaon beebea ni kaongora, ao tabeua riki baika e kona n reke iai te

mwakuri are ko tangiria. Teuana naba kawai ae nakoraoi ibukin kakaean mwakuri aika mwaawa bon man kara-on te reitaki ma aomata aika boou—te reitaki ma aomata aika a mwaiti ni katoa bong, n aroia kain rarikim ke kaan am uoote, n tuangia te mwakuri are ko kakaea ngkai ao n titirakinia ngkana iai te mwaawa ae a ataia ke tao iai ae a kina ae iai ana atatai n te mwaawa n te mwakuri anne. Taraia raoi n anga am bwai n reitaki nakoia aomata aikai n am tai n reitaki ma aomata ni katoa bong.

Mwaneka 6. Reireiniko te intawiu imwain ae ko kanakoi am retiume nakoia taan kammwakuri.

Imwain ae ko waakina kanakoan am retiume aika a tamaroa nakoia taan kammwakuri, ko riai moa n reirei aron raoi te intawiu. A rangi ni mwaiti aomata ake a kanakoi aia retiume ni

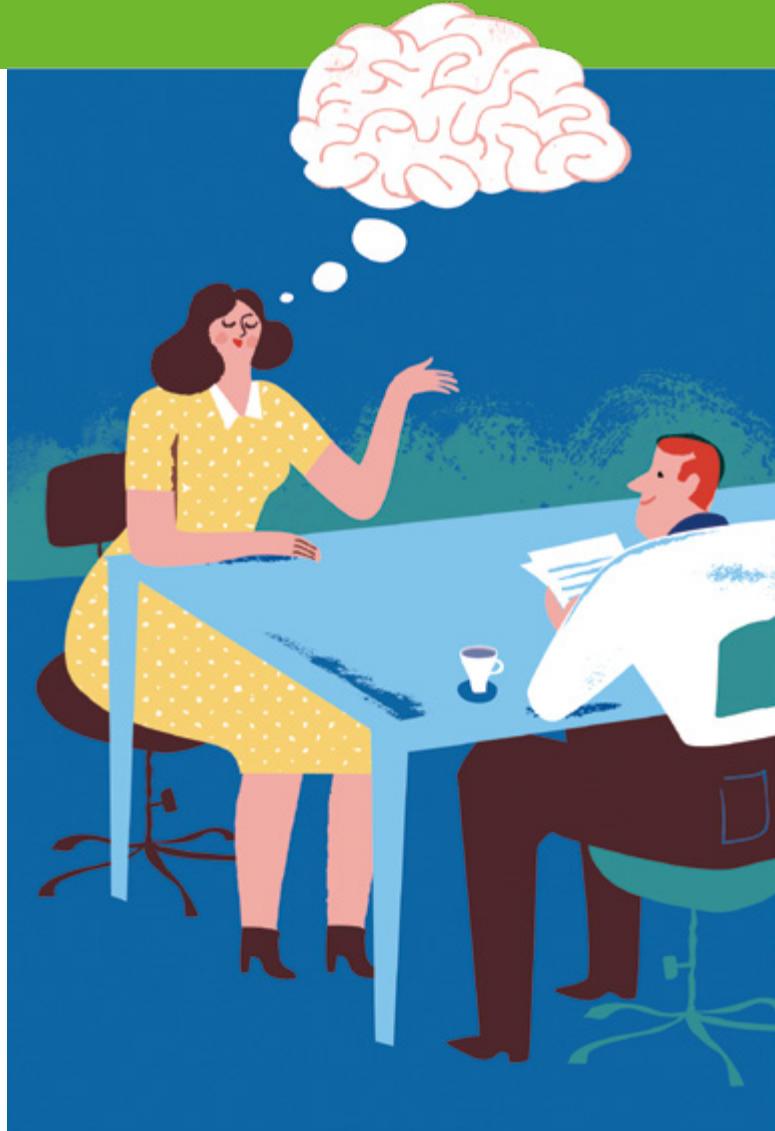
Katauraoi imwain ao kataneiaiko kaekaan titiraki ake ko kona n titirakinaki iai n te intawiu ibukin te mwakuri.

kabaititiia, imwain are a katauraoia raoi nakon te intawiu. Te kaangaanga n aio bwa tabeman mai ibuakoia taan kan mwakuri aikai a kona ni kaoaki nakon te intawiu n te tai ae waekoa. Taan kan mwakuri aikai a ingainga, n nakon te intawiu imwain te katauraoi ae tau ibukina, e aki nakoraoi aia intawiu, ao ngaia are e aki reke irouwia te mwakuri. Imwiin karaoan aei, ko aki kona n okira te kambwana ke te tia intawiu ao ni bubuti ibukin riki te intawiu, n taekinna bwa ko a ataa ngkai kaekaan taian titiraki!

Aron kaekaan titiraki nako n te intawiu e kakaawaki nakon am tokanikai ni karekean te mwakuri are ko tangiria. E ngae ngke ko ria ni kokoaua n ae bwanin, iai kawai aika a eti ao aika a bure ni kaekai titiraki nako n te intawiu. Ko na titiraki titiraki n aron aikai:

- Tera korakoram ao mamaaram?
- Tera te kaangaanga ae e reke iroum n am mwakuri are mai mwaina are ko na bita arom nako iai ngkai?
- Iraua am bwakabwai ae tau ibukim?
- Tera ae ko tangiria ni karaoia inanon nimaua te ririki man ngkai?

Ngkai ngkoe te tia kan mwakuri, te kaeka are ko anga nakon titiraki ake ko titirakinaki iai a riai ni kantaningaaki ao man baireaki imwain taina. Teuana naba te kairua e na roota aron reken am mwakuri. Kabotoa am kaeka iaon katooto aika kimototo, teuana ke uoua te miniti ake a kaota rongorongom, rabakaum, am tokanikai bwa a booraoi ma kabwarabwaraan te mwakuri. Karaoa am kakaae n te bootaki ni mwakuri imwain ae te moan intawiu bwa e aonga n nakoraoi ma kaeka ma baike a kainnanoaki ibukin te mwakuri.

Ni banen angjin te intawiu, e na reke am tai n titirakinia taan kammwakuri tabeua titiraki. Am titiraki ae moan te nakoraoi bon te titiraki n rongorongan te mwaawa. “Tera ae kainnanoaki ni katiaaki ke ni bitaki n te mwakuri aio?” Aio e na buokiko nakon intawiu aika a na roko ngkana arona bwa ko tuangaki bwa ko na manga oki. Ko kona n aki titiraki ana kouru te tabo ni mwakuri, kateina, te bwakabwai (ti ngkana ko titirakinaki taekana), maanin te mwakuri, ao buokam nakon intawiu aika a na roko.

E a reke iroum ngkai onoua mwaneka ibukin karekean te mwakuri are ko tangiria. Ko aki kona n toronibwai n te maiu n rabwata ngkana ko kainnanoa te mwakuri ao akea am mwakuri. Ngkana ko kainnanoa te mwakuri, te mwakuri ae tamaraoa riki, ke ko ataa temanna ae kainnanoia, taiaoka kabongana ke n tibwaua aron bwaai ni mwakuri ibukin te kakaae n te mwakuri aika a mwaaka ao n tia ni kakoauaaki. A mwakuri! Au kantaninga bwa e nakakabwaiako te Uea n am waaki ni karekeea te mwakuri are ko tangiria. ■

E maeka te tia Korokaraki i Utah, USA.

BWAAI N IBUOBUOKI MAN TE EKARETIA IBUKIN BUOKAM NI KAKAEN AM MWAKURI

Iangoa iran te reirei n am uoote ke am titeiki iaon "Find a Better Job" iaon te toronibwai. Titirakina am bitiobi ke am beretitenti n te mwaanga ngkana iai te tia rabakau iaon te riki n toronibwai ke iaon karekean te mwakuri.

Nakon [Ids.org/go/719](https://ids.org/go/719) ibukin taian tamnei iaon te intawiu, karaaoan reitaki ma aomata aika boou, korean te retiume, ao a batiriki.

TE TAI AE MIMITONG IBUKIN TE MWAKURI

"Te mwakuri bon bwainnaorakian te tabeaianga,

kabiran te rawawata, ao mataroan te kabwaia. Bwa tera arora n te maiu aei, . . . ti a karaoa ara kabanea n tamaroa ni karikirakea taraakira ae tamaroa ni bwaai nako ake ti karaoi. Ti a katei ara iango ao rabwatara nakon te tai ae mimitong ibukin te mwakuri are e reke ni katoa bong."

Unimwaane Dieter F. Uchtdorf, "Two Principles for Any Economy," *Riaona*, Nobembwa 2009, 56.

E na Aki Mwaninga Am Mwakuri

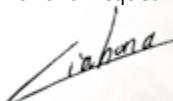
Tabeua te namwakaina n nako ao iai miiu ike, I tekateka n te taromauri ni kaintekateka ake mai buki n aron are I kakaraoia, ao akea nanou n ira buakon te waaki, e bitaki au taratara. I nooria bwa ibuakoia kaain te taromauri bon taberman naba mitinare ake a oki imwain banen aia tai. I namakina te nano ni kan buokiia ngke I tarataraya. I ataia bwa tibwauaan te bwai are I rinanona e kona n riki bwa te kawai n ibuobuoki nakoia ao ni buokiia n teimatoa ni kawain te berita e ngae ngke iai te kaangaanga aio inanon te kawai.

Man te mii aio, Tamara are i Karawa e kaotia nakoui bwa iai taben Nanona. E kakatonga n tiaian beku aika raoiroi ake ti anga ngke ti mitinare, n aki tabe bwa maanin ara tai ni beku. "E aki ribuaka te Atua ni mwaniukini ami mwakuri ma ami tangira are kam kaotia nakon arana" (Ebera 6:10). N au koroboki (taraa iteraniba 47), I tibwaua teuana te karaki man koroboki aika tabu ao baike a rinanona taberman mitinare ake a oki imwain banen aia tai aika a kona ni buokiko n am tai n rinanon te kawai ae aki kantaningaaki man matoatoa aio. E kan irou aron Alex ni kabongana te karaki man ana Boki Moomon ni buokira n nooria bwa ibukiia naake a oki imwain banen aia tai ibukin kaangaanga n te aki tau, e teimatoa n iai te kaantaninga (taraa iteraniba 44).

N rongorongo man bwaai ake a ti maiu man te iti, ko na warekia bwa e kanga Emily n bita namakinan te aki rau n iango, maaku, ao akean te kaantaninga are e rinanona nakon te kimwareirei ae onoti man tabu. Ao Kevin, te kauntira ae e beebea, e anga iango bwa tera aroia kaain te utu ni boutokaia naake a rootaki ake a moontaa n oki.

E aki kakaawaki bwa tera bukin are ti oki iai imwain banen ara tai ma e kakaawaki riki bwa tera ae ti karaoia ngke ti okira mweengara. Man ana ibuobuoki te Tia Kamaiu, ti kona n kamaoaki, n rikirake, ao n teimatoa n karekeia riki te kimwareirei n ara mwananga ae akea tokina.

Raomi ni Koaua,
Liahona Ficquet

KAIRAKE N IKAWAI

REIREI AIKA A RIANAKO TAMAROAIA . . .

Kairake n ikawai a tibwauai aia reirei aika rianako tamaroaia iaon te moantaa n oki man te mition:

"Ataia bwa bwaai ni kabane a na bane n nakoraoi. I anganaki te reirei aei: e na bon matoatoa ni karokoa ko iangoia bwa e aki. Ko kona ni motikia bwa tera arom n taai aika a na roko."

—Nathaniel Park, Australia Maeao, Australia

"Tiaki aio mwakoron maium ae kakawaki ao am konabwai."

—Elena Kingsley, Utah, USA

"N aki tabe bwa tera ae e riki, kataia kakaea te ang ae boou, ni kamaruru-ngaiko imwiin am mition."

—Rosa-Lynn Ruiter, Netherlands

"Tokin te mition teuana bon moanakin te mition ae boou. Ukora te mition are boou anne!"

—Roberto Alfonso Martinez IV, Utah, USA

"E tangiriko te Atua ao iai ana baire ibukin maium. Teimatoa n te onimaki!"

—Rebecca Stockton, Arizona, USA

Tera te kabanea n tamaroa n reirei ae ko a tia ni karekea ibukin te mare? Kanakoa am kaeka nakoira iaon liahona.Ids.org imwain Turai 31, 2019.

TIBWAUA AM KARAKI

Iai am karaki ae kakaongora ae ko na tibwauaia? Ke ko tangiria n noori rongorongo iaon botoniango tabeua? Ngana ngaia anne, ao ti tangiria ni kan ongora mai iroum! Ko kona ni karina am karaki ke am iango n liahona.Ids.org.

RONGORONGOIA KAIRAKE N IKAWAI AKE TAAN KOROKARAKI

Alex Hugie bon kaain Oregon, USA. Te mwaane ae e reke ana beeba man Brigham Young University ae te baetura tikurii n te Ingiriti. E tangira kamatebwai te young adult literature, korean karaki aika kimototo aika aki koaua ao aika abwabwaki, ao nimakin te miriki.

Liahona Ficquet bon kaain Buranti Maiaki. Te aine ae mate nanona n te kamatebwai ao mwakurian ana auti ma tamana. E tatangira te kamatebwai iaon bwaai ni katoki aoraki ao e tangiria ni mwakuri ibukin kamaruru-ngaia aine. E mwakuri ngkai iaon rairan te boki nakon te French are e koreaki irouia ao ibukia mitinare ake a moantaa n oki.

Emily Warner e ikawai rake i Idaho meang, USA, are e teimatoa n riki bwa te tabo ae tangiria n te aonaaba aei. E kamatebwai te accounting i Brigham Young Uniwersitiri ao e tatangira te rianna, rawetamnei, ao neweaban te aonaaba ma kainnabana.

INANON TE MWAKORO AEI

44 Ngana E Bane Am Mitio Imwain Taina, Tai Bwarannano* Iroun Alex Hugie

47 Mitinare ake A Oki Imwain Banen Aia Tai: Kam Aki Tiku I Bon Iroumi * Iroun Liahona Ficquet

* Te rongorongo aio iai reitana riki iaon bwaai ake a maiu man te iti.

TII NI BWAII AIKA A MAIU MAN TE ITI

Boutokakia Mitinare Ake A Oki Imwain Banen Aia Tai Iroun Kevin Theriot

Karekean te Kimwareirei rinanon Kristo E Ngae Ngke E Moantaa te Oki Man Au Mition

Iroun Emily Warner

Wareki rongorongo aikai ao tabeua riki:

- iaon liahona.Ids.org
- N te [KNI ni katoa wiki](#) (iaan "Kairake n Ikawai" n te Gospel Library app)
- iaon [facebook.com/liahona](https://www.facebook.com/liahona)

E aki kerikaki
kakawakim ngkai
ko moantaa n
okira mweengam
man am mition.

Ngkana E Moantaa n Toki Am Mition, Tai Bwarannano

Iroun Alex Hugie

Ngkana ko wareware n aio, ko na bae ni kaman ataa aron te rawawata ae korakora ae e na kona n reke man te moantaa n oki man te mition. Kairake n ikawai ake a beku ana rinanon te korakai n rabwataia, kaangaanga ni marurungin te iango, kaangaanga aika a karina n te aba, te raraoma ibukin te kororaoi, te aki nakoraoi ma tabeman ae moan te kaangaanga, ke aki iran nanon tuan te mition, are e a karika kitankin te mition ni moantaa imwain te bong are e toki taina iai.

N aki tabe ma tao tera bukina, te Atua e aki tangiria bwa te kaangaanga aei e na kamwaukiua Natina ni maiun tamneia. Ngaia are a na kanga mitinare ake a moantaa n oki ni waki rake man te aeka ni bitaki aio? Ao a na kanga karo, taan kairiiri n te Ekaretia, ao ake a tangiria ni buokiiia?

Te Mitinare man Ana Boki Moomon

Teuana te karaki man ana boki Aramwa e anganira aron te katooto ae e na ibuobuoki. Te burabeti ae Aramwa e kaira waakin te mwakuri ni mitinare nakoia Tioromwaite ake a bubuaka, n raonaki ma tabeman ake a onimakinaki. Temanna mai buakoia,

bon natina ae Korianton are e, "ki[tana] te mwakuri ae tabu, man nakon te aba are Tiron i buakon tian abaia Reimwanaite, n rimwin te kabekaau are Itabera" (Aramwa 39:3). Ao ibukin anne, Aramwa e a anga te kaetieti ae matoatoa nakon Korianton ao e weteia bwa e na raira nanona, n taku, "I aki kan maan n taetae iaon am bure, bwa e na maraki iai tamneim, ngke arona bwa e aki raoiroi aio ibukim" (Aramwa 39:7).

E butimwaea kaetakina Korianton mai iroun tamana ma te nano ae rau, n raira nanona man ana bure, ao n oki ni beku bwa te mitinare ibuakoia Tioromwaite n "taekina te taeka ma te koaua ao taua raum" (Aramwa 42:31). Te rongorongo e reitinako n taekina bwa imwiin taetaen Aramwa ma natina mwaane, "natin Aramwa mwaane [Tiburon ao Korianton] a waaki ibuakoia aomata, n tataekina te taeka nakoia" (Aramwa 43:1).

Oki ma te Konabwai

Tera ae ti reiakinna man te rongorongo aei? Te moan, te mitinare are e moantaa n oki—e ngae ngke e kona n totokoaki—iai ana konabwai ni kakoroi nanon bwaai aika a korakora. Tao e a tia ni karaoa te kairua ae moan te korakora Korianton, ma e bon waaki

nako ni kakoroa nanon te mwakuri ae korakora. Ai arona naba, e ngae ngke mitinare ake a moantaa n oki tao ibukin oin aia waaki a na riai n aki katikua irouia ae a urua aron konabwai ni maiuia n tamnei. E reiakina ae batii Korianton mai imwiin ana kairua ao e roko ni katea abanuean te Atua n anga aika korakoa, ao te aekaki ni konabwai anne e tiku inanoia aomata ni kabane e ngae ngke iai irouia namakinan ae a tia ni kabwaka.

Te kauoua, ti reiakina kakaawakin ana mwakuri temanna inanon maiun te mitinare are e moantaa n oki ni manga kamarurungan maiuna n tamnei. Aramwa—are taman Korianton ao te tia kairiiri n te nakoanibonga—e reiakina Korianton ma te matoatoa ma ana koaua iaon ana konabwai ni kona ni kakoroa bukinakina ibukin maiun tamneina. Ao iroun Korianton, te rekenikai ibukin te aki ongotakea iaon te mition e na roko, ma te katuaeaki e na riai n airi ma te tangira, te kabwara

bure, ao te akoi (taraa Reirei ao Berita aika Tabu 121:41–44).

Okirikaki ni Kamarurungaki

Te rongorongo aei ae e karekea te unga n nano nakoia mitinare ake a moantaa n oki e reitinako taekinana n taai aikai. Marshall, are e moantaa n oki ibukin kakaewenako ake a kaineti ma marurungin rabwatana ao ana iango, n tabetai e namakina te nanokawaki ibukin kaangaanga nakon marurungina ao aki konabwaina i bon irouna are e a tukia man karaoon ana mwakuri ni mitinare ae bwanin taina. Ma e ngae n anne, e namakinna bwa a bon rangin ni uaana ana mwakuri.

“Ngkai mitinare ngaira, ti bon aki kororaoi,” e taku Marshall. “Ti bon kai rootaki n te karirii, ti bon kona ni karaoa te bure. Ma aki nakoraoim bon ngaia akanne are e tangira Tatan bwa kona katurua n am iango—n namakinna bwa am anga karea a aki butimwaeaki iroun te Uea bukina bwa n taai

akanne ko bon aki riki bwa te mitinare ae tamaroa.”

E kakoaua Marshall bwa te Uea e tangiriia mitinare bwa ana ataia ae E kukurei n te beku are a karaoi, e ngae ngke mwakuri akanne a aki nakoraoi karaoakia n aron are ko rineia ke are ko mena inanona.

E a tia n reiakina Marshall ni butimwaeaa ao ni kamarurungaki man karaoon bwaai ake a na buokia n namakina kaaniakina nakon Tamana are i Karawa ao lesu Kristo.

Okirikaaki n Rairannano

Temanna te mitinare, are e beku i Colorado, USA e kaokaki nakon mweengana man ana mition ibukin kaeten maiuna ao e kamaunaki arana man te Ekaretia, ma e a manga bwabetitoaki imwiina. “Okiran mweengau e bon rangi ni matoatoa,” e taku. “I namakina te bua ao akean au iango. N tabetai, te bwai

ae matoatoa ni mwakoron te oki bon [ukeran] kakorakoraau bwa N a teimatoa n nanako n te taromauri, ni wareki koroboki aika tabu, ao te tataro. Bwaai aika a bebete bon ngala aika a rangi ni matoatoa."

Ma e kunea te korakora man aia boutoka raoraona ao ana utu ao ni mwakurian te rairannano.

"Karoan kouru, te maroro ma au bitiobi, ao te nako n te tembora ngke I a tauraoi bon ngaai aika a rangin ni bukai ni kaaniaki ma Tamau are i Karawa," e taku. "I uringi taai ngke I a aki kona ni maroro ma au bitiobi ke ni kakoroi nanon tabeua kouru; te tia kakaitara e a bon mena naba ikekei, ni kariria."

Kamarurungana e riki raoi man "ururingana n tainako are iai Tamau are i Karawa are e tangirai ao e tangiria bwa N na kukurei. Karekean te koaua iaon Ana Mwakuri ni Kamaiu te Tia Kamaiu ao te rairannano, ti kona ni kaniiaki ma te Atua n aki mutiakina ae tao raroara ngaira ma Ngaia."

"N uringan au bong n tain au mition," e reitianako, inanon namwakaina ngke e beku imwain te tai are e a kaokaki nakon mweengana, "I namakina ae kanga bon teuana te taneiai ae tamara are I a tia n rinanona. I reiakini bwaai aika a mwaiti, ao e ngae ngke e aki riki n aron are I kantaningaia, I a tia ni kona n nori naano aika a bitaki bwa ibukin te euangkerio. I karaoi kairua, ma au koaua e a tia n rikirake ni korakora ngkai I keiaki n raira nanou ao ni waaki nako."

E tangiria bwa te koraki ake a oki ni moantaaibukin aia rinerine a na atia bwa "iai te kaantaninga ao te kawai n reitanako are imwiina. Te oki nakon mweengam bon te moan mwaneka nakon te rairannano. N te tai are ko rinanom te kawai n rairannano aei, e na

rangi ni mwaiti ae ko karekea. Te rawawata are e taoniko e na tabekaki. Bon akea te namakin ae tamara riki nakon ae ko irii tuua."

Tangiriia Naake a Moantaa n Oki

Mitinare aika uoman aikai ake a moantaa n okira mweengaia a katuraturua aron kakawakin aia tangira ao aia boutoka raraoria ao aia utu mitinare ake a moantaa n oki.

"Katikuia i bon irouia," e taku Marshall. "Ma taraia bwa ko aki raroanako mai irarikiia, ibukina bwa e kona ni karekea te bwarannano. Riki bwa raoraoia." Man te kakauongo nakon te Tamnei, ti kona n noori kainnanoia ao n ataia bwa ningai ae ti na anga iai ara ibuobuoki ao ni karinea nanoia ni kan tiku i bon irouia.

"Bon ti tangiriia," e taku te mitinare are e beku i Colorado. "Kaungaia bwa a na aki toki n ururinga ana mwakuri ni kamaiu lesu Kristo."

Aron aia butimwai tabeman nakoia mitinare ake a moantaa n oki e na bon karika te bitaki irouia ake a bwa ka ni kekerikaki ibukin mamaia ke ni waaki nako n te Ekaretia ma te onimaki. E rangi ni kakawaki, ngkanne, bwa ana butimwaeaki n aki motikaki taekaia.

N aron Korianton, mitinare ake a moantaa n oki iai konabwaia n eutiaarake man aroia are a kananoanga iai nakon te riki bwa tabonibain te Uea aika korakora.

Karekean te kaantaninga n Ana Babaire te Atua

Unimwaane Jeffrey R. Holland man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman e anga te karaunano nakoia mitinare ake a moantaa n oki. "Ngkana iai ae e titirakiniko bwa ko a tia ni beku n te mition, ao ko na

kangai eng," e taku. "... Kawakinna i inanom te ibuobuoki are ko a tia n anga. Kakaitau ibukin te tai are ko a tia ni kakoaua iai, n tia ni beku n aran te Uea, n tia n uouota te baeti are te ara ni mitinare. ... Taiaoka, taiaoka teimatoa n iangoia bwa ko kanga ni moantaa n oki nakon mweengam; tai iangoia ae akea bonganam ke aki koro nanon am iango."¹

Nakoia te koraki ake a moantaa n oki ibukin te bure, uringngi taeka aikai mai iroun Titita Joy D. Jones, te Beretitenti ni Kabuta n te Moanrinan: "Ngkana ti bure, a kerikaki kororaoira, ma tiaki nanona bwa ai akea bonganara!"² E taekinna ma te koaua bwa e na buokiira te Atua ni karikirakea onimakinara i bon iroura inanon taai ni kaangaanga ngkana ti nakolna.

Te rongorongo man Ana Boki Moomon, mai irouia mitinare ake rimoa ake a moantaa n oki, ao mai irouia taan Kairirii n te Ekaretia bon ti tea-rona: Tai bwarannano, ibukina bwa iai ana babaire te Uea ibukim ae korakora riki nakon ae ko kona n iangoia. Nakoia ake a tabe ibukiia mitinare aikai, am kaeka ibukin okiran mweengaia e na karekea te bitaki ae korakora ni buokaia ni kamarurungakiia ao ni kaokan aron aia konabwai. Uringnga bwa Ana Mwakuri ni Kamaiu lesu Kristo e kona ni kamaoi ikuaki—ni ikotaki ma ake a moantaa n oki man aia mition. ■

E maeka te tia korakaraki i Utah, USA.

Ko kona ni kunei bwai ni ibuobuoki mai irouia ake a tauraoi n nako ni mitinare ao irouia mitinare ake a moantaa n oki inanon bwaai ake a maiu man te iti te rongorongo aei n liahona.lds.org ke n the Gospel Library app.

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

- Jeffrey R. Holland, "Elder Holland's Counsel for Early Returned Missionaries" (witeo), lds.org/media-library.
- Joy D. Jones, "Value beyond Measure," *Riaona*, Nobembwa 2017, 14.

Roronrikirake aika kairake a
tibwaia bwa a kanga ni kunea nanon
ao te rau imwiin moantaain okiia
man aia mition ao nakoim naba bwa
ko kona naba.

Mitinare ake a Moantaaai n Oki: **Tiaki Tii Ngkoe**

Iroun Liahona Ficquet

Mwaitiia mitinare ake a bwanin aia tai a kataia ni kakoroa nanon bukiniaia ni "kaoia tabeman bwa ana nakon Kristo"¹ n uota "te kaantaninga ae korakora ao te kimwareirei ae batí" (Aramwa 56:17) nakoia aika mwaiti. Mitinare akanne, n aroia rorobuaka n ataein ni mwaane ake taan buaka inanon ana Boki Moomon, a buaka ni katoa bong ma "te korakora ae kamimi; ao ma te korakora ae batí" (Aramwa 56:56).

Ma ibuakoia 2,060 rorobuaka n ataein ni mwaane ake taan buaka, iai mai buakoia ae 200 ake "a tong ibukin buan raraaia" (Aramwa 57:25). Anne e karikiia bwa aki ninikoria? N aki rangi ni korakora? N aki rangi n nanomwaaka? Aaki rangi n tau n aroia ake tabeman? Bon ti aki naba teutana.

Ai bon aekakina naba, ngkami mitinare ake kam moantaaai n oki nakon mweengami ibukin te kaanganga n ami iango ke ibukin mamaran rabwatami e bon aki kee ninikoriami, kee korakorami, kee nanomwakami, ke ni keerikaaki aromi ni kororaoi. Teimotoami rinanon ami kaangaanga e bon—ao e na riai n—rangi ni kamimi. Ko a tia ni kawakinaki—tao n rangi ni kakaiaki n ikoaki, ma ko kawakinaki. Karawawataam, ngkai tao ni marurungin rabwatam, ami iango, ke maiun tamneim, e na riai ngkai n taraaki raoi (taraa Aramwa 57:28). Nakoia nake a moantaaai n okirii

mweengaia ibukin ae e irekereke ma te kororaoi, te rairannano bon iteran raoi manga kamaiuakim.

N aron te bitaki ngkai ko a mena ni mweengam, taraia raoi bwa ko anaa te tai ibukin kamaiuakim n aki toki n onimaki iroun te Atua (taraa Aramwa 57:27). E a tia ni kauringira: "Ngkana I anga te tua nakoia natia aomata nako mwaane [ke aine] ni karaoa te mwakuri n arau"—te katooto, ni beku n te mition—"ao naati mwaane akanne [ao naati aine] a nako ma korakoraia ni kabane ao ma ake iai irouia ni karaoa te mwakuri anne, ao n aki toki n nanomatoa, ao aia kairiribai"—ae n ai aron, kangangan marurungin te rabwata ke aorakin te iango ke kaangaanga riki tabeua—"a roko i aoia ao n tukiia man karaoan te mwakuri anne, nooria, bon au kaantaninga n tangira te mwakuri anne n aki manga mena i baia . . . , ma ni butimwaea aia anga karea" (Reirei ao Berita Aika Tabu 124:49).

Man kaangaanga ake ko a tia ni karekei—ke ni manga rinanoi—ni bukanii, ngkana ko teimatoa ni beku ma te kororaoi ke n raira nanom ae bwanin, am anganano a kainanoaki ao a butimwaeaki iroun te Uea.

Warekean rongorongo aikai a na kona ni buokiko ni kunei anga ni kamaiuaki ao ni koauana bwa ko bon aki tiku n tii ngkoe ao tibwaan am rongorongo ana kona ni buokiia tabeman.

Ko na ataia bwa

TE TIA KAMAIU E A TIA N RINANON MARAKIM

I aon kawaiu n te wanikiba nakon au mition, I a iangoia bwa e na kanga aron te butimwai ngkana I a okira mweengau. E na boo te takarua, au utu ao raraou ana inga ma ngai ao N a maiuakina nikiran maiu inanon te rau, ni kukurei n taian kakabwaia ake a roko ibukina bwa I oki ni mitinare ma te kamoamoaka.

Te bwi-ma-teuana te namwakaina imwiina, iaon kawaiu n te wanikiba n okira mweengau, e bane te tai anne ni iango ma te raraoma bwa ai teraa ae e na riki imwiina. A tattinga au utu, ao e ngae ngke a kukurei ao ni inga ma ngai, imwain ae e na bon riki, I a maroaa ma n akea au kaantaninga ibukin bong aika ana roko.

Te Tia Kamaiu e norii au bong aika aki nakoraoi. E ataia bwa tera au namakin ngke I wene iaon te kaniwene inanon teniua te wiiki n tang ao ni matu n aki kan iangoa te bwai ae e na riki. E ataia ae I kainanoa Ana kakorakora ibukina bwa bon akea temanna irarikiu ae e na mataata ke n namakina te nanokawaki are I rinanona. Ma E bon namakina. N na bon aki tokanikai n au mition ke ni moantaii n okira mweengau ngke arona bwa akea Ngai.

Ali Boaza, Queensland, Aotiteria

TAI KABANEA AM TAI Ni Iangoia bwa Bukin Teraa

I aangoakin te moantaii n okira mweengam e bon aki karau nano. N te tai are e taekina te tia ibuobuoki, a roko namakin aika a mwaiti n au iango: Te Mama. Te Rau n Nano. Namakinan te Kairua. Rau. Te Nanokawaki. N te tai ae ti teuana.

I ataia ae e boutokaai te Atua ibukina bwa I kekeiaki rinanom te moan wiiki ni mweengau. Ao imwiina I a manga keiaki riki inanon te wiiki are imwiina. Ao are imwiina. Ni karokoae I a namakina ae I a bon marurung raoi. Tamau bon ngai ae bane ana tai ni boutokaai ao e mwaneai man tararuai. E tangiria ae e na mamarooro ao ni kabanea ana tai ma ngai. N aki imanono ni kan ata "tera te bwai ae riki," ma e tii taraia bwa I uara.

Ngke e mate tamau imwiin te kaangaanga ngke e tamwarakea te bwaa tabeua te namakaina imwiina, I a ataia n akea te nano kokoraki bwa iai ana babaire te Atua ibukiu. N tiku irarikin tamau inanon te kabanea n namwakaina inanon maiuna e kakorakora au koaua n te babaire ni kamaiu. I tuai n ataia bwa e aera ngkai I moantaii n okira mweengau n aron are e riki, ma I reiakina naba bwa ngkana ko kabanea am tai ni iangoia bwa bukin tera, ngkanne ko na aki ataa te kamimi ae tamaroa are e a tia ni katauraoria te Atua ibukim ni katoa bong.

Kristen Watabe, Ohio, USA

Tatauraoi n IRIIRA NANON TE UEA

Abane n nakoraoi bwaai n tain au mition. Iai tata-neiai aika a riaon kakoauakiia aika a na tiku inanou n aki toki. Ma e ngae n anne, imwiin waniua te namwakaina, E a moana n reke irou te nimaoraki. Imwiin te aki mamamatam ao te tataro ae bat, I a kaokaki nakon mweengau. E a rangi n uruaki nanou. I iango bwa aio bon au kairua. I a katoka warekan koroboki aika tabu ao e a aikoa batu au tai n tataro. I iangoia bwa tao I aki karaoi bwaai ni kabane ake N na riai n tia ni karaoi bwa I aonga n tiku.

Ma I a ataia ae I bon kataaki bwa e na noraki ngkana N na teimatoa n onimakina te Uea. E bon kaangaanga, ma I katuka au onimaki Irouna, ao I a manga okira au mwakuri n te mition are I a manga rinanon naba bwaai aika a kamimi.

Imwiina, e a oki marurungiu. Ma n te tai aei ao I a anga nanou bwa na iriira nanon Tamau are i Karawa. Ma I a manga okira naba mweengau te kaua tai. E rangi ni kaangaanga, ma I ataia ae I kona n reiakinaki man bwaai ni kabane ake I a tia n rinanoi.

E ngae ngke I aki beku inanon 24 te namakiaina, I ataia ae I a tia ni beku n ae moan te tamaroa n au mition. I ataia bwa n te tai are I beku ibukin te Uea e bon manena ibuki ao ibukiia aomata ake I buokiia. Ao I kakaitau nakon te Atua ibukin Ana Mwakuri ni Kamaiu ae akea tokina. E atai ni kabane ara kaangaanga ake ti rinanoi. Ao ngkana ti katikui ara onimaki laona ma nanora ni koaua, ti na bon aki tiku n tii ngaira.

Fillipe Hoffman, Goiás, Brazil

KARAWATAI BWAIN RARIKIM ni bwsaai aika Tamaroa

Bon tiaki au kaantinga ae N na moantai n okira mweengau man au mition, ao E rotai te mama ao te nakonnano ni kaitibo ma aomata nako. E ngae ngke bon teuana te kaangaanga inanon maiu, I bon rikirake naba man te taneiai anne. E katamaroa arou n riki bwa te aomata ae e tamara riki.

I okira mweengau bwa N na rinanon te kawai n rairannano. Tabeu rinerine ake I karaoi imwain nakou n au mition a bon aki kaineti ma ana tua ao ana reirei te euangkerio. Ibukin mamau ao nanou ni kan tiku inanon te Ekaretia, I bon aki rinanon te kawai n rairannano ma au bitiobi mai imwaina. Ma inanon tabeu te namwakaina, I namakina ae N na riai n okira mweengau n raira nanou bwa I aonga ni beku ma te karineaki ao te kororaoi.

Bwaai ake a kaungaai ngke I okira mweengau bon irakin waaki ake a karikirakea te maiu n tamnei, n aron kaean bootakin te Ekaretia, mwakuri n ibuobuoki, ao te tembora, ngke I a kona n nako iai. Te bwai ae e rangi ni buokai, ni iterana are teuana, bon aomata ake irariki—au utu, tabeman raraou, ao bon aomata ake I aki bobo ma ngaiia mai imwaina a kaota te tangira ao te akoi nako.

Mwina ni kabane, bon man ana ibuobuoki te Uea ao te katooto n aron maiun te Tia Kamaiu irariki, e a karika manga okiu nako Florida ni kabanea au mition. Au kantanginga bwa ti na bane ni keiaki ni maiuakina maiun te Tia Kamaiu nakoia tabeman, e ngae ngke tao a moantai n okira mweengaia ke a bon kainanoa te ibuobuoki.

Caigen Stuart, Utah, USA

Te berita are e kuneaki inanon te reta ni wewete nakon te mwakuri ni mitinare, are e kanakoaki nakoim ngke ko a iangoia n rinanon te mwakuri aei, e na koro bukina: “E na kakabwaiako ibukin maiuakinan te raoiroi ao am beku ma te kakaonimaki?” Man te tararua ao te tabeaianga, e kona ni kamarurungaki ikoakim ao e na riki bwa te kawaii ni kona ni buokiia tabeman bwa a na nakon Kristo. Aio, ngkanne, bon taben te mitinare. ■

Te tia korokaraki ae mai Buranti, e reirei i Utah, USA.

Kakaei riki karaki mai irouia mitinare ake a moantai n oki inanon bwanin te rongorongo aei n liahona.lds.org ke n te Gospel Library app.

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. “Tera te kaantinga Ibukiu Ngkai I Mitinare?” *Tataekina Au Euangkerio: Te Kairi Nakon Aia Mwakuri Mitinare*, rev. ed. (2018), lds.org/manual/missionary.

I takakaro n te nete, ni biri n te kabobirimwaaka, ao ni kabatiaa te wareware.

Ngkana arona bwa I kona ni kabanea te bong n akea te bwai ae I karaoia, N na bae n nako aon te bike.

I bungiaki i Chicago, Illinois, ma I roko i Nauvoo ngke I mena n te tabo are a tararuaki iai ataei. I aki batu n uringnga aron maiu n menau n te tabo n tararua, ma I uringnga bwa I aki mano iai. Ngke I a roko inanon te tabo n tararua, I a namakina bwa I mano. I tangiria ni karekea te euangkerio. Tabeman raoraou a katukaki n taabo aika a kakamaaku ibukina bwa a aki kawakin ara kainibaire. I atia bwa kawakinan tuua a na teimatoa ni kamanoai.

Bon te namakin ae nakoraoi reken au utu. E roko tinau n te buritikuu are I nanako iai ibukina bwa e ibuobuoki n onoonomwi. E takakaro ma ngai, ao e tuangnga temanna te tia reirei bwa e kan kairai nakon mweengana ibukina bwa te ataei ngai ae I tikiraoi. E taku te tia reirei, "E a tauraoi n tabekaki, ngaia ko kona ni kairia nakon mweengam!" E titiraki aron waakin te tabetabe ao e a tabekai ma uoman tariu. E nakoraoi ibukina ngkai I atia bwa aekakira aron ae akea am utu, ao anne ae e a rangi n onoti riki iai reken am utu.

Lily S., 14, Illinois, USA

KAIRAKE

INANON TE MWAKORO AEI

52

52 **Kamatebwai, Wareware, Manga rinanona, Tataro. Kaokiokia.**

Iroun Mario Días Alonso

54 **Au Bong ni Mwakuri ae te Kabanea n Tamara**

Iroun Unimwaane Joni L. Koch

56 **Reirei man te Nu
Tetemanti: Abotoro Bon
Taan Kakoaua ibukin
Iesu Kristo—ao Ngkoe
Ko Kona Naba!**

Iroun Heather White Claridge

58 **"Ko Riai ni Kitana te
Tabo Aei"**

Iroun Sergio Riquelme Segura

61 **Boutita: Te Onimaki e
Kaoti Teuana imwiin
Teuana**

62 **Te Reta mairoun te Tari
ae Tangiraki**

Iroun Merilee S. B. Averett

64 **Te Kabanea n Taeka:
Tera ae Ko na Kunea n
Ana Boki Moomon?**

Iroun Unimwaane Gary E. Stevenson

RAWETAVNEI IROUN CHRISTINA SMITH

KAMATEBWAI, WAREKIA RIKI, TATARO. *Kaokia Riki.*

Iroun Mario Días Alonso

Chile, ngkana ko na reirei n te college, ko riai ni karaoa te ukeuke ibukin te karinrin nakon te iniwetiri. I tangiria n anaa te intiniia n te kuura n reirei ae rietata ae raroa ma te tabo are I maeka iai. E na bon bobuaka, ngaia are au kouru bon karekean te bwii are mai ieta ae kona n reke n te ukeuke ibukin te karinrin bwa I aonga ni karekea te tikaoratibu n te bwi ae rianako raoiroina.

I ataia bwa te tabo raa ao tera ae N na kamatebwai, ao I ataia bwa tera ae N na karaoia bwa e reke irou aio. I moana au katauraoi imwain te ukeuke. I kamatebwai, wareware, ao ni manga rinanoa riki au bwai n reirei, ma tain te kataneiai n ukeuke, ao I aki karekea te bwii are I kainnanoia. I rairaki nakon Tamara are i Karawa n te tataro ao ni bubuti nako Ina ibukin te rabakau ae rietata riki ao bwa e na karababa au ataibwai bwa I

aonga n roko n au kouru. I tataro ibukin aei ni katoa bong ao e kaania teuana te ririki aio. I nako n ira te kiraati ibukin te katauraoi ae onoti, ao I kabaeara n te reirei are e buokia aomata n aia katauraoi imwain te ukeuke.

I kakaonimaki n au kamatebwai ni koroboki aika tabu ni katoa bong, ao E aki bwaka au bong ni kaean te tiemenari. I karaoi ni kabane tabeu n te nakoanibonga ae te Aaron ao I aki kakamatebwai n

*Nakean te scholarship,
Iaki kona n reirei n te
College.*

te tabati, n aki taraia bwa mwaitira are I kamatebwai a n te wiki anne. I ataia bwa te Tabati bon ana bong te Uea, ao I tangiria ni karinea n te kawai are a reireinai au karo. I ataia bwa I aki kan kabuaa ana kakabwaia Tamara are i Karawa ibuku, riki n te tai are I bon rangi ni kainnanoia iai. E ngae n anne, E aki roko au bwii n are I kainnanoia n au ukeuke ni kataneiai.

Au utu ao ngai ti tataro man aki mamamatam, ao tamau e anganai te

BUOKAM N TOKANIKAI N AM REIREI

Te Ekareita e katauraoi boki n reirei aika kakaokoro ni buokiko n am kataneiai ke am reirei imwiin te kuarinan:

- The Perpetual Education Fund e tauraoi n aaba tabeua ibukin buokan te roo n te kataneiai ibukin te kareke mwakuri. Ko kona ni marooro ma am bitobi ke am beretitenti n te mwaanga ibukin aei ke kawara pef.Ids.org.
- BYU-Pathway Worldwide e katauraoa te reirei are rietata riki ae e kona ni kaboaki i aon te rain. Ataei a waaki man te PathConnect, te burokuraem ae teuana te ririki maanna are e buokia aomata ni waakina ke ni kabanea aia reirei n te iunuwetiri. Imwiin banen te PathConnect, a kona ataei n karekea te beebea ibukin te mwakuri n te maan ae kee iaan teuana te ririki ao n reitinako ni karekea te degree—n te roo ae uarereke. Kawara byupathway.Ids.org.
- Reiakinan te Ingiriti e kona ni kakorakora am kona ni karekea te mwakuri ae tamara riki. EnglishConnect bon te burokuraem ibukin reiakinan te Ingiriti ae katauraoaki iroun te Ekareita ni buokia aomata n tatabemaniia ni katamaroa te toronibwai n te maiu n tamnei ao n rabwata n te tabo ae boboto iai te euangkerio. Kawara englishconnect.Ids.org.
- Ana kooti te Ekareita n te riki n toronibwai ibukin te reirei e aranaki bwa “Te Reirei Ibukin Kanakoraoan Riki te Mwakuri.” Bon te kooti ae 12 te wiki manna ae karaoko n am titeiki ke am mwakoro. Noora te boki aio n te Gospel Library iaan te Riki n Toronibwai ke n Ids.org/go/71857.

TE REIREI E NA BUOKIKO NI BEKU

“Au reirei . . . bon reitinakoan am reirei, n te tabo are ko mena iai, n baike ko nano iai ken aron am konabwai. Taraia bwa ko na kanga n buokia am utu ke kaain am kaawa ni katauraoi raoi.”

Beretitenti Russell M. Nelson, “Education: A Religious Responsibility” (Brigham Young University–Idaho devotional, Tianuare 26, 2010).

kakabwaia. Ma te katauraoi n te tamnei aio ao au katauraoi ake tabeua, I karaoa te ukeuke. I aki ti karekea te bwii are I kainnanoia, ma e riaon are au kouru, au bwii bon teuana mai ibuakon bwii aika rietata n te numera. I karekea te tikaoratibu ao bwaai ake I kainnanoi, ao e reke au tai ni kamatebwai n te reirei ae rietata are I rineia.

Ma ngke I uarereke, I reiakinna bwa ngkana I karaoi bwaai ni kabane are I

kona ao ni katabea moa nanou n tabeu n te aro, ngkanne Tamara are i Karawa e na kakabwaiai. Bwaai a na aki riki n aron are ti kantaningaia iai, ma E na tabeakinira te Atua. I ataia bwa ti man Ana ibuobuoki are a koro iai nanon bwaai ni kabane. ■

E maeka te tia korokaraki i Cautín Province, Chile.

Iroun
Unimwaane
Joni L. Koch

Man te Itingaun

Au Bong ni Mwakuri

N te tai are ko reiakina iai tangiran ao kakaawakin te mwakuri, ko na kunea naba nnen te kimwareirei.

Tabeua te ririki n nako, I mena n te auditorium n te Churchhill college n ana Universtiy Cambridge i Engiran ibukin ana bwabwaro te kambwana are l mwakuri iai. N te tai anne, e reke au tai ni butimwaea te kaniwanga maioun ana beretitenti ni kabuta ao ana CEO te kambwana aio ao n tei ibukiia kaain au tiim ibukin ara mwakuri ae rianako tamaroana are ti karaioa n te ririki anne.

Ngke taan kairiiri man taabo aika a kakaokoro n te aonaaba, ake a tei ibukiia 80,000 taan mwakuri, a uboubo ma ni kamoamoa ara tiim ibukin ara tokanikai, I taku, "Au bong ni mwakuri ae te kabanea n tamaroa!" Te namakin n te tai anne e bon rangi ni kakukurei.

Kariki ae Ibuobuokaki

Ma ngkanne e oki au iango nakon au moan bong ni mwakuri 40 te ririki n nako. Iai ana tabo ni kariki tamau ao e kakariki man katokai n taian mwakete aika uarereke n ara kaawa i Brazil Maiaki. Ngke te kairake n ataei ngai, I bubutia tamau bwa e na kairai ni mwakuri. N te bong teuana n tokin te tai ao e a kairai!

Tinau e itua au nangoa n eiburon ae mainaina ae uarereke ao bwaran te tia kariki ibukiu, ao ngai ma tamau ti nako n te tabo ni karao kariki. Ngaira, ti kaboboaa man katauraoa te burawa, ti kabonganai baira ni karaoi nakon tein

te kariki, ao ti karini inanon ara ainumwuum ae te buriki. Ngke e a mwai te kariki, ti kabongana te kai ae abwabwaki n anaa iai te kariki. Ti tatanninga tabeua te teekan, imwiina ao ti a kana teuana te mwakoro ni kariki are e bue. E rangi ni kangkang!

Ngke I uringa aio, I motikia bwa karekean te kaniwanga n te Cambridge bon au kauoua n tamaroa ni bong ni mwakuri. Te kabanea n tamaroa man kakukurei ni bong n te mwakuri e bon riki n te tabo ae mangori riki: te tabo ni kariki ae uarereke ao akea taan matakua ke aomata aika a teirake n uboubo iai. Bon ti ngai ma tamau. N te bong anne, e reireiai bwa N na tangira man ataa kakaawakin te mwakuri ao e buokai n namakina te kimwareirei man karaaoan te bwai man ae uarereke rinanu au mwakuri ao korakorau n oin baiu. I reiakinna bwa te mwakuri korakora e nakoraoi nakon te rabwata ao te tamnei.

N na teimatoa n ururinga te eiburon ae mainaina ao bwaran te tia kariki are e karaooia tinau ibukiu ao te kairiki are ti karaoi ngai ma tamau.

Te mwakuri bon te Kakabwaiia

Ngke te Uea e tuanga Atam ao Ewa, "Ko na amwarake n te amwarake ma maononi moam" (Karikani Bwaai 3:19), e taraa n ae E katuaiia. Ma ni koauana, E anganiia aia tai n namakina te kimwareirei

ae te Kabanea n Tamaroa!

ao tamaroan te toronibwai, ni karekei baike a tangiri man kainnanoi.

E mwaiti ioura ae a taraa te mwakuri bwa tii te anga ni karekean kainnano n te maiu n rabwata ibukira ao ibukia ara utu ke tao te anga ni

karekeia kinakira ni karekean te mwakuri ae rietata. Ma ae kakaawaki riki, Te Atua e tangirira bwa ti na mwakuri bwa ti aonga ni karekeia te kukurei n

ara tai ni katiai taabe, ni karaoan baika a boou, ni iango man katamaroaira man

are iai ngkai, ao ni katamaroa te tabo are ti maeka iai.

N taetae n reitaki ma te maiu n tamnei, te maiu ae kabotoaki n te euangkerio e airi ma te mwakuri n taainako. E a tia n taekinna Unimwaane D. Todd Christofferson bwa, "Te Maiu ae tabu e kaonaki n te mwakuri, tabetai e okioki, n tabetai a mangori, n tabetai e aki mwannanoaki ma n tainako te mwakuri ae rikirake n tamaroa, ae karekeia te rau, ae kateimatoaa, ae kaunganano, e ibubuki, ae ukora te tamaroa riki."¹

N am tai n ataei, tao ko titirakinaki, "Tera nakoam ngkana ko ikawai?" N am tai ni kairake, te titiraki anne e na bae ni bitaki nakon, "Tera ae ko na kamatebwaia n te reirei ae rietata?"

Nanomwaaka, Karinerine, ao te Kaataninga

Tera te mwakuri are ko na rinea, tera aekakin te mwakuri ae ko na mwakuri iai, karaoa am mwakuri ma te nanomwaaka, karinerine, ao ma te kaantaninga. Ko riai ni mwakuri korakora ao ni kataia n tainako ni karekei am bwai aika a rianako tamaroaia. Karekean te anua aei nakon te mwakuri e buokiko naba ni kateimatoako ni karekeia te rau n te maiu n rabwata, n te iango, ao n te tamnei.

Te kona ni mwakuri bon te kakabwaia mairoun te Uea. Ngkana ko reiakinna

ni kakatonga man tangira te mwakuri, ko na kunea te kukurei ao te kaataninga ae reke man te toronibwai.

I teimatoa ni kona n ongo te uboubo ao taeka ni kaunganano ae roko ma irouia taan matakua n te University of Cambridge, ma ae rangi ni kakaawaki riki irou bon uringan au bong n te tabo ni kariki ma tamau ao boin taian kariki ngke a otinako man te ainumwuum. ■

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. D. Todd Christofferson, "Reflections on a Consecrated Life," *Riaona*, Nobembwa 2010, 17.

REIREI MAN TE NU TETEMANTI

Abotoro Bon Taan Kakoaua Aika Onoti ibukin Kristo—ao

Ngkoe Naba Ko Kona!

Iroun Heather White Claridge
Ana Maekatin te Ekaretia

angoia bwa angkoa are ngkoe ma raoraom kam katawanou n te reirei. E nang kauka ana kanree raoraom ngke e a keera-ke temanna ni kawari ngkami ao ni bukinna bwa e iraea te kanree ao e tua bwa e na “kao-kaki nakon te tia bobwai.” Ko mena ma rao-raom ngke e kabooa, ngaia are e ngae ngke e nako nanom, ko tuanga te tia bukibuki bwa tiaki te tia iraa raoraom.

- Ko na Kanga n Riki bwa te Tia Kakoaua ibukin lesu Kristo
- Karekea te “nano ni kakoaua” (Aramwa 32:27).⁴
  - Kamatebwa taikan te Tia Kamaiu inanon booki aika tabu.
  - Tataro ao butiia te Tamnei ae Raoiroi bwa e na kamatoa bwa Kristo bon am Tia Kamaiu.
  - Kamatebwa te Nu Tetemanti ao kanikinaea ngkana Abotoro bon taan kakoaua.

Taan Kakoaua aika a Onoti

Taekinan te koaua n aron aei e aranaki bwa “te tia kakoaua ae onoti.” N te katooto, ko kona n riki bwa te tia kakoaua ibukin anuan raoraom ae tamaroa. N arom naba ko kona n riki bwa te tia kakoaua ibukin raoraom, e a tia te Uea ni weteia burabeti ao abotoro n riki bwa taan kakoaua aika a onoti ibukin Natina, lesu Kristo. Abotoro ake “a mwamwananga ma te kariaia ao te katabeaki”¹ n reirei, ni kakoaua, ao ni mwakuri bwa “taan kakoaua aika a onoti ibukin aran Kristo n te aonaaba ni kabane” (Reirei ao Berita aika Tabu 107:23).

N aki maan imwiin mangautin Kristo, a weteaki Abotoro n riki bwa Ana tia kakoaua aika a onoti (taraa Makuri 1:8). Ngkai ko kamatebwa Makuri n te Nu Tetemanti, ko kona ni wareki taikan taai ngke a kaotia Abotoro bwa lesu bon Natin te Atua (taraa Makuri 2:36; 5:27–32; 10:36–44). Abotoro ni boong aikai a teimatoa n te mwakuri aei bwa taan kakoaua aika a onoti—tii kakau-ongo nakon te maungatabu ni kabuta ao ko na ongo bwa a kanga ni kaotioti ibukin Kristo.

Te Tamnei ae Raoiroi e Kaotioti ibukin Kristo

Tabeman Abotoro n te Nu Tetemamti bon raon Kristo ngke e mena iaon te aba ao a Nooria ngke e waerake nako karawa (taraa Makuri 1:9–11), ao Abotoro ni boong aikai a bae n tia n noora Kristo,² ma tiaki noorakin Kristo n te rabwata are e na karika temanna

bwa te tia kakoaua ae onoti Ibukina. E taku Beretitenti Joseph Fielding Smith (1876–1972), “[Te Tamnei ae Raoiroi] bon tii te kawai are e kona n ataia te aomata bwa lesu bon te Kristo ao e koaua ana euangkerio.”³ Nanon aei bwa, e ngae ngke tao a tia Abotoro n noora Kristo, a ataia bwa bon Ngaia te Tia Kamaiu ibukina bwa a tuangaki iroun te Tamnei ae Raoiroi!

Ko kona n Riki bwa te Tia Kakoaua

Te bwai ae rangi ni kamiimi riki bwa aomata ake a wareka te koroboki aei a bertia naba ae ko kona n ataia bwa lesu Kristo bon am Tia Kamaiu rinanon te Tamnei ae Raoiroi (taraa Reirei ao Berita aika Tabu 46:13). Atakina ae lesu Kristo bon ara Tia Kamaiu tiaki te bwai ae a tii kona n ataia Abotoro! E ngae ngke ko aki weteaki bwa ko na riki bwa te tia kakoaua ae onoti ibukin Kristo, ko kona ni ukoukora am kakoaua ibukin Kristo ao n riki bwa Ana tia kakoaua nakoia aomata inanon maium. Ko kona n iriira ana taeka te Tia Kamaiu nakon Betero: “Ngkana ko a manga rairaki, ao ko na kateimatoaia [tarim ao mwaanem]” (Ruka 22:32). ■

BWAAI AIKA A NA TARAAKI

1. Gordon B. Hinckley, “Special Witnesses for Christ,” *Ensign*, Meei 1984, 50.
2. Taraa Boyd K. Packer, “The Witness,” *Riaona*, Meei 2014, 97; taraa naba Lorenzo Snow, “A Visit from the Savior,” *Riaona*, Tebetembwa 2015, 80.
3. Joseph Fielding Smith, *Answers to Gospel Questions*, comp. Joseph Fielding Smith Jr., 5 vols. (1957–1966), 4:193.
4. Taraa naba Jeffrey R. Holland, Te Uea, I Kakoaua,” *Riaona*, Meei 2013, 93–95.

"KO RIAI NI KITANA TE TABO AEI"

N aki tabe ma maaku ibukin mwaingiu nako meangin
Chile, e bitaki te rereua n riki bwa abara ni berita.

Iroun Sergio Riquelme Segura

Ngke I wareware n ana Boki Moomon n aron Nibwaai ni boboutoka tamana ae nonoori mii ni burabeti, I iangoia bwa angjiina kairake n te Ekareti bon aekan raoi Nibwaai. Ma ngke a baireia au karo bwa ti riai ni mwaing nakon te rereua, I namakinna bwa ai bon Reimwan ao Remuera raoi Ngai. I aki kan kan kitana mweengau.

N aron Nibwaai ao tarina, I "a tia ni bungiasi irouia kaaro aika a tamaroa" (1 Nibwaai 1:1). Ma a uaia ni kaaina te Ekareti ngke tebwi tabun aia ririki, ao tinau e tataninga tamau ngke e karaoa ana mwakuri ni mitinare. A kakaonimaki, bon kaain te Ekareti aika a mwakuri korakora.

Ngke I mena n te kuarinan n reirei, e moanna n nakobuaka kaubwain mwakoron te aba ae Concepción, Chile. E tabe ni karaoko te tai, e moanna ni kakaea ana mwakuri tamau. N tokin te tai, e moanna ni kakaea ana mwakuri n te kaawa teuana.

Ni kakaekin ana mwakuri ao e a kaangaanga reken ana mwakuri tamau. N Calama, ni mwakoron aban Chile ae te tabo ni keni kooro. Bon te intinia ibukin te kateitei, ao e kunea ana mwakuri ae tamaroa ikekei. Ma bon tii ngaia ao e raroa nako. Ti bon tii nooria ngkana e kona ni kabooa mwananga iaon te bwati ae 32 te aoa nakon mweengara.

Imwiin tabeua te ririki n noorakin tamau tii uoua ke teniuia te tai n te ririki, e namakinna tinau bwa e riai ni karaoaki te bitaki. A baireia au karo bwa a rial nikiraia ara utu ni mwaing nako meang.

Ti Riai ni Mena Irarikin Tamara

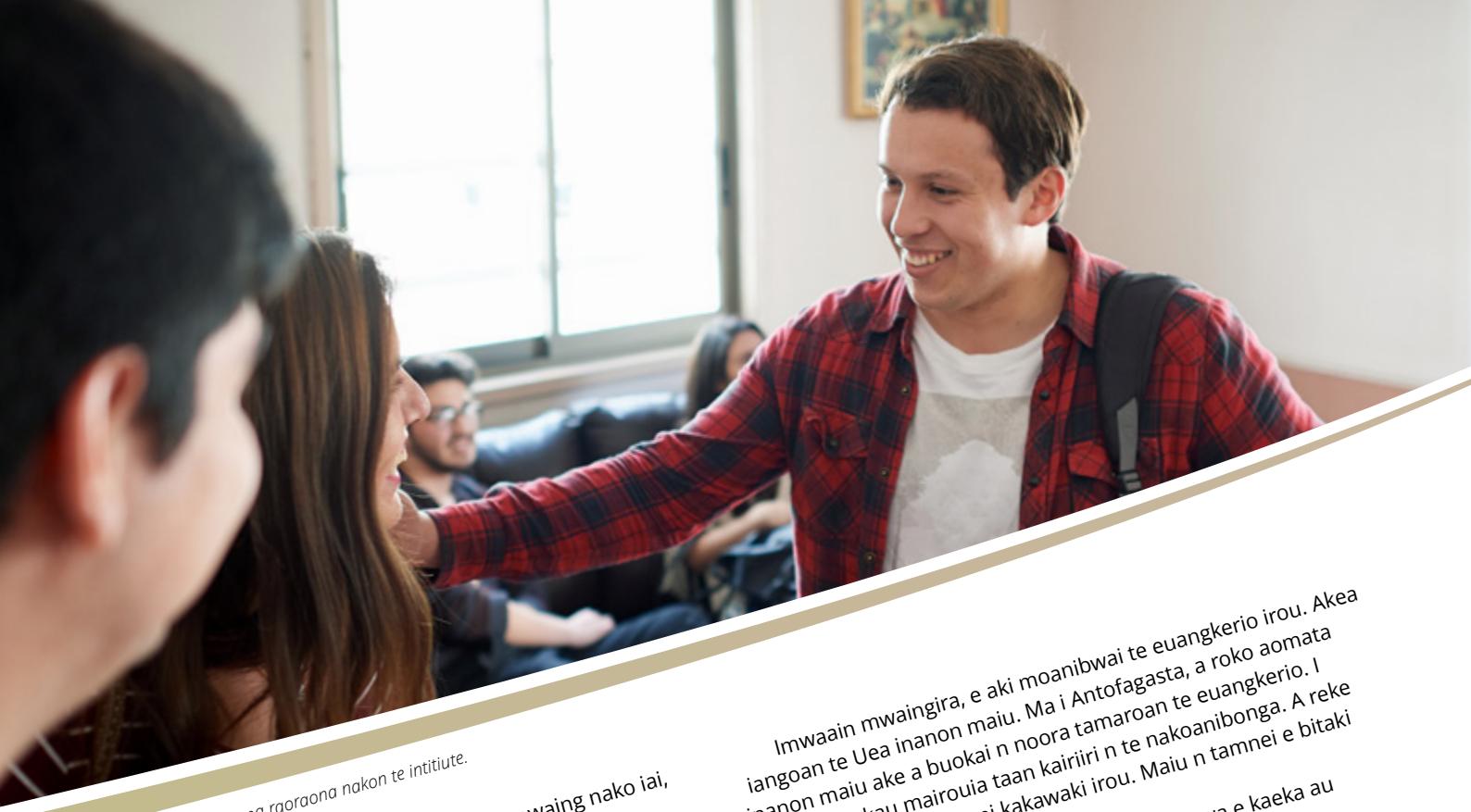
Akea ana kaangaanga ni mwaing tariu ae te karimwi. Ao mwaaneu ae karimoau, are e mena n te kuura, e katea te katooto ae tamaroa ibukiu.

"N na kabanea korakorau ni kamatebwai," e taku. "Ti riai ni mena irarikin tamara." A bane ni boutoka te babaire te koraki ma bon tii ngai ae I aki. I kan mena naba irarikin tamau, ma I rawa ni karaoa te bitaki ao anganano aika a onoti. Iai raoraou, I ataa te tabo, I kukurei n tein maiu, ao I kan nako n reirei n te kuura i Concepción. I karaoi bwaai ni kabane ake I kona n anaa nanon tinau bwa ti aki riai n nako. N tokin te tai, e taku, "Natiu, bon tii tamam n tiku n tii ngaia. E tangiriira bwa ti na mena iraikina. Au kaantaninga bwa ko oota, ma ko rangi n tii tabe ma ngkoe." Ngkanne e karaua nanou, "ai kabwaiara ae e na reke ikekei."

I ataa raoi bwa e bon eti tinau, ma ni bon koauana e bon aki anaaki nanou. Akea au koaua n te tai anne, ma I baireia ae N na tataroakinna ngkana tao I riai n nako ma au utu. E roko te kaeka ae itiaki nakoui: "Ko riai ni kitana te tabo aei." I nanokawaki, ma I tuangiia au karo bwa N na nako.

A Ngaara Taian Aroka?

Concepción bon te tabo ae mangurooro aona ma aroka aika a mwaiti. E karekea 50 te inti (127 te tientemita) te karau n te ririki.

Mwanangan Sergio ma raoraona nakon te intiutiute.

Antofagasta, te kaawa irarikin Calama are ti mwaing nako iai, e karekea tii 0.1 te inti (0.25 te tientimiita) n te ririki.

Te bwai ae rangi ni kakubanako irou n taekan te mwaing bon te mwananga. Ngkai ti a mwananga ni kawaira nako meang n te bwati, ni mamataku ni bitakin te mangurooro nakon ae buraaun e bon kananokawaki. I miimi, "A ngaara taian aroka? A ngaara taian kao inanon te kaawa?" Te bwai ae l bon tii nooria te bareka, atiibu, ao taian tabuki.

N ae teretere raoi, meangin Chile bon te rereua, ngaia are akea kantaningakina bwa N na noori bwaaii ake l taneiai n noori i Concepción? I kauringaki aron aia namakin Reimwan ao Remuera ngke a kitana aban rikiia ana utu Riaai ni mwananga nakon te rereua.

E korakora maaku ngke ti a roko i Antofagasta. Tera ae e na riki ngke arona bwa akeea raoraou? Tera ae e na riki ngke arona bwa l aki taneiai ma te tabo? Tera ae e na riki ngke arona bwa au kaantaninga ibukin taaai aika a na roko a aki koro bukia?

N tokina, I riai n aki raraoma. E bon eti tinau n taekan kabwaiara ake a tataningaira—ai moarara riki te kabwaiara n te maiu n tamnei.

Imwaain mwaingira, e aki moanibwai te euangkerio irou. Akea iangoan te Uea inanon maiu. Ma i Antofagasta, a roko aomata inanon maiu ake a buokai n noora tamaroan te euangkerio. I karekea buokau mairouia taan kairiiri n te naoanibonga. A reke raoraou aika a teimatoa ni kakawaki irou. Maiu n tamnei e bitaki n ae bwanin.

I kakaitau bwa l ongo iroun tinau. I kakaitau bwa e kaeka au tataro te Uea. I kakaitau bwa l karekea te ninikoria ni mwaing nako meang ma au utu.

Ikai inanon te rereua te tabo are l karaoi iai bitaki ake a buokai bwa N na butimwaea te euangkerio, ni karaoa au mwakuri ni mitinare, ni mare n te tembora, ao n anga maiu nakon te Uea. Ikai te tabo are l baireia bwa N na aki manga oki n riki n aron Reimwan ao Remuera.

Ibukiu ma au utu, e bitaki te rereua n riki bwa abara ni berita. ■

E maeka te tia korokaraki i Antofagasta, Chile.

E RIKIRAKE TE

ONIWAKI

TEUTANA IMWIIN TEUTANA

"Ma ngaia are, tai kua ni karoan ae raoiroi, bwa kam kawenea aan te mwakuri ae korakora.

Reirelao Berita alka Tabu 64:33

Dear Merilee ELDER GARY STEVE

Well you have got the big bif
you, I guess when you get T
already be past. I can't be
16 years old. It seems I
years ago when you us
red cowboy hat + pray
only 35 or so, but
Stay sweet + pure
one know that the ch

can you
actions speak louder than words
+ you do fit your name
of Humor: HAPPY

Love ya
Always

Gary

Two colors

TERETA

mai Iroun te Tari ae Tatangira

Iroun Merilee S. B. Averett

n aron are e karakinaki nakon Richard M. Romney

Tebwi ma onoua ana nririki! Bon te tai ae kakukurei ni maiul! "Ko na bon aki riai n rinanon te bwai aei n akea te boutoka," I iango.

Au karo aika a wanawana a rangi n akoi ao a aki toki n anganai taian reirei aika a raraoi. Mwaneu are te ikawai e a tibwa tia ni mare ao e a maing nako nakon te kawa teuana. Tariu are e uarereke e bon ti tabe ma ana iango ngkai ai tibwa 11 ana ririki. Iai raoraou aika a kakateke, ao I ataia ae au tia kairiiri n te Ekaretia a rangi n tabe ibukiu.

Ma tariu are te karimoa, Gary, bon ngaia ae I rangi n onimakinna. I aki toki ni kakatotonga ni bwaai ni kabane ngke I kaireke. "Ngkana I kakaraki ma ngaia, a bane n ota bwaai irouna," I taku nakou. "Au kaantaninga bwa e na mena ikai n te tai aei."

Ma e aki kona, E rangi n raroanako bwa e mena i Tiaban, ni beku bwa te mitinare ae bwanin ana tai.

Ma e ngae ngke akea Gary, e bon boo au koronririki ae rangi ni kakukurei. Tinau e karaoa kanau n te moaningabong n aron are ti bon tataneiai iai n tain te koronririki, ao I karekei tabeua bwai n tangira imwain nakou nakon n te reirei. N te tairiki anne, ngai ao au utu tia nako bwa tina katairi n te pizza ao ni kabaneana ma te keeke n rekenibong. E bon reke naba irou ae I a iango ni mii bwa I a marooro ma raou te aine, ni kabuta te ka, ao tabeua riki ake I a kona ni karaoi ngkai ai 16 au ririki.

Ma, te moan bwai ni kakawaki ni bwai n tangira ae I kareke a n te bong anne bon te reta ae e roko n te meer. E aki mwaninga Gary au ka16 ni koronririki Te taneiai aei e riki imwain ae e kabonganaaki te imeri, ngaia are e rangi ni maan rokon te reta ae e mwananga mai Tiaban nako Cache Valley, Utah, USA. I bon kubanako bwa e roko raoi te reta aei n te bong are bongin au koronririki! E koreaki n te bai kanoan te reta, are e a karikia bwa kanga e bon mena tariu irariki ngke I warekia:

"Nakon Merilee:

E aki oa au ka 16 ni koronririki tariu ae e ika-wai ibukina bwa e nako ni mitinare. Ma e ngae n anne taeka n reirei ake e kanakoi nakou bon te bwai n tangira ae I kawakina n aki toki.

"Eng, te roko n te ririki ae 16 bon te roro are e a rikirake iai te inaomata ao waaki ni kakukurei. I taku bwa ngkana e reke te reta aei iroum ao tao e a bon tia ni boo. I aki kakoaua—ae ai 16 am ririki ni maiul. E tara n ae ai tibwa tabeua te ririki n nako ngke ko kakabongana [bwaram ni cowboy ae e uarereke ni uraura].

"Tiku n akoi aon itiaki, ao kaotia nakoia aomata bwa e rangi ni bongana te Ekaretia iroum. Ngkana ko karaoa anne, ko na bon aki kona n rinanon te tai are ko na karaoa iai am babaire ngkana e korakora te kariiri mai irouia raoraom. Te katooto: N te reirei n te kauarinan, e bane n ataaki ae I aki tangiria ni kan moi manging ke ni moko, I bon aki, ngaia are I bon aki kona ni kaoaki nakon te aekaki ni bootaki ni kakukurei ae a karaoaki baikane iai. A ataia raraou ae I aki moko ke ni mooi manging. . . .

"Ngkana ko kaotia nakoia aomata banan maium, ngkane aomata ake ti tebo maiuia ma ngkoe ana tangiria n nakoim. I aki nanonna ae ko na *tuangia* aomata ni kabane, ma am mwakuri e na kaota am onimaki. E rangi ni kakateke anuan tamneim, ao e bon kaineti ma aram. Ao iai iroum te nano ni kan kukurei. Tekeraoi 'te ka 16' ni koronririki!" Te kabanea n taeka e rainiaki n te ingke ae e uraura. Bon aei te bwai n tangira ae e rangi n tamroa riki! I aki toki ni wawarekia ni katoa tai, ni karkoa e oki mai Tiaban ao e a reke ara tai ni marooro n itaramata.

E a bon mwaiti te ririki n nako mai imwiin te tai are I kareke a reta anne, ma ae bon iai irou ngkai. A mwaiti bwaai aika a bitaki mai imwiin te tai arei, ma e bon aki bitaki au tangira ibukin tariu. N te bong aei I boutokaia tiaki ngkai bon tariu ao raoraou, ma ngkai ai Unimwaane Gary E. Stevenson man te Kooram n Abotoro n te Tengaun ma Uoman. Te reirei are e anga ngkai te tia kakoaua ae e onoti ibukin Kristo nakon te aonaaba e bon kakorakorai, n ai aron te reta are e kanakoa nakou n tain au ka 16 n rekenibong. ■

E maeka te tia korokaraki i Utah, USA.

Tera ae Ko Na Kunea Inanon Ana Boki Moomon?

Iroun Unimwaane Gary E. Stevenson

Man te Kooram n Abotoro n te
Tengaun ma Uoman

Ngkai e reke am tai ao te tabo ae rau ibukin warekan Ana Boki Moomon, I noriko ni karekei kaeka, namakina te kairaki, ao ni karekea oin am koaua n Ana Boki Moomon ao te koaua iroun lesu Kristo.

N am tai ni wareware, ko na wareware rinanon mwakoron te boki ae kakaawaki aei ao ni kaitibo ma am Tia Kamaiu ae tangiraki, te Uea lesu Kristo, iaon angjin baana. E kataautauki bwa tabeua tein Arana e kabonganaaki ni katoa 1.7 kiibu.¹ N aron naba Kristo e taekin koauaia ni boong aika kaitira, n taku, "Ao n aron ae e maiu am Uea ao Atuam e boni koaua." (Reirei ao Berita aika Tabu 17:6).

I kakaitau ibukin te kakao ao te berita are e a tia te Uea n anga rinanon te burabeti Moronaai nakoimi n tatabemani ngkami—ao naake a wareka Ana Boki Moomon: "Ao ngkana a reke bwaai aikai iroumi [Ana Boki Moomon], n na kaungai nanomi bwa kam na butiia te Atua, te Tama ae akea Tokina, n aran [Iesu] Kristo, ngkana arona bwa a koaua bwa kam bubuti ma te nano ae koaua ma nanomi raoi, ao te onimaki iroun Kristo, e na bon kaota te koaua nakoimi ni mwaakan te Tamnei ae Raoiroi" (Moronaai 10:4; taraa naba kibu 3, 5).

Te koaua are ko na kunea inanon Ana Boki Moomon e na tabekiko ao n anganiko te kairiman te tamnei. A na kakorakoraa am onimaki, e na kaona tamneim ma te oota, ao ni katauraoiko ibukin te tai ae na roko ae kaangaanga karaokina iroum.

Inanon baan te boki, ko na kunea ana tangira ae akea tokina ao ana akoi te Atua ae akea kabotauana. Ngkana ko kekeiaki n irii reirei aika ko kunei ikanne, e na rababa kimwareireim, e na rikirake otam, kaeka aika ko ukoukori nakon kakaewenako aika a mwaiti n te maiu aei ana kaukaki nakoim. Ngkana ko tarataraa te boki, ko tarataraa te Uea. ■

Man te marooro n te maungatabu ni kabuta n Okitobwa 2016.

BWAII AIKA A NA TARAAKI

1. Taraa Susan Easton Black, *Ukoukora Kristo rinanon Ana Boki Moomon* (1987), 16–18.

Iai aman natina
mwaane.

E bungiaki n
Aokati 6, 1955, ao
e ikawairake i
**Cache
Valley.**

E maeka i
Atia
n te maan ae raka iaon
ruaiwa te ririki
ni maiuna.

Unimwaane

GARY E. STEVENSON

Ngke te roronga, e aki toki
ni irira tamana ni kawaria
ao ni buoiiia
**aine ake
akea buuia**
n te uoote.

E weteaki bwa
te Abotoro n
**Okitobwa
2015.**

E aki toki n arana
buuna
bwa "otan taai
inanom ao iaon
mai."

E mareaki ma
Lesa Jean Higley
n Eberi 1979 n te
Idaho Falls Idaho Tembora.

E reke ana beeba
ae rietata iaon te
**kairiiri n te
bitineti**
man Utah State luniwetiri.

E taku bwa
**weteana
nakon te
Kooram**
n te Tengau ma Uoman
bon te "taneiai ae e kaku
banako man kamimi."

E weteaki bwa e na beku i
**Tiabani
Fukuoka
Mition**
ngke te kairake ni mitinare.

Ngke 11 ana ririki ni maiu e
kamaiua ana karo
man te naeta ae kamamate are e
a uti man matuuna.

E tatangira
te tikii,
te karebaba n te
tino, ao te hiking.

E beku bwa te beretitenti n te
**Japan Nagoya
Mition**
man 2004 nakon 2007.

KAIRAKE N IKAWAI

**KO OKI MAN AM MITION
IMWAIN BANEN AM TAI?**

*Tao tera bukina, ko kona n
reitinako ni kimwareirei n ana
kakabwaia te euangkerio.*

42

KAIRAKE

**KO KONA N
RIKI BWA TE TIA
KAKOAU A IROUN
IESU KRISTO**

56

OIN AM KAOTIOTI

**IRAN ANA
KATOOTO NIBWAAI**

58

REIAKINAIA ATAEI

**TERA AE NANONAKI
N RIKI BWA TE
KIRITIAN**

R12

ANA EKARETIA
IESU KRISTO
IBUKI IA AIKA ITIAKI
NI BOONG AIKA KAITIRA

Rao

Kam na kanga
n riki bwa te
bwaeonii?
Taraa iteraniiba R7 ao R10

Iroun
Beretitenti
Dallin H. Oaks

Moan Kauntira
n te Moan
Beretitentii

Tibwauan te Euangkerio

Te Tia Kamiu, Iesu Kristo, e tuangiia Ana reirei
bwa a na tibwaua te euangkerio nakoia ni kabane
aomata n te aonaaba. E taku,

“Kam na nako n aba ni kabane,
n tataekina te euangkerio nakoia
kaain aonaaba ni kabane”

(Mareko 16:15).

Ti kainnanoia membwa n te Ekaretia
bwa a na buoka uotakin te euangkerio
nakon te aonaaba ni kabane.

Aikai tabeua kawai aika ko kona n
ibuobuoki iai:

- ① **Tangiriia** aomata ni kabane n ai
aroia tarim ao mwanem, n aron are
e reirei iai Iesu.
- ② **Kawakin tuua** bwa ko aonga n
riki bwa te banna ni katooto ae
tamaraoa.
- ③ **Tataro** bwa ko na ataia bwa antai
ae e tauraoi ni butimwaea te euangkerio
ao ko na kanga ni tibwaua
ma ngaiia.
- ④ **Buokiia tabeman** n reiiakina riki
aron Iesu Kristo.

E nanonaki te mwakuri ni mitinare
bwa e na iai te anua n tangira ao ni
ibuobuoki nakoia tabeman. N aki tabe
bwa tera aia kaeka tabeman, e na rangi
n nakoraoi aron am mwakuri ni mitinare
ngkana ko tibwaua te euangkerio ma te
tangira! ●

*E anaaki man “Sharing the Restored Gospel,” Riaona,
Nobembwa 2016, 57–60.*

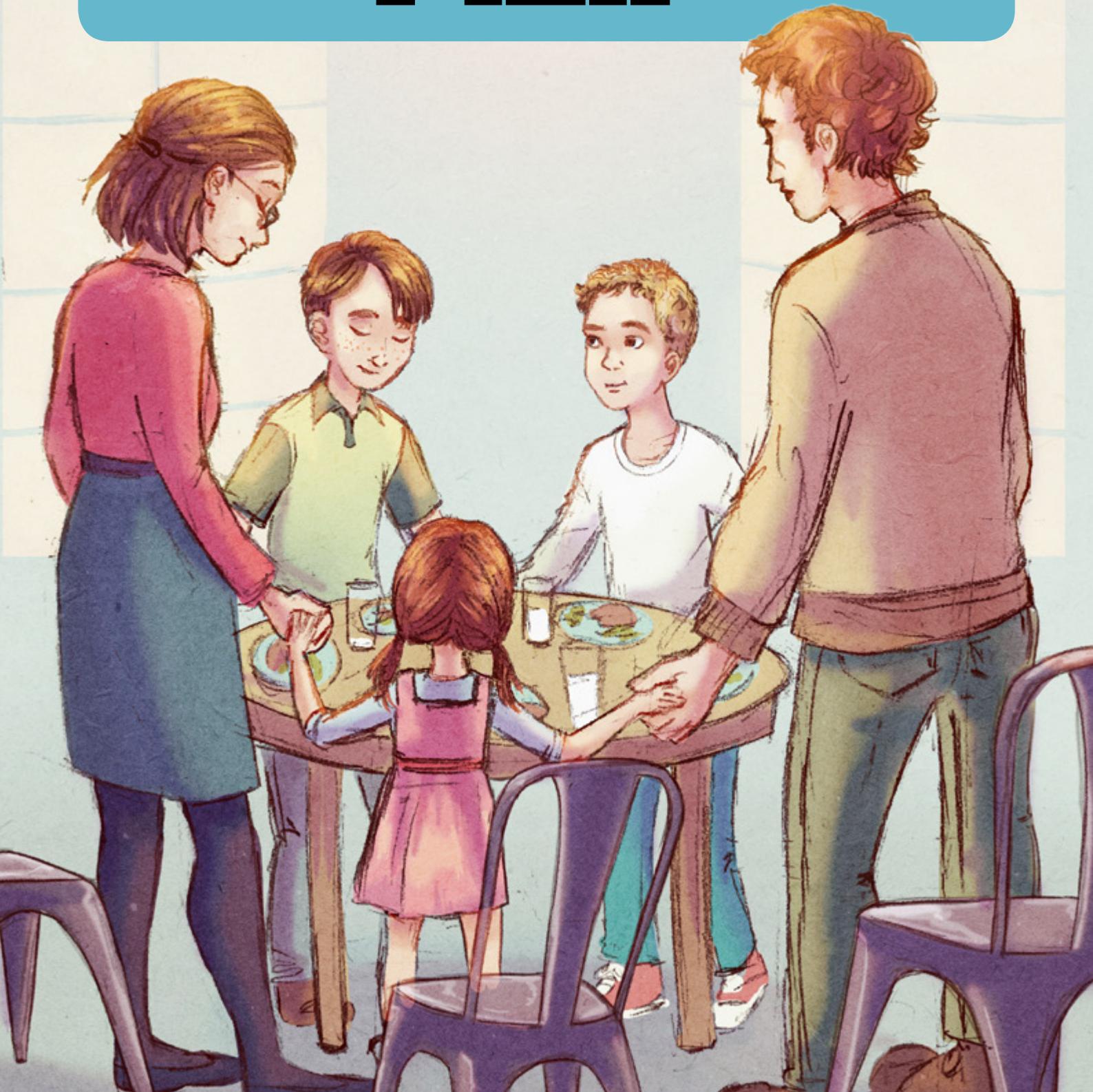

Tibwatibwa ma te Tangira

Ko na kangaa ni kaota am tangira n te bong ae?
Katoatoai tamnei aikai ma nambwa man ana
rongorongo Beretitenti Oaks.

Tataro ma **FILIP**

Iroun Shirley Espada-Richey

(E boboto i aon te karaki ae koaua)

“Tataro n tainako” (Reirei ao Berita aika Tabu 19:38).

Bon ana moan tai Josef n roko n ana auti Filip. E rangi n roko nanoia ni karaoi aia wanikiba man te katiboti. Ao a karanii naba n aron ae e ura te ai iaona. Ngke e a wewete tinan Filip bwa a nang katairiki, e iri naba Josef nakon te umwa ni kuka.

“N na karaoa te tataro,” e taku taman Filip.

Tera ae nanonaki n anne? E miimi Josef. E mataku-akinia Filipp ma ana utu ngke a kotoi ramwaia, imwiina bwabwaaia, ngkane iteraia nakon te maing, ao manga te atai. E tuai man nonora te aomata Josef ae karaoa anne mai mwaina.

E arora nako baina Filip. E taratara nako Josef ao e noria nikiraia kaain ana utu Filip bwa a taubai ao ni kabaraki atua.

Akaraoa aia tataro? Anne nanon are “tataro ni kaitau”? e miimi Josef.

E aki tangiria Josef ni karawawata nanon Filip, ngaia are e a ana bain Filip. Taman Filip e ana bain Josef are teuana ao imwiina a moana aia tataro.

“Kakabwaiaira, O te Atua . . .”

Imwain ae a tekateka, Filip ao a na utu a manga kotea ramwaia ao bwabwaaia n aron are a karaoia mai mwaina.

Ngke e a okira ana auti Josef, e titirakina tinana ibukin ana bong.

“E nakoraoi kanoan am bong ngkai?” E titiraki tinana.

“Eng,” e kaeka Josef ni karaurau. E *rangi* ni kukurei ni kanoan ana bong. E rangi n nakoraoi aia wanikiba, ao te hamburger e rangi ni kangkang. Ma iai te bwai ae e tabetabe nanona iai.

E karaua ni kaniia n taraia tinana. “Ko aki taetae n ae kanga ko raoiroi. “Iai te bwai ae riki?”

“I taku . . .”

E tiraua ana titiraki Josef! E teimatoa n iangoa aron te tataro arei. E aera ngkai e rangi ni kaokoro ma aron aia tataro ana utu?

“Mom,” e titiraki, “e kanga aron am tataro imwain ae ko kaina te Ekaretia?” E tuanga Josef aron aia tataro ana utu Filip.

“E tara n ae bon kaain te Katorika, n arou mai imwaina,” e taku Tinau. “A karaoa katotongan tamnein te

kaibangaki ma baia. Taraia bwa kanga tarakin te kaibangaki? Bon te kauring bwa e mate Iesu ibukira.”

E wingare Josef. “Ngaia are Filip e kakoaua naba Iesu?”

“E koaua anne,” e taku Tinana. “Ko uringnga bwa tera ae taekina taman Filip n tain te tataro?”

E bae ni iangoia Josef. “E karabwa te Atua ibukin te bwai n tangira are E anganiira . . . ao e taekina taekan Kristo!”

“Ko noria?” E kaeka tinana ma te moangare. “Ti bon aki rangi ni kaokoro. I kukurei bwa ko kona n tataro ma ana utu Filip.”

Tabeua te bong imwiina, e roko Filip bwa e na takakaro. A karauia n takakaro i tinaniku ngke e wewete Tamau bwa ti nang katairiki. E taka reburebu biron-ton Josef ngke a biri nakon te umwa ni kuuka.

“I a rangi ni baki!” e taku Josef.

“Ngai naba,” e taku Filip.

A bane n tekateka ni katobibia te tabora. E tekateka Filip irarikin Josef. E karaoa kanikinaean te kaibangaki Filip ao e kanakoa baina n ana bain Josef.

“Aio aron ara tataro ni mweengara,” e taku Josef. “Ti booti baira, kamatui matara, kabarakii atuura, ao ti tataro.”

“Ngaia anne arona?”

“Ngaia anne.”

“E bebete,” e taku Filip.

E kamatua matana Josef ao e ngare. I kukurei bwa e kona n tataro ma raoraona. ●

E maeka te tia korokaraki i California, USA.

Iai raoraou n te reirei aika kaain te Katorika, ao te Muslim, ao bon raoraora aika a rangi n tikiraoi bwa anne bukina ae e tangiriira Iesu bwa ti na karaoia nakoia tabeman.

Elizabeth A., ana ririki 8, West Midlands, England

Kaonaki ni Mwakuri aika a Raraoi

Aine aika teniman aikai man te Nu Tetemanti a buokiia aomata. Wareka te bwai are a karaioia; ngkanne katoatoai taian tamnei. Tera ae ko kona ni karaioia ni buoka temanna n te bong aei?

Priscilla ao kainnabana a karaoi umwanrianna ibukin te maeka. E reiakina taekan te euangkerio ma kainnabana. A kakaraoa bootakin te Ekaretiia inanon mweengaaia. (*Taraa Makuri 18:26.*)

18:26.)

Lydia e kabonakoi kunnikai matamata aika beeboo.

E namakina te Tamnei ao e baireia bwa e na bwabetitoaki. E karekeea nneia reirei bwa a na tiku ni mweengana inanon aia tai ni mwamwananga. (*Taraa Makuri 16:14-15.*)

16:14-15.)

Tabita e anganiia aika a kainnano ao n ituui kunnikai ma kooti ibukiia aika a kainnano. Imwiin matena, e kautia Betero man te mate. (*Taraa Makuri 9:36, 39-40.*) ●

Te iteraniba aei e boutokaa te iteraniba 108 ibukin *Nakomai, Iriirai—Ibukiia Aomata n Tatabemania ao Utu.*

N Riki bwa te Bwaeonija

Korakora

F

Taekana ao anenena iroun Ruth Muir Gardner
Barongaaki iroun Vanja Y. Watkins

Korakora $\text{♩} = 69\text{--}76$

F

1. Ko na tai ko - ka te
(2. Bwa) kai - nna - noa ko - ra -

C7

aen - ka, Ki - tana am u - tu, Ke
ko - ram, Te Oni - ma - ki n tu -

F

na - ko te ngaa te ma - i re
ka te maa - ku, Mwa - ku - ria te eti

Gm

Bwa te bwa - eon - ia!
Ko bwa - e - on - ia!

Mauri mai Cambodia!

**Mauri, Ngai
Paolo. Ao aio
bon Margo.**

Ti a roko i
Cambodia. Aikai
baika ti noori!

Cambodia
bon te aba i
Maiakimainikun/
Asia. E kaaniiia 15 te
mirion aomata aika
a maeka ikekei, ao e
kaniia 14,000 kaain
te Ekareitia.

Aio bon ana Boki Moomon
mai Cambodia. Te taetae ni
Cambodia e aranaki
bwa Khmer (kuh-MY).
Iai 74 manin aia taetae—
te kabanea ni mwaiti n
te aonaaba!

Kaain te Ekareitia
aikai a kamau-
riia imarenia
n te kamauri ni
Cambodia, ae aran-
aki bwa *sampeah*.
Rietan baim, abwa-
bwakin te karineri-
ne are ko kaotia.

Angiina ataei i Cambodia
a kaea te reirei ao
te taromauri n te
rebwerekerebwe
ma aia karo. Ke
a kona n toka n
te *tuk tuk*—te
bao are e
buti man te
rebwerekerebwe.

N te ririki ae nako ao Beretitenti Nelson e katanoataa ana moan tembora Cambodia are e na kateaki i Phnom Penh, kautun te kaa-wa! Te tembora e na buokiia utu n aron aio ni kabeaki n aki toki.

E mwaiti ataein te Moanrinan i Cambodia aika ti ngaia Kiritian n aia reirei. E riki aio ibukina bwa angii aomata i Cambodia bon kaain te aro ae te Buddhism. Aia aro e reireiia bwa a na kokoaua, n rau, ao n wanawana. Aio bon te bwai ae kateaki ae rangi ni kinaaki i Cambodia are aomata man aaba nako a roroko n nooria.

Angina te amwarake ni Cambodia a kabongana te *prahok*, te rengarenga ae mangiri man taoro ae karaoaki man te ika. Kaain te Ekaretia aikai a kukana te tuubu n te kamwaa ae bubura n bootaki n amwarake n te Titeiki Tienta ni motirawan te tetere n te maungatabu ni kabuta.

Ko rabwa ibukin raonakira n neweabaa-kin Cambodia. Tiabo rimwi!

I namakina te kukurei ae batu ngkana I ongotaeka iroun te Atua.

**Sineth B., 6 ririki,
Kampong Thom,
Cambodia**

Imwiin tabeua au reirei ma mitinare ni mweengau, I bwabetitoaki ao I rangi ni kukurei!

**Sina B., 8 ririki, Kampong
Thom, Cambodia**

**Ngkoe kaain Cambodia?
Koroboki nakoir! Ti rangi
ni kan ongora mai iroum.**

Mara te Bwaeoniiā

Iroun Jessica Larsen

(E boboto i aon te karaki ae koaua)

Okitobwa 2018, Phnom Penh, Cambodia

E kanimwa batinin ana kamumun Mara ao e tiroia n te kirati. E tara ni kamanga ae ko kunnikaiko ni kunikai n taromauri n te Kaonobong, ma bon te Kaonobong ae onoti aei. Bon tain te maungatabu ni kabuta!

“Ko rangi ni kariaria nakon aia tetere aine?” E titiraki Mak (Te Tina). E kabaitia ni komwia iran Mara, n rangi ni karaurau. “I tangiria bwa ko na rangi ni kakauongo n aron are ko kona.”

“Eng! Au kaantninga bwa a na taekinii rongorongoia bwaeoniiā!” E tangirii bwaai aikanne riki Mara.

“Tao are a na bon taekini,” e taku Mak. “Ko ataia ae tamam bon te bwaeoniiā?”

E a nanououa Mara. Tamana e bon tuai man kokii taian aenika.

“E kanga n riki bwa te bwaeoniiā?” e titiraki.

E katoutoua atuna Mak nakon te wintoo, ni kaitara te karaanga. “E tabe n akawa ikekei ngke e a kaitibo naba ma mitinare. Ngaia bon te moan aomata man ana utu ae e bwabetitoaki,” e taku Mak. “Anne are e riki iai bwa te bwaeoniiā! Ti a nako ni kakaea tibum.”

Yiay (te tibu te unaine) e tataningaiia n te katangaina. A bane ni maeka n ikotaki Mara ma ana utu ao tibuna.

E ibuobuoki Yiay n tararua Mara imwiin te reirei ngkai a mwakuri ana karo. E a tei ngkai Yiay irarikin te rebwerebwe, te rebwerebwe n aine are a totoka iai n nakon te kaawa.

“E a bon tiba roko te Ekaretia i Cambodia inanon 25 te ririki,” e taekina anne Mak nakon Mara ngke e kauka te mataroa ao ni koka te rebwerebwe nako nanon te kawai. “Nanona ngaira ni kabane bwaeoniiā. Ao ngkoe naba!”

“I kanga n riki ngai bwa te bwaeoniiā?” E iango Mara ngke e tokara te rebwerebwe. E kabuta te rebwerebwe Mak, ao Yiay mai buki ao Mara i nuka. E kamatoai baina Mara inanon aia tai ni buti ni ira bwakeken te kawai ae e korakora te aomata iai.

Ngke a rirarikin te tabo ni kamwarake, e kianako boin te ii are e roko iaoia. Angiia kaain ikai a bane ni momoi n te ii. Ma Mara e bon aki momoi iai. E kawakina Tuan te Mauri. E wingare Mara. Anne teuana te kawai ae riki iai bwa te bwaeoniiā!

Ngke a raibwake n aia rebwerebwe, e a noora Mara te *wat*, ana tembora Buta. Taubukina ae e uraura e birirake iaoni kateitei ake tabeua. Taama aika akea iran atuia ao kunikaia aika aoranti a bane n tekateka ni kamatebwai inanon te katawananga itinaniku.

E ataia Mara bwa angiia aomata i Cambodia bon kaain te Buddha. A aki kakoaua Iesu Kristo. Ma Mara e kakoaua. "Anne naba teuana te kawai ae I riki iai ni bwaeoniia," e iango Mara. Ao ngkai e nang ongora nakon te burabeti!

Ngke e a rin aia rebwrebwe n te tabo n tei, e a noriia Mara aine aika a mwaiti bwa a bane n roko. Tabeman a nakonako ke a buti n te rebwrebwe. Tabeman a roko iaon te *tuk tuks*, te kaa ae e uarereke are e kokokaki n te rebwrebwe. Angiia aine a bane ni kunikainia n te kunikai ae e mwarairai ke te kamwumwun ae akea matana, n aron Mara. Tabeman a kabongana te *sampots* te kamwumwun ae mwarairai ae e tikiraoi ae e karaoaki man kunikai aika a korobanaaki ae e rawata matana.

Mara, Mak ao Yiay a tekateka inanon te umantabu ma aine ake tabeman. E a tia ni boo te maungatabu inanon te wiiki ae nako i Salt Lake City, Utah, USA. Ma ngkai aomata i Cambodia a kona ni matak n te kanakobwanaa n te taetae n Khmer. E kabongana te taetae ni Imatang ao te taetae n Khmer Mara ni mweengana, ao e reiakina naba te taetae ni Buranti n te reirei. Ma angiia kaain Cambodia a tii taetae n Khmer.

Te moan tia taetae e aki taekina rongorongoia bwaeoniia. Ma te kauoman n tia taetae e taekina te rongorongo

ngke e toua te kawai i aontano ae e rangi ni kabwatete iaoni kawaina n okira mweengana man ana reirei. E aranaki bwa "kawaia ataeimwaane," ao n tabetai e buti ana kau ao e nakonako iaoni waena. E tangiria ni karaoi bwaai aika a kaangaanga bwa e aonga n riki n aekakia bwaeoniia! E ngare Mara ngke e iangoi ni kabane kawai ake e riki iai bwa te bwaeoniia.

Te kabanea n tia taetae bon te burabeti. E tei n rangi n abwabwaki. E rangi ni kabanea ana tai n ongora Mara. "I kaoi ngkami bwa kam na wareka ana Boki Moomon imarenan ae ngkai ao n tokin te ririki," e taku. "E na uki karawa ibukim. E na kakabwaiako te Uea."

E ataia Mara e na aki rangi ni bebete warekan ni kabane Ana Boki Moomon. E taraiia aine ake i rari-kina. Ngaiia ni kabane a atia n rineia bwa a na ririmwin Iesu Kristo. Ngaiia ni kabane a bane n roko n te tairiki aei bwa ana ongora iroun te burabeti. E na ririmwin te burabeti, n ai aroia naba. E na riki bwa te bwaeoniia! ●

E maeka te tia korokaraki i Texas, USA.

N tain te maungatabu ni kabuta n Okitobwa 2018, Beretitenti Russel M.Nelson e taekina naba ae e na kateaki te tembora i Cambodia!

Ngai bon te Kiritian!

Iroun Marissa Widdison

Ana Maekatiin te Ekaretia

Ngke I bwabetitoaki ao
ni kamatoaaki, I katokaa
aran Kristo.
Are nanona bwa I rineia
bwa N na Iriiria ao ni kataia
ni karaoa te bwai ae eti.

Ngai Kiritian! I wareki koroboki aika tabu ni katoa bong,
n reiakina aron Maiuna,
Ana kakai, Ana reirei, Ana anga karea ae ake tokina.

Ngai bon te Kiritian! I tangira te aonaaba bwa e
ana ataia bwa e mate Iesu ibukiia.
Ibukina ngkai E a tia n anga Maiuna ibukira, ti na bane
ni maiu, ti na manga bane ni maiu!

Ngai Christian! I kakoaua bwa Kristo Natin
te Atua ae te Rikitemanna—
Te Uea n Raui, te Tia Kawakin Tiibu ae
Rauiroi, Te Berena ni Kamaiu, Atuaia
Iteraera ae Tabu.

Ngai bon te Kiritian! Ngkana e rootaki
tamneiu n te bure ke ni katabeaianga
n te aonaaba,
I raira nanou nakon Iesu ao I ataia
bwa E bon mena ikekei.

Ngai bon te Kiritian! I kabonganai
baike iai Irou ni buokiia raoraou
ake a rootaki n te kainnano.
I kataia ni karaoa are e karaopia
Kristo; I iriira Ana kairiiri.

Ngai bon te Kiritian! I uringa
Kristo n te kawai are
E tuangiira bwa:
N na anaa te toa ni katoa
wiiki ao ni berita bwa
N na kokoaua.

Ngai bon te Kiritian! E ngae ngkana
tii ngai, I kaota te etieti.
I kokoaua, ninikoria, ao n tamaroa.
Ko kona n onimakinai.

Ngai bon te Kiritian! I kabwarai aia
bure ni kabane ake a rineia bwa
a karaoa ae bure.

I butimwaea te rau ao te iraorao ao ni
buokiia aomata ni waaki nako.

Ngai bon te Kiritian! I
tangira te Iesu Kristo ma
nanou ni kabane.
E bon koaua!
Am tai ngkai—taiaoka
tibwauaia bwa tera
nanon te riki ni
Kiritian iroum! ●

KO ATAIA?

Te ora ae “Kiritian” e
moan kabonganaki
n te Nu Tetemanti
ni kabwarabwaraia
aomata n te kaawa
ae Antioka ake a
iriira Iesu. Ko kona ni
wareka rongorongoia
n Makuri 11:26.

“Ko na Roko n Au Bwabetito?”

Iroun Rebecca Hogg

ao Eric B. Murdock

(E boboto i aon te karaki
ae koaua)

*“E na tai taku temanna ba akea bongam,
ma ko na riki ba aia tia kakairi aomata aika
onimaki” (1 Timoteo 4:12).*

E aki kona Oliver n tataningaa rokon te wiiki. N te wiiki are imwiina bon te bong ae bubura are e a kaman kakariariaa ma ngke aua ana ririki. E nang bwabetitoaki.

E rangi ni kukurei Oliver ibukin ana bwabetito are e tangiria n takaruaeia mai tabukin te auti bwa a aonga n ongo kaain Engiran ni kabane! E aki kan tataninga n tuanga raoraona ae Dylan n te reirei.

“I a bon aki kakoaua. Au bong ni bwabetito *n tokin te tai* e a kaan roko,” e taku Oliver. “E na bon kamiimi!”

“I taku bwa a tii bwabetitoaki ataei aika a tibwa bungiaki.” E taraa ni mimi Dylan.

“A riai ataei ni koro waniua aia ririki ao a bwabetitoaki n ana Ekaretia Iesu Kristo ibukiia Aika Itiaki

E tangiria Oliver n takaruaeia mai tau-bukin te auti bwa a aonga n ongo kaain Engiran ni kabane!

ni Boong aika Kaitira,” e taku Oliver. “Anne bon au Ekaretia.”

“E nakoraoi,” e taku Dylan.

N te tai ae waekoa iai ana iango Oliver. “Ko na roko n au bwabetito?”

“Eng,” e taku Dylan. “Ma I riai moa n tuangiia au karo.”

“ENG!”

E kukurei Oliver bwa e na roko Dylan n ana bwabetito. E a manga reke ana iango riki teuana. “I aki tangiria n tibwaua au bwabetito ma tii *temanna* raoraou. I tangiria ni kaoia aomata aika a mwaiti n aron ae I kona!” E waekoa n nakon mweengana Oliver ao n tuanga Tinana ae iai ana iango.

N te Tabati n aki mamatam imwaain ana bwabetito, e a moana ana babaire Oliver. E tibwaua ana koaua n te tabo n taetae, ngkanne e taku, “N nang bwabetitoaki n te Tabati ae e na roko, ao I tangiri ngkami ni kabane bwa kam na roko! Taiaoka kam kona ni kaoa temanna are kam kinaa ae tiaki kaain te aro, ke are e aki roroko n taromauri, nakon au bwabetito?” Titebo ma kanga te mitinare Ngaia. E rangi n tangira te namakin anne!

Imwiin te wiiki anne, e a kaoia raoraona Oliver, ana utu, ao taan reirei nakon ana bwabetito.

“E rangi n nano aei irou ngkana kam kona n roko!” e tuangiia.

Ngke e nang roko te Kaonobong, e moanna n iango Oliver bwa a na mwaitira aomata aika a na roko. Ngkana tao a rangi n tabetabe ke tao a aki kan roko?

E a tataro bwa e bae n tii tabeman aomata ake e kaoia ae a na roko. Ngkanne e a toki raraomana bwa antai ae a na roko. E ataia bwa e a tia ni karaoa te bwai ae tamara man tii kaoakiia. Irarikna, te bwai ae te kabanea n tamara ibukin te bong anne bon arona ni bwabetoaki.

Ngke e nako n taromauri n ana bong ni bwabetito, se aki kakoaua te baere e nooria ni matana. A mwaiti raoraona aika a roko ni boutokaia. E nooria naba bwariko n aomata ae e aki kinaia. E kateitea baina ngke e noora Dylan n rinnako ma ana karo.

Ngke e nang bwabetitoaki, e ruo Oliver inanon te ran ae abuee. E taua baina tamana, n aron are a tia n kataneiai aron karaoana. Ngkanne e a karaoa te tataro ni bwabetito ae uarereke ao ni karuo Oliver inanon te ran. Imwaain ae e ataia, e a manga moan teirake Oliver—e mwaimwai ao ni wingare. E ataia bwa e a iriira ana banna ni katooto Iesu.

Ngke e tia n oneia Oliver nakon kunnikaina aika a mwauu, tamana ma tabeman mwaane a kamatoa bwa kaain te Ekaretia, ao anganna te kakabwaia ae e onoti, ike a butimwaea n anganna ana bwaintituaraoi te Tamnei ae Raioroi. Imwiina, e bubuti Oliver ngkana e kona ni kaota ana koaua.

“Kam batu n rabwa ibukn rokomi ni boutokaai n au bong ae kakawaki. E rangi ni korakora nanon aei irou,” e taku Oliver. “I kakiaitau ibukin au bwabetito, ao I kakoaua bwa aio ana Ekaretia iaon te aba.”

Imwiina, a kawara Oliver aomata bwa a na katekeraoia.

“Ko rabwa ngkai ko kaoai” E taku Dylan. “Iai te namakin ae tamara inanou.”

“A bane n akoi aomata” E taku tinan Dylan. “Ti namakin te butimwaea raoi.”

N te tairiki anne, e tekateka Tamau itabon ana kainiwene Oliver. “Bon te bong ae rangi n nakoraoi!” E taku Tamana.

E katoutoua atuuna Oliver. “I kukurei bwa I kona n tibwauia ma raoraou.” ●

Taan kororongorongo a maeka i Kent, Engiran, ao Utah, USA.

E Kawara Biribin Unimwaane Christofferson

Unimwaane D. Todd Christofferson ao Titita Kathy Christofferson a kawariia kaain te Ekaretia i Biribin. Bon te aba ae iai 7,000 te abamwakoro iaona. Ao e raka iaon 770,000 mwaitia membwa n te Ekaretia!

E taekinna Unimwaane Christofferson bwa ngkana ko kawara Biribin, ko na okira mwengam ma te moangare iaon moam!

Angia membwa n te Ekaretia mai Biribin—riki ataeinnaine—a nako ni mitinare. E taekinna Unimwaane Christofferson bwa a kinaaki bwa a kai bwaati taian taetae.

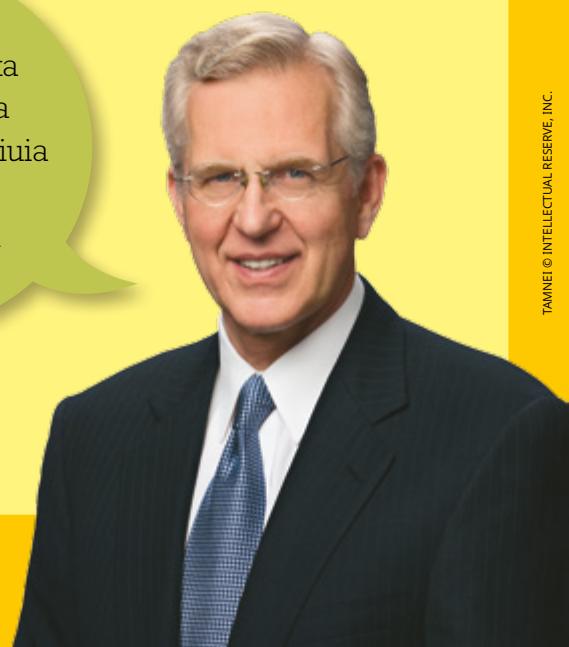
E reirei Unimwaane Christofferson:

Bwaina te akoi ao tabeakinia tabeman. E aranaki aei bwa te mwakuri n ibuobuoki.

Maiukini reirein te euangkerio—ni kabane!

Tibwaua te euangkerio ma tabeman.

“Bon baika a uarereke aika a korakora aia ibuobuoki ni maiuia aomata n tatabemaniia ao utu.”

Ukoria!

Maria ao Daniel mai Biribin a tatangiria ni buoka aia *lola* (tibuia te unaine). N bong aikai a ikaruoruo n kabuta ana wheelchair n te tabo ni motirawa ao ngaia e karakina nakoia rongorongan te mitinare are e bwabetitoia. Taraia ngkana ko kona ni kunei 9 bwaai ake a kona ni kabonganai Maria ao Daniel n aia mition n te tai teuana.

Kaotia ao Taekinna

Alžběta K., 7 ririki, Zlín Region, Czech Republic

I ai raoraou ae
I kaitibo ma
ngaia n te bike n
tain te motirawa.
Te iraorao bon
te bwaintangira
ae tamaroa mai-
roun Tamara are i Karawa!

Terezka J., 6 ririki, Zlín Region, Czech Republic

J'aime faire des calins
aux autres.
ETHAN

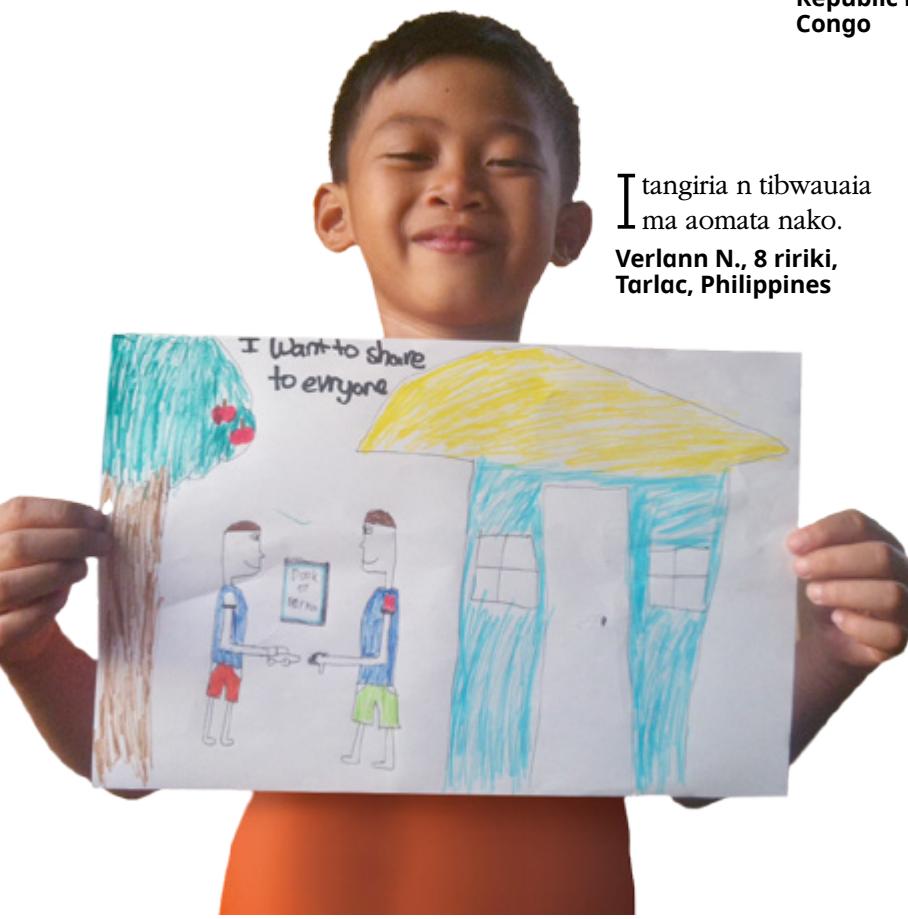
I tangiria n irabwati ma aomata
tabeman.

Ethan L., 6 ririki, Occitanie, France

N gai natin
te Atua. E
tangirai.

Nahomie K., 3 ana ririki, Kasai-Central Province, Democratic Republic mai Congo

I tangiria n tibwauia
ma aomata nako.

Verlann N., 8 ririki, Tarlac, Philippines

N oora te bwai ae ti karaoia
ibukin te onaroka n aroi!
Abnahia ao Jatziel G., 5 ririki ao 7 ririki, Puerto Rico

N gke I uarereke,
I mamaeka te ran. E ngae ngake a tuangai aomata bwa N na aki raraoma, I bon maaku naba. Mitinare a tuangai bwa Iesu e bwabetitoaki ni karaoa te katooto, ao I namakina te maaku n nako mai irou. Ngke I bwabetitoaki, I namakina te kimwareirei ae batí.

Sarah T., 11 ririki, Île de France, France

Iroun
Unimwaane
Taniela B. Wakolo
Man te Itingaun

"Ko na katoka iaom aran Kristo, are bon arau" (3 Nibwai 27:5).

I bungiaki i Biti. Bon tiaki kaain te Ekaretia au karo, ma a nanakon te aro teuana.

Ngke I a ikawai, I mare ma kainabau, Anita. Bon kaain ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki ni Boong aika Kaitira. E aki toki ni kaoia mitinare nakoio.

N te bongina I a tuangiia bwa ana roko ni katairiki ma ngaira inanon teniua te tairiki. I tuangiia bwa ana bon ti kabongana te baibara ni kaekai au titiraki. A rangi n raraoi aia kaeka. N aia kateniua n tairiki, a *titirakinai* te titiraki.

"Ngkana tao iai am titoa ibukin te amwarake, tera arana ae ko na aranna iai?"

"N a arana bwa Ana Titoa Ana Utu Wakolo ibukina bwa are bon au titoa," I kaeka.

"Ao tera aran te ekaretia ae e na aranaki iai?" a titiraki.

Bon te titiraki ae tamara. Ao I ata te reke ma nanou ao tamneiu. Te Ekaretia ae koaua e na aranaki n aran Iesu ibukina bwa bon Ana Ekaretia. Ao Ana Ekaretia Iesu Kristo Ibukiia Aika Itiaki Ni Boong aika Kaitira e bon aranaki n Arana!

Iai riki au titiraki: "N ningai ae N na bwabetitoaki iai?" Teuana te wiiki imwiina, I a bwabetitoaki .

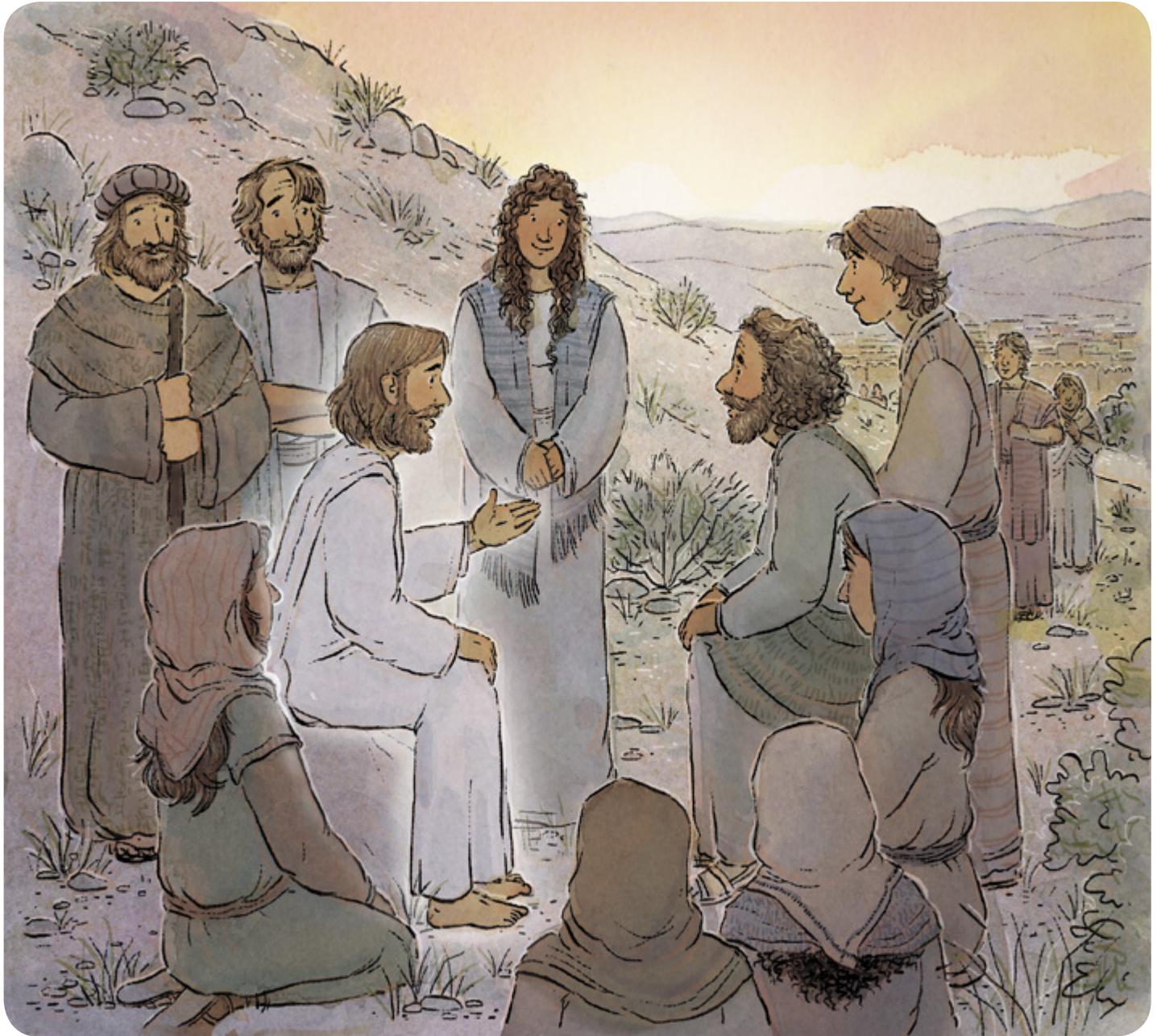
Ngke I bwabetitoaki , I katoka aran Iesu Kristo iaou. Are nanona bwa ai ngai kaain Ana Ekaretia ao I beria bwa N a iriria. I kabanea au kona ni katoa bong ni maiu n ai Arona. I ataia bwa aio bon ana Ekaretia Iesu Kristo ae koaua. ●

Bon ANA Ekaretia

TE TITOAN AMWARAKE AE TITOAN TE UTU

E Taku Iesu bwa E na Tibwauuaaki te Euangkerio

Imwiin maten ao manga utin Iesu, E kawariia Ana reirei. E tuangilia
bwa a na reireiniia aomata ni kabane bwa a na ongotaeka n ana tua
te Atua ao ni bwabetitoaki.

E a riki ngkai Betero bwa te burabeti are e na kaira te Ekaretia iaon te aba.
E berita Iesu nakoia bwa a na raonaki iroun te Tamnei ae Raoiroi.

Imwiin reireiaia Ana reirei, e a
manga oki nako karawa Iesu.

A moana mwamwanangaia ana reirei
Iesu aikai n reireiniia aomata n aaba
aika a kakaokoro.

I kona naba n tibwaua te euangkerio. I kona n riki bwa te rao
ae tamaroa ao n tei ibukin te bwai ae e eti. ●

*Wareka te bwai are e reireia Jesu n
Mataio 28 ao Makuri 1.*

E tangirai Iesu bwa N na Tibwaua te Euangkerio

Nakoia Kaaro aika Tangiraki,

Iesu e tuangiia Ana reiei bwa ana tataekina te euangkerio nakoia kaain aonaaba ni kabaneia” (Mareko 16:15). N te maekatin n te namwakaina aio e kona n angan am utu iango ibukin tibwauaan te Euangkerio n te tabo are ko mena iai. Ngkana aomata ni kabane a kabongana te maekatin aio n tibwa te euangkerio, iangoia ae tao ana mwaitira aomata ake ana reiakina taekan Iesu! Aikai tabeua titiraki aika ko kona ni maroroakin inanon am tai ni wareki rongorongo aikai n tatabeua:

- Iai temanna ae a kona kaain ara utu ni kaoia nakon te Moanrinan, te bwabetito, ke botakin te Ekaretia?
- Tera ae e kona ni karaopia ara utu n te namwakaina aei n tibwa te euangkerio rinanon ara katooto?
- A atai raoraora ao kaain rarikira ae bon Kiritian naba ngaira?

Ma am utu, kanikinaei ni katoa tai ngkana temanna man karaki aikai a tibwa te euangkerio. Ngkanne karaoa oin ana mition ni babaire am utu. Ao tuangira aron karaoana!

Tia kaona te aonaaba ma te raoiroi!

Te *Rao*

New Friend section
50 E. North Temple St,
Room 2393
Salt Lake City, UT
84150, USA
liahona@ldschurch.org

**Kakaea te Riaona inanova ae
karabaaki!**

KANOANA

- R2** Man te Moan Beretitentii: Tibwauaan te Euangkerio
- R4** Tataro ma Filip
- R6** Koanaki ni Mwakuri Aika a Raraoi
- R7** Katangitang: N riki bwa te bwaeoniia
- R8** Mauri mai Cambodia!
- R10** Mara te Bwaeoniia
- R12** Ngai bon te Kiritian!
- R14** Ko Kona n Roko n Au Babetito?
- R16** Abotoro ni katobibia te Aonaaba: Unimwaane Christofferson E Kawara Biribin
- R18** Kaotia ao Taekinna
- R19** Bon Ana Ekaretia
- R20** Karaki man Booki Aika Tabu: E Taku Iesu bwa Ti Na Tibwa te Euangkerio
- R23** Te Iteraniba ae e na Karanaki: E tangirai Iesu Bwa Na Tibwa te Euangkerio